

Svensk utgåva

Lagstiftning

Innehållsförteckning

I Rättsakter vilkas publicering är obligatorisk

.....

II Rättsakter vilkas publicering inte är obligatorisk

Kommissionen

2003/292/EG:

- ★ **Kommissionens beslut av den 9 april 2002 om att en företagskoncentration är förenlig med den gemensamma marknaden och med EES-avtalet (Ärende COMP/M.2568 – Haniel/Ytong)** [delgivet med nr K(2002) 1396] ⁽¹⁾..... 1

2003/293/EG:

- ★ **Kommissionens beslut av den 11 december 2002 om de stödåtgärder som genomförts av Spanien till förmån för jordbrukssektorn till följd av ökade bränslekostnader** [delgivet med nr K(2002) 4378]..... 24

2003/294/EG:

- ★ **Kommissionens beslut av den 11 december 2002 om Portugals tillämpning av en ordning för finansiellt och skattemässigt stöd till den tullfria zonen på Madeira under perioden 1 januari–31 december 2000** [delgivet med nr K(2002) 4825] ⁽¹⁾..... 45

2003/295/EG:

- ★ **Kommissionens beslut av den 5 februari 2003 om det stöd för särskilda ändamål som Förenade kungariket planerar att genomföra till förmån för Clydeboyd inom ramen för den brittiska ordningen för stöd till fraktanläggningar, Freight Facilities Grant Scheme (FFG)** [delgivet med nr K(2003) 388] ⁽¹⁾..... 50

2

⁽¹⁾ Text av betydelse för EES

SV

De rättsakter vilkas titlar är tryckta med fin stil är sådana rättsakter som har avseende på den löpande handläggningen av jordbrukspolitiska frågor. De har normalt begränsad giltighetstid.

Beträffande alla övriga rättsakter gäller att titlarna är tryckta med fet stil och föregås av en asterisk.

II

(Rättsakter vilkas publicering inte är obligatorisk)

KOMMISSIONEN

KOMMISSIONENS BESLUT

av den 9 april 2002

om att en företagskoncentration är förenlig med den gemensamma marknaden och med EES-avtalet

(Ärende COMP/M.2568 – Haniel/Ytong)

[delgivet med nr K(2002) 1396]

(Endast den tyska texten är giltig)

(Text av betydelse för EES)

(2003/292/EG)

EUROPEISKA GEMENSKAPERNAS KOMMISSION HAR FATTAT
DETTA BESLUT

av följande skäl:

med beaktande av Fördraget om upprättandet av Europeiska gemenskapen,

med beaktande av avtalet om Europeiska ekonomiska samarbetsområdet, särskilt artikel 57.2 a i detta,

med beaktande av rådets förordning (EEG) nr 4064/89 av den 21 december 1989 om kontroll av företagskoncentrationer ⁽¹⁾, senast ändrad genom förordning (EG) nr 1310/97 ⁽²⁾, särskilt artikel 8.2 i denna,

med beaktande av kommissionens beslut av den 30 november 2001 att inleda ett förfarande i detta ärende,

efter samråd med Rådgivande kommittén för koncentrationer ⁽³⁾,

med kännedom om förhørsombudets slutrapport i detta ärende ⁽⁴⁾ och,

(1) Den 16 oktober 2001 anmälde företaget Haniel Bau-Industrie Porenbeton Holding GmbH, som tillhör Haniel-koncernen (nedan kallad "Haniel"), till kommissionen enligt artikel 4 i förordning (EEG) nr 4064/89 (nedan kallad "koncentrationsförordningen") en föreslagen koncentration varigenom Haniel genom förvärv av aktier ensam får kontroll över företaget Ytong Holding AG (nedan kallat "Ytong").

(2) Efter granskning av anmälan konstaterade kommissionen först att det anmälda förslaget omfattas av koncentrationsförordningen och att det inger allvarliga betänkligheter med avseende på dess förenlighet med den gemensamma marknaden och EES-avtalet.

(3) Kommissionen beslutade därför den 30 november 2001 att inleda ett förfarande enligt artikel 6.1 c i koncentrationsförordningen. Kommissionen beslutade samma dag enligt artikel 9.3 i koncentrationsförordningen att hänskjuta den del av förslaget till samgående som gäller Tyskland till de behöriga myndigheterna i detta land.

(4) Efter att ingående ha undersökt ärendet har kommissionen nu kommit till slutsatsen att det anmälda förslaget till samgående faktiskt skulle förstärka en dominerande ställning, som avsevärt skulle förhindra en effektiv konkurrens inom en betydande del av den gemensamma marknaden. Dock innebär de åtaganden som Haniel

⁽¹⁾ EGT L 395, 30.12.1989, s. 1. Rättelse i EGT L 257, 21.9.1990, s. 13).

⁽²⁾ EGT L 180, 9.7.1997, s. 1.

⁽³⁾ EUT C 107, 6.5.2003.

⁽⁴⁾ EUT C 107, 6.5.2003.

gjort att betänkligheterna beträffande samgåendets effekter på konkurrensen undanröjs.

ringsfärdiga hus i Tyskland, Nederländerna, Belgien, Frankrike och Österrike.

I. PARTERNA OCH FÖRSLAGET TILL SAMGÅENDE

(5) På byggmaterialområdet är Haniel verksamt inom tillverkning och distribution av byggmaterial till väggar såsom kalksandsten, autoklaverad lättbetong och färdigblandad betong. Haniels har sin huvudsakliga verksamhet i Tyskland. Genom sitt indirekta ägande i det nederländska gemensamma företaget Coöperatieve Verkoop- en Produktievereniging van Kalkzandsteenproducenten (nedan kallat "CVK") har Haniel dock även verksamhet i Nederländerna. Haniel har ägarintressen i ca 30 kalksandstensfabriker i Tyskland, åtta i Nederländerna, en i Belgien och två i Polen. Dessutom driver Haniel i Danmark en kalksandstensfabrik för reveteringssten och är i Frankrike delägare i tre fabriker för färdigblandad betong.

(6) Haniel anmälde den 4 september 2001 till kommissionen som en koncentration företagets förvärv av Fels-Werke GmbH (nedan kallat "Fels"), ett dotterbolag till det tyska företaget Preussag AG (nedan kallat "Preussag") (COMP/M.2495 – Haniel/Fels). Beträffande den tyska marknaden har kommissionen genom beslut av den 30 november 2001 i enlighet med artikel 9 i (koncentrationsförordningen) hänskjutit ärendet till de behöriga tyska myndigheterna. Denna koncentration har kommissionen för övrigt genom beslut av den 21 februari 2002 enligt artikel 8.2 i koncentrationsförordningen förklarat vara förenlig med den gemensamma marknaden.

(7) Fels tillverkar själv och genom sitt dotterbolag Hebel AG (nedan kallat "Hebel") byggmaterial såsom autoklaverad lättbetong, kalkprodukter, gipsfiberskivor och torrmasssystem samt säljer dessa. Dessutom har företaget verksamhet inom tillverkning och försäljning av monteringsfärdiga hus av autoklaverad lättbetong samt planering och byggnad av produktionsanläggningar för autoklaverad lättbetong.

(8) Den 24 januari 2002 anmälde Haniel och Cementbouw Handel & Industrie BV (nedan kallat "Cementbouw") ytterligare ett koncentrationsärende (COMP/M.2650 – Haniel/Cementbouw/JV (CVK)). Denna anmälan skedde på anmodan av kommissionen och gäller en transaktion varigenom Haniel och Cementbouw 1999 förvärvade gemensam kontroll över den nederländska kalksandstensproducenten CVK. Kommissionen beslutade den 25 februari 2002 enligt artikel 6.1 c i koncentrationsförordningen att inleda ett förfarande i detta ärende. Detta förfarande är ännu inte avslutat.

(9) Ytong är ett dotterbolag till Rheinisch-Westfälischen Kalkwerke AG, som i sin tur kontrolleras av det brittiska företaget RMC plc. Ytong är verksamt inom tillverkning och försäljning av autoklaverad lättbetong och monte-

(10) Haniel har för avsikt att förvärva alla aktier i Ytong.

II. KONCENTRATIONEN

(11) Haniels avsikt är att genom förvärv av samtliga aktier i Ytong ensam få kontroll över detta företag. Den planerade transaktionen är följaktligen en koncentration i den mening som avses i artikel 3.1 b i koncentrationsförordningen.

III. GEMENSKAPSDIMENSIONEN

(12) De berörda företagen har en global totalomsättning på mer än 5 miljarder euro ⁽⁵⁾ (Haniel 18,7 miljarder euro och Ytong 0,4 miljarder euro). Både Haniel och Ytong har en omsättning inom gemenskapen som överstiger 250 miljoner euro (Haniel 17,5 miljarder euro och Ytong 0,3 miljarder euro). Inget av de berörda företagen har mer än två tredjedelar av sin försäljning i gemenskapen i en och samma medlemsstat. Följaktligen har den anmälda koncentrationen en gemenskapsdimension.

IV. FÖRFARANDET

(13) Den 13 november 2001 fick kommissionen en begäran från den behöriga tyska konkurrensmyndigheten, Bundeskartellamt, om att överföra den del av koncentrationsärendet som berör Tyskland till de tyska konkurrensmyndigheterna. Begäran om överföring gäller marknaden för byggmaterial för uppgående bakmurverk, dock inte marknaderna för väggbyggnadsmaterial utanför Tyskland. Genom beslut av den 30 november 2001 överförde kommissionen den del av ärendet som berör Tyskland till de behöriga tyska myndigheterna.

(14) Likaså den 30 november 2001 beslutade kommissionen i enlighet med artikel 6.1 c i koncentrationsförordningen att inleda ett förfarande beträffande den del av ärendet som inte överförts till de tyska myndigheterna.

(15) Den 21 februari 2002 hölls en muntlig utfrågning, där Haniel och Ytong samt Cementbouw och CVK deltog.

⁽⁵⁾ Omsättningen är beräknad på grundval av artikel 5.1 i koncentrationsförordningen och kommissionens meddelande om beräkning av omsättning (EGT C 66, 2.3.1998, s. 25). Omsättningen före den 1 januari 1999 är beräknad på grundval av den genomsnittliga växelkursen för ecu och omräknad till euro enligt kursen 1:1.

V. FÖRENLIGHET MED DEN GEMENSAMMA MARKNADEN

A. DE RELEVANTA PRODUKTMARKNADERNA

(16) Parternas verksamhet överlappar med avseende på produktion och försäljning av väggbyggnadsmaterial. Haniel producerar och säljer kalksandsten och komponenter till kalksandsten, i Nederländerna genom det gemensamma företaget CVK. Ytong tillverkar autoklaverad lättbetong. Vid sidan av kalksandsten, autoklaverad lättbetong och gipsprodukter används vid murbyggen även betongprodukter och tegel samt, om än i endast liten utsträckning, stålplåt och träskivor.

1. PRODUKTER

(17) Kalksandsten är en mursten, som bereds av kalk och sand med tillsats av vatten och sedan pressas och härddas under ångtryck. Kalksandsten används enbart för konstruktion av väggar. I regel döljs stenarna genom att de antingen rappas, spacklas tunt eller förses med en reveteringsfasad. Om murverk av kalksandsten är synliga rör det sig i allmänhet om reveteringssten, som endast tillverkas i små storlekar⁽⁶⁾. Sådan sten utgör en avskild marknad, som här inte närmare skall behandlas, eftersom parterna endast tillverkar små mängder av den. Förutom kalksandsten används även större väggelement av kalksandsten (i Nederländerna vanligtvis med dimensioner på upp till 900 × 625 × 300 mm).

(18) Autoklaverad lättbetong är en byggnadssten av sand, kalk och cement som genom tillsats av aluminiumpulver och dess reaktion med vatten bildar en fin hålrumstruktur. Produkter av autoklaverad lättbetong (autoklaverad lättbetongsten och -block samt element av autoklaverad lättbetong) används huvudsakligen för husbyggnad. På väggområdet kan de användas såväl för bärande – särskilt autoklaverad lättbetongsten och -element med hög täthet – som icke-bärande väggar.

(19) Gips är ett lätt väggmaterial, som endast används för icke-bärande väggar: detta material har en mycket liten bärformåga. Det används i form av gipsplank och -skivor.

(20) Betong är ett annat mycket använt väggbyggnadsmaterial. Betongväggar kan tillverkas genom att blandbetong gjuts i former på byggsplatsen (platsgjuten betong) eller genom användning av prefabricerade väggelement. En tredje form av betong är betongelement i små format. Betongmurar konstrueras nästan enbart som bärande väggar.

(21) Platsgjuten betong kan antingen gjutas med traditionella metoder på plats i särskilt konstruerade former eller användas genom så kallad tunnelgjutning (nederländska: tunnelgietbouw) med användning av prefabricerade "tunnelformar" med vilka murar och tak gjuts i en enda process.

(22) Prefabricerade väggelement tillverkas i fabriker på grundval av noggranna specifikationer och transporteras därefter till byggsplatsen där de byggs in i den byggnad som de är avsedda för. Prefabricerade betongväggelement är för det mesta fullständiga väggar. Prefabricerade betongväggelement är betydligt större än de för murverk för det mesta använda kalksandsten eller kalksandstens-element, och användningen kräver tung utrustning.

(23) Tegel tillverkas av en blandning av lera och vatten genom förbränning i mer än 1 000 °C. Tegel är det klassiska murbyggmaterialet. De enskilda tegelns storlek är dock begränsad, eftersom deformationer genom avdunstning och krökningar uppstår vid förbränningen. Därför krävs vid användning av dessa produkter i allmänhet även en sammanfogning för att utjämna krökningarna.

(24) Stålskivor används huvudsakligen för ekonomibygnader, och i mindre utsträckning vid bostadsbyggen. De används exempelvis för att fylla ut väggrummet i bärande betong- eller stålkonstruktioner. I sådana fall består väggen vanligtvis av två stålskivor, mellan vilka isoleringsmaterial infogas (metallsandwichskivor).

(25) Träskivor används vid ekonomi- och bostadsbyggen, för det mesta i form av prefabricerade väggelement, med vilka byggnaden täcks mot utsidan, där det inte finns några bärande ytterväggar. Trä används i Nederländerna endast i undantagsfall för bärande väggar.

2. RELEVANTA AVGRÄNSNINGAR AV PRODUKTMARKNADERNA

(26) För att kunna definiera en produktmarknad skall kommissionen bedöma en rad olika faktorer som är relevanta för avgränsningen av marknaden. Härvid måste man beakta att användningen av olika väggbyggnadsmaterial och därmed även deras utbytbarhet i betydande utsträckning är beroende av nationella byggnadssätt och -traditioner samt av ramvillkoren för byggindustrin och därför delvis skiljer sig i hög grad i olika medlemsländer i EES. Kommissionen har i huvudsak begränsat sin undersökning till förhållandena i Nederländerna, eftersom företagskoncentrationen endast i denna medlemsstat leder till konkurrensrättsligt relevanta utökningar av marknadsandelar.

⁽⁶⁾ Maximalt 240 × 175 × 113 mm.

a) **Den anmälande partens marknadsavgränsning (väggbyggnadsmaterial)**

- (27) Enligt Haniels uppfattning bör man, på grund av de befintliga konkurrensförhållandena, särskilt frånvaron av all prisdifferentiering med avseende på användningen och den enhetliga distributionen genom byggmaterialhandeln, anta en enhetlig marknad för väggbyggnadsmaterial. Till denna marknad hör alla produkter som används för murverksbyggnad: Tegel, betongsten, kalksandsten, autoklaverad lättbetong, prefabricerade betongväggelement, kalksandstenselement, element av autoklaverad lättbetong, murfogmassa, platsgjuten betong, stålplåt, gipsskivor, gipsplank och träskivor. Beträffande konstruktionen av en byggnad påpekar Haniel att man i allmänhet kan välja mellan olika lösningar för murverket.
- (28) Enligt Haniels framställning bestämmer arkitekten eller projektutvecklaren i allmänhet de krav som skall vara uppfyllda med avseende på byggnadens bärlighet, åldersresistens, underhållsbehov, värmeisolering, brandskydd och bullerskydd. I en del fall specificerar arkitekten även ett urval byggmaterial för byggnaden. Enligt Haniel lämnar dessa specifikationer dock stort utrymme för alternativa lösningar. Byggföretaget kan fritt välja byggmaterial, så länge det valda materialet uppfyller specifikationerna. Byggföretaget kan sedan för ett projektförslag bestämma sig för ett visst byggmaterial eller för olika lösningar.
- (29) Haniel medger dock att de olika väggbyggnadsmaterialen inte är helt utbytbara för alla användningssyften. Med hänsyn till de betydande skillnaderna i kraven på byggmaterial, som används för bärande och icke-bärande murverk, anser Haniel att man kan anta separata marknader för byggmaterial för bärande och icke-bärande väggar.

b) **Kommissionens tidigare rättspraxis (murverk/bärande murverk)**

- (30) Vid sitt beslut i ärendet Preussag/Hebel⁽⁷⁾ övervägde kommissionen två alternativa avgränsningar av produktmarknaden, dock utan att fälla något avgörande i detta hänseende. Kommissionen övervägde å ena sidan möjligheten av en enda marknad för alla byggmaterial för väggar, inkluderande tegelmursten, kalksandsten, autoklaverad lättbetongsten och pimpsten, med vilka väggar kan byggas genom murning av "sten på sten" (murverk). Den dåvarande undersökningen hade visat att dessa pro-

dukter var utbytbara vid byggnadskonstruktionen. Kommissionen ansåg att det inom ramen för denna marknadsavgränsning var möjligt att göra en ytterligare skillnad mellan bärande och icke-bärande väggar (bärande murverk). Vid dessa överväganden beaktades inte prefabricerade betongväggelement och platsgjuten betong.

c) **Tyska Bundeskartellamts rättspraxis (murverk)**

- (31) Bundeskartellamt avgränsar i sin praxis produktmarknaden på området för väggbyggnadsmaterial på liknande sätt som kommissionen först övervägt i sitt beslut om ärendet Preussag/Hebel. Bundeskartellamt antar i sin beslutspraxis en marknad för byggmaterial till murverk för uppgående bakmurverk, till vilken autoklaverade lättbetongprodukter, kalksandstensprodukter, murtegel, pimp- och betongsten (murverk) hör. Bundeskartellamt skiljer inte mellan bärande och icke-bärande väggar. I Tyskland är enligt den uppfattning som Bundeskartellamt kommit fram till de material som används för båda slagen av väggar väsentligen desamma.

d) **Den nederländska konkurrensmyndigheten NMa:s rättspraxis (byggmaterial för bärande murverk)**

- (32) Nederlandse Mededingingsautoriteit (NMa, den nederländska konkurrensmyndigheten) gör däremot skillnad mellan bärande och icke-bärande väggar, eftersom enligt dess uppfattning de material som används för bärande respektive icke-bärande väggar i Nederländerna till stor del skiljer sig från varandra⁽⁸⁾. Kalksandsten, som används för båda slagen av väggar, konkurrerar med avseende på dessa olika användningar med andra material. NMa inkluderade i sin avgränsning av marknaden för väggbyggnadsmaterial för bärande väggar alla väggbyggnadsmaterial som kan användas till bärande väggar. Till dessa hör inte endast de i skäl 31 nämnda väggbyggnadsmaterialen för murverk ("sten på sten"), utan även prefabricerade betongelement och platsgjuten betong. Det bör dock påpekas att NMa i ett senare beslut hållit möjligheten öppen att skilja mellan platsgjuten betong och andra väggbyggnadsmaterial⁽⁹⁾.

3. BEDÖMNING

- (33) Kommissionen drar – liksom redan i sitt beslut av den 21 februari 2002 i ärende COMP/M.2495 – Haniel/Fels – på grundval av de upplysningar den har tillgång till och särskilt den marknadsundersökning som gjorts i det föreliggande fallet, liksom NMa slutsatsen att man i Nederländerna måste anta separata produktmarknader för väggbyggnadsmaterial för bärande väggar och icke-bärande väggar. Inom dessa respektive marknader är det

⁽⁷⁾ Ärende COMP/M.1866 – Preussag/Hebel, beslut av den 29 mars 2000 EGT C 142, 20.5.2000, s. 36). Se även beslutet av den 21 februari 2002 i ärende COMP/M.2495 – Haniel / Fels.

⁽⁸⁾ NMa, beslut av den 20 oktober 1998 i ärende 124/CVK Kalkzandsteen.

⁽⁹⁾ NMa, beslut av den 29 februari 2000 i ärende 2427/NCD – Fernhout.

dock inte ändamålsenligt att göra någon ytterligare uppdelning mellan byggmaterial för murverk och andra material (framför allt betongprodukter). Marknaden för väggbyggnadsmaterial för bärande väggar omfattar alla väggbyggnadsmaterial som kan användas för bärande väggar, såsom tegel, kalksandsten, autoklaverad lättbetong, betongsten, prefabricerade betongväggelement och eventuellt platsgjuten betong. Visserligen ger resultatet av marknadsundersökningen skäl att utesluta platsgjuten betong, särskilt sådan som används som tunnelgjutning, men en definitiv ståndpunkt krävs inte eftersom frågan inte påverkar bedömningen av koncentrationen. Marknaden för väggbyggnadsmaterial för icke-bärande väggar omfattar på samma sätt alla väggbyggnadsmaterial, som används till icke bärande väggar, såsom kalksandsten, autoklaverad lättbetong, gipsskivor, gipsplank, stålplattor och trä. Följande grunder är avgörande för detta resultat:

- (34) Alla byggmaterial, som ingår i den marknadsdefinition som Haniel föreslagit, lämpar sig för väggbygge och används även faktiskt för detta ändamål. Av kommissionens marknadsundersökning i Nederländerna framgår dock att alla dessa material inte konkurrerar inbördes.

a) *Egenskaper hos olika väggbyggnadsmaterial*

- (35) De nämnda väggbyggnadsmaterialen har alla olika egenskaper, som man tar hänsyn till vid val av ett visst väggbyggnadsmaterial för ett visst byggprojekt.
- (36) Kalksandsten är som sådan ett billigt byggmaterial, som visserligen inte kan uppnå samma dimensioner som prefabricerad autoklaverad lättbetong, med som med dimensioner på upp till 900 × 625 × 300 mm är större än traditionella murstenar. Dessutom har kalksandsten liksom autoklaverad lättbetong en slät yta som inte behöver utjämnas med fogmassa. Elementen kan klistras ihop. Dessutom sågas kalksandstensprodukter upp i fabriken enligt byggplanerna så att element som skall bilda gavlar eller fönsteröppningar redan är prefabricerade. Alla dessa faktorer minskar tidsåtgången och arbetskostnaderna i jämförelse med exempelvis tegel. Samtidigt kräver stenen stora investeringar, exempelvis tunga kranar för prefabricerade betongelement eller gjutformar för platsgjuten betong. I Nederländerna används kalksandsten på grund av dess utmärkta bärande egenskaper för bärande och i mindre utsträckning även för icke-bärande väggar. Omkring [60–80]* (*) % av den kalksandsten som används för byggändamål i Nederländerna går till bärande murverk. Som material för icke-bärande väggar har kalksandsten den nackdelen att den är relativt

tung (ungefär dubbelt så tung som autoklaverad lättbetong). Materialet har emellertid goda ljudisolerande egenskaper och lämpar sig framför allt för höga icke-bärande väggar, som ofta behövs i ekonomibyggnader. Kalksandsten är i Nederländerna det traditionella och populäraste väggbyggnadsmaterialet.

- (37) Prefabricerade betongelement behöver inte muras, eftersom de redan är av den storlek som väggen skall ha. Som produkt kan betong framställas ur relativt enkla råvaror. Kraftigare hjälpmedel såsom kranar måste dock användas för att få dem på plats, vilket innebär vissa investeringskostnader. De används därför i första hand för något större projekt. Prefabricerade väggelement används huvudsakligen vid ekonomibyggen (nederländska: utiliteitsbouw, kortform "u-bouw"), och i mindre utsträckning vid bostadsbyggen (woningbouw, w-bouw). Vid medelstora bostadsbyggnadsprojekt från tio enheter och uppåt kan detta leda till kostnadsbesparingar, då väggen tillverkas i fabriken och monteringen på byggplatsen kräver jämförelsevis lite arbetskraft och tid. Ju större projekt desto lägre kostnad för den färdiga väggen.

- (38) Platsgjuten betong kräver den största investeringen för bearbetning av betongen på byggplatsen, och detta gäller särskilt platsgjuten betong som tunnelgjuts. Tillverkningen och användningen av de flera gånger använda formarna vid tunnelgjutning är så kostsamma, att de först vid minst 30–50 bostadsenheter blir lönsamma och även då endast när de tillverkas i identisk form och storlek. Därför medger byggande med tunnelplatsgjuten betong relativt lite flexibilitet med avseende på form och storlek. I Nederländerna eftersträvas dock en sådan flexibilitet även för större projekt för att undvika likformighet. Tunnelgjutning är därför inget lämpligt alternativ för mindre byggprojekt eller för projekt där man inte utnyttjar rätvinkliga former eller upprepade tillämpningar. Platsgjuten betong används vid bygge av såväl enskilda lägenheter som höghus, då deras bärfkraft garanteras av ett gjutet betongskelett, som sedan fylls ut med icke-bärande väggmateriäl.

- (39) Autoklaverad lättbetong är ett dyrt väggbyggnadsmateriäl. Den tillverkas med höga energikostnader på grundval av högvärdiga, dyra råvaror. Större element måste armeras med stål, vilket ytterligare höjer priset, eftersom det i fråga om armerade element tillkommer betydande kostnader för tillverkningen av armeringselementen. I motsats till armering av betong med stål måste denna armering ytbeläggas för korrosionsskyddets skull. De byggtkniska egenskaperna för autoklaverad lättbetong är något mindre än för kalksandsten, men det är möjligt att uppföra upp till två våningar med bärande väggar. Autoklaverad lättbetong kännetecknas dock av utmärkta värmeisoleringsegenskaper. I Tyskland används ca 80 % av de

(*) Delar av denna text har utformats så att konfidentiella uppgifter inte skall röjas. Dessa delar omges av en hakparentes och är markerade med en asterisk.

autoklaverade lättbetongprodukter som går till väggar till bärande sådana, medan endast 20 % används för icke-bärande väggar. I Nederländerna är dock proportionerna omvända: där används autoklaverad lättbetong till omkring 80–85 % till icke-bärande väggar.

- (40) Gips är ett lätt material. Därför passar gips utmärkt för icke-bärande väggar. Kraven på golvens bärkraft är små och gipset är platsbesparande. På grund av gipsets bristande bärkraft kan det endast användas för icke-bärande väggar.
- (41) Tegel är ett väggbyggnadsmaterial av jämförelsevis litet format och på grund av dess ojämna yta betrycks det i allmänhet med fogmassa. Bearbetningen av tegel kräver relativt mycket tid och arbete vilket gör det olämpligt för industriellt byggande.

b) Skillnaden mellan väggbyggnadsmaterial för bärande och icke-bärande väggar

- (42) Av marknadsundersökningen framgår att beslutet om vilket väggbyggnadsmaterial som skall användas för ett visst projekt påverkas av såväl byggherren och arkitekten som byggföretaget. Hur mycket inflytande var och en av dessa tre personkategorier får på valet av väggbyggnadsmaterial avgörs i varje enskilt fall för sig.
- (43) I detta spelar noggrannheten i byggherrens preferenser exempelvis beträffande de estetiska aspekterna och byggkostnaderna en roll på samma sätt som arkitektens konstruktionsparametrar. Kriterier som beaktas vid valet av de olika väggbyggnadsmaterialen är kvalitet, konstruktionsegenskaper, flexibilitet i användningen, utseende, materialets pris och bearbetningskostnaderna. Byggprojektets särskilda krav måste beaktas i detta sammanhang i samma utsträckning som byggnadens användningssyfte, den nödvändiga bärkraften, åldringsbeständigheten, brandskydd och ljudisolering, ytterligare tekniska möjligheter, tidsplanen osv. samt projektets totalkostnad. För byggföretaget är, i den mån det har alternativ vid valet av väggbyggnadsmaterial, kostnaderna och snabbheten i byggprocessen faktorer som måste beaktas. Dessa påverkas i sin tur av företagets erfarenheter av olika byggmaterial och de investeringsmedel och hjälpmedel (t.ex. kranar) som det har till sitt förfogande. Beträffande kostnadsfaktorn måste man ta hänsyn till att materialkostnaderna alltid utgör endast en del av de totala kostnaderna för att uppföra en vägg.
- (44) Kommissionen har därför i sin marknadsundersökning utfrågat alla dessa beslutsfattare om deras urvalsmetoder för väggbyggnadsmaterial. Även tillverkarna av de olika byggnadsmaterialen har ombetts att lämna upplysningar. I Nederländerna visade denna utfrågning att det vid valet av byggmaterial finns en grundläggande skillnad mellan

valet av byggmaterial för bärande respektive icke-bärande väggar.

- (45) Skillnaden mellan bärande och icke-bärande väggar är, som redan namnet visar, den bärande funktionen hos respektive väggbyggnadsmaterial. Bärande väggar säkerställer byggnadens stabilitet. Det rör sig då ofta om ytterväggar. Även innenväggar kan dock ha en bärande funktion. Från dessa måste man särskilja de väggar som inte har någon bärande funktion med avseende på byggnaden, utan endast delar upp utrymmet eller fyller ut mellanrum inom ett bärande skelett (ytter- och innerväggar). Väggbyggnadsmaterial för bärande väggar skall uppfylla bestämda krav på tryckhållfasthet, bärkraft och styvhet. På väggbyggnadsmaterial för icke-bärande väggar ställs däremot andra och i vissa fall till och med motsatta krav. exempelvis har lättare icke-bärande väggar den fördelen att de belastar taken mindre. Tunna icke-bärande väggar är också utrymmessparande.

- (46) Dessa olika krav på bärande och icke-bärande väggar leder till att man väljer olika byggmaterial för dessa olika användningsändamål. I Nederländerna används i första hand kalksandsten för bärande väggar. [50–60]* % av alla bärande väggar tillverkas av kalksandsten. Betong utgör den näst största gruppen av byggmaterial. 12 % av alla bärande väggar tillverkas av platsgjuten betong. Åtminstone två femtedelar av detta byggmaterial används med tunnelgjutningsmetoden⁽¹⁰⁾. Prefabricerade betongväggelement står för 8 % av de bärande väggarna. autoklaverad lättbetong och tegel spelar en underordnad roll, med andelar på 2 % respektive 5 %.

- (47) Till icke-bärande väggar används däremot i första hand gipsprodukter. De står för en andel på 44 % av de icke-bärande väggarna. Den näst största andelen har autoklaverad lättbetong med 20 %, följd av kalksandsten med [15–20]* %.

- (48) Dessa efterfrågeförhållanden är typiska för Nederländerna och skiljer sig i grunden från förhållandena i andra länder, t.ex. Tyskland. Där är förhållandet när det gäller användning av autoklaverad lättbetong för bärande och icke-bärande väggar det rakt motsatta jämfört med i Nederländerna. Medan 80 % av alla autoklaverade lättbetongprodukter i Tyskland används för bärande väggar, används i Nederländerna 85 %–90 % av dessa produkter till icke-bärande väggar. Betong till bärande väggar spelar i Tyskland en liten roll i bostadsbyggandet, medan tegel och annan mursten ännu är av stor betydelse. I Belgien däremot tycks betongsten vara betydligt vanli-

⁽¹⁰⁾ Enligt uppgift från parterna uppgår den genom tunnelgjutning tillverkade mängden av platsgjuten betong till 40 %; enligt marknadsundersökningen kan denna andel vara ännu större.

- gare än i Nederländerna och används tillsammans med tegel som det klassiska väggbyggnadsmaterialet. Användningen av platsgjuten betong för tunnelgjutning är i Tyskland och Belgien mycket mindre förekommande än i Nederländerna.
- (49) Anledningarna till dessa olika efterfrågeförhållanden finns dels i olika byggtiditioner och estetiska uppfattningar, dels i det långt utvecklade industriella byggsättet i Nederländerna.
- (50) I Nederländerna präglas även bostadsbyggandet av storprojekt. Mindre än 20 % av den totala nybyggnationen av bostäder sker i form av individuella husbyggen. I Tyskland ligger motsvarande siffra på över 90 %. I Nederländerna frisläpper staten stora områden för bebyggelse, där byggindustrin sedan uppför upp till flera tusen bostadsenheter (t.ex. de s.k. VINEX locaties). Vid denna omfattning är det lönsamt med byggmaterial som kräver större investeringar och mindre arbetskostnader, t.ex. platsgjuten betong till tunnelgjutning. Därför spelar tegel knappast någon roll alls, då det kräver en större arbetsinsats på byggplatsen (liten storlek och behov av fogmassa) och därmed högre lönekostnader och längre byggtid.
- (51) Kalksandsten är det traditionella byggmaterialet i Nederländerna. Den är relativt billig och tillåter med sin stora flexibilitet snabbt och billigt byggande (stora element, fabriksmässigt tillsågade i lämplig form, ingen fogmassa krävs).
- (52) Autoklaverad lättbetong används i stor utsträckning i Tyskland till bärande väggar på grund av sin goda värmeisolering. I Nederländerna uppväger inte denna fördel det högre priset i förhållande till kalksandsten. I Tyskland används 30 cm tjocka autoklaverade lättbetongelement till bärande väggar. Dessa måste sedan rappas och målas för att få en färdig vägg, som uppfyller de höga kraven på värmeisolering. Kostnaderna för yttre murar och ytterligare isolering bortfaller. I Nederländerna däremot är släta rappade ytterväggar ovanliga. Där vill man ha fasader som ger intryck av en tegelbyggnad. Detta åstadkoms genom byggnation av murade yttre väggar, som ligger utanpå den bärande väggen. Det betyder att kostnadsfördelen för autoklaverad lättbetong, för vilken det inte behövs isolering och revetering, direkt faller bort och därmed är autoklaverad lättbetong ett betydligt dyrare byggmaterial än kalksandsten. Autoklaverad lättbetong används därför i Nederländerna endast i liten utsträckning till bärande väggar i bostadsbyggande.
- (53) Eftersom autoklaverad lättbetong prismässigt ligger på samma nivå som gipsväggar och är relativt lätt samtidigt som den garanterar en bättre värmeisolering, används autoklaverade lättbetongprodukter i Nederländerna inte till bärande väggar. Kalksandsten används likaså på detta område. För det första har detta byggmaterial mycket goda ljudisolerande egenskaper, vilket i enskilda fall kan uppväga dess nackdelar som ett tungt byggmaterial. Vidare är det på grund av sina byggnadstekniska egenskaper särskilt lämpligt till höga, icke-bärande väggar, som företrädesvis används i industribyggnader och dylikt.
- (54) Därför finns det i Nederländerna endast i begränsad utsträckning en utbyteskonkurrens mellan produkter som används till bärande väggar å ena sidan och sådana som används till icke-bärande väggar å den andra. Detta innebär att kommissionen i Nederländerna skiljer mellan en produktmarknad för bärande väggar och en produktmarknad för icke-bärande väggar. Detta gäller trots att en del väggbyggnadsmaterial som lämpar sig till bärande väggar även kan användas till icke-bärande väggar och omvänt. Detta gäller särskilt kalksandsten, som är det enda väggbyggnadsmaterial som i nämnvärd utsträckning används på samma sätt till bärande och icke-bärande väggar. De producenter som tillverkar produkter som lämpar sig för båda typerna av väggar konfronteras på marknaden för bärande väggar i stor utsträckning med andra konkurrenter och andra konkurrensförhållanden än på marknaden för icke-bärande väggar.
- (55) CVK begränsas som enda producent av kalksandsten i Nederländerna i sin prisbildning för produkter som används på marknaden för bärande väggar inte av de priser som begärs på marknaden för produkter som är avsedda för icke bärande väggar. Kommissionens undersökning av marknaden visar att CVK i många fall känner till den konkreta användningen av sina produkter ⁽¹⁾ och därför torde kunna rätta sin prissättning efter användningen av kalksandstensprodukter i bärande och icke-bärande väggar. I den mån detta inte är fallet måste man anta att CVK i sin prisstrategi i första hand utgår från kraven på marknaden för bärande väggar, eftersom företaget säljer [60–80]* % av sina produkter på marknaden för bärande väggar.
- (56) Resultatet av marknadsundersökningen leder till frågan om och i vilken utsträckning även platsgjuten betong skall räknas till marknaden för byggmaterial för bärande väggar. Detta gäller särskilt platsgjuten betong som används enligt tunnelgjutningsmetoden. Såsom redan förklarats i skäl 38 är detta byggnadssätt förenat med höga fasta investeringskostnader, som lönar sig först vid en storlek på omkring 30–50 bostadsenheter av identisk form och storlek. Det betyder att denna metod bortfaller som alternativ inte endast vid mindre projekt, utan även

⁽¹⁾ Särskilt beträffande element som är anpassade för en bestämd användning eller för bestämda leveranser; se skäl 32. Haniel har även uppgett att man i allmänhet från en bestämd väggstyrka måste anta att produkten skall användas för bärande väggar.

vid större projekt där man av estetiska eller sociala skäl vill undvika ett repetitivt byggnadssätt. Dessutom byggs, såsom redan förklarats, med tunnelgjutningsmetoden inte endast väggar utan även tak i en och samma arbetsprocess. Av dessa skäl är beslutet om en tunnelgjutning mindre ett pris- än ett systembeslut. Frågan om platsgjutning betong och särskilt platsgjutning betong med tunnelgjutning skall räknas till marknaden för väggbyggnadsmaterial för bärande väggar kan dock lämnas öppen, eftersom den inte påverkar resultatet av bedömningen.

4. HEARINGEN EFTER MEDDELANDET OM INVÄNDNINGAR

Parternas ståndpunkt

- (57) Haniel framhöll i sitt svar på meddelandet om invändningar och i den muntliga Hearingen att företaget i princip står fast vid sin uppfattning att den relevanta marknaden måste omfatta alla väggbyggnadsmaterial. Haniel medgav dock att kommissionens distinktion mellan väggbyggnadsmaterial för bärande respektive icke-bärande väggar kan försvaras.
- (58) Den väsentliga kritiken gällde enligt Haniel den fråga som kommissionen övervägt men lämnat obesvarad, nämligen att platsgjutning betong och särskilt platsgjutning betong för tunnelgjutning inte skulle inkluderas i produktmarknaden. Haniel anser att produkter av platsgjutning betong konkurrerar direkt med de andra väggbyggnadsmaterialen för bärande väggar. I motsats till vad kommissionen hävdar skulle detta byggnadssätt inte medföra högre kostnader och inte heller vara begränsat till stora byggprojekt. Haniel framhöll att minimiantalet bostadsenheter för lönsamhet vid tunnelgjutning ligger på 15 och inte 30–50 som kommissionen hävdade. Dessutom är tunnelgjutningsmetoden tillräckligt flexibel i fråga om de på detta sätt byggda bostadsenheternas design, så att resultatet blir en räckvärd identiskt utseende bostadsenheter.
- (59) Cementbouw och CVK understödde denna uppfattning.

Värdering

- (60) I meddelandet om invändningar lämnade kommissionen frågan om och i vilken utsträckning platsgjutning betong bör räknas till produktmarknaden öppen. Det är inte heller för detta beslut nödvändigt att avgöra denna fråga, ty även med utgångspunkt från den breda definition av den relevanta produktmarknaden som parterna anser vara den riktiga och som inbegriper alla slag av platsgjutning betong, så skulle det följa att Haniel har en dominerande ställning på marknaden i Nederländerna och att

koncentrationen ytterligare skulle förstärka denna. Dock kan man ur resultaten av kommissionens marknadsundersökning utläsa anledningar till att platsgjutning betong och särskilt platsgjutning betong i tunnelgjutning eventuellt inte bör räknas till den marknad som skall ligga till grund för beslutet.

- (61) De viktigaste grunderna för denna eventualitet har redan förklarats ingående. Därutöver måste man beakta följande: Om ett byggföretag exempelvis vid ett byggprojekt skulle vilja byta från kalksandstensprodukter till platsgjutning betong i tunnelgjutning, skulle detta inte endast innebära ett byte av väggbyggnadsmaterial, utan även en ändring av golv-/takmaterialen. Det betyder att en sådan övergång till tunnelgjutning skulle få till följd en ändring av hela byggnadsplanen. För byggföretag som nu använder kalksandstensprodukter för sina projekt skulle därför platsgjutning betong i tunnelgjutning vara ett ganska långsökt alternativ.
- (62) Vidare måste man beakta att platsgjutning betong i tunnelgjutning endast kan användas för projekt av en viss storleksordning. Parterna har också medgett detta, dock med påpekan att minimiantalet bostadsenheter för vilket det är lönsamt att använda detta byggmaterial snarare uppgår till 15 och inte 30–50 bostadsenheter som kommissionen hävdade. I vilket fall som helst kan man dra slutsatsen att kalksandsten vid mindre byggprojekt inte är utsatt för konkurrens från platsgjutning betong⁽¹²⁾. I synnerhet autoklaverad lättbetong, som produceras av Ytong, används inom små byggprojekt (1–2 bostadsenheter).

5. SAMMANFATTNING AV DE RELEVANTA PRODUKTMARKNADERNA

- (63) På grundval av övervägandena ovan har kommissionen kommit till uppfattningen att man för att bedöma den anmälda koncentrationsplanen i Nederländerna bör skilja mellan en marknad för väggbyggnadsmaterial för bärande väggar och en marknad för väggbyggnadsmaterial för icke-bärande väggar. Därvid kan det beträffande marknaden för väggbyggnadsmaterial för bärande väggar lämnas öppet om platsgjutning betong, och särskilt sådan som används med tunnelgjutningsmetoden, skall hänföras till denna marknad.

⁽¹²⁾ I detta sammanhang bör det påpekas att CVK i många fall känner till destinationen för sina produkter, eftersom CVK självt ofta ansvarar för leveranserna av sina produkter till en bestämd byggplats. Dessutom har CVK vid leverans av element, som utgör hälften av dess försäljning, tillgång till arkitekturritningarna. Kommissionen anser därför att CVK kan differentiera sina priser så att de motsvarar det uppfattade konkurrensläget. I detta sammanhang finns det möjlighet till en implicit prisdifferentiering mellan stora och små byggprojekt genom mängdrabatter och enhetliga transportpriser. CVK har uppgett att man beviljar byggmaterialhandlare projekt- och byggföretagsspecifika rabatter.

(64) I den mån Haniels och Ytongs verksamheter i andra medlemsstater, som efter den delvisa hänskjutningen av ärendet till Bundeskartellamt ännu är föremål för granskning av kommissionen, är överlappande, kan frågan om den exakta avgränsningen av den relevanta produktmarknaden lämnas öppen, eftersom ingen tänkbar marknadsavgränsning skulle ge upphov till några farhågor ur konkurrenssynvinkel.

B. DE GEOGRAFISKT RELEVANTA MARKNADERNA

(65) Haniels och Fels överlappar varandra – förutom i Tyskland – i Nederländerna, i Belgien och eventuellt i Frankrike. Den del av koncentrationen som inte hänskjutits till Bundeskartellamt leder endast i Nederländerna till konkurrensrättsligt relevanta ökning av marknadsandelar.

(66) Haniel definierar den geografiskt relevanta marknaden i Nederländerna som nationell. Trots att en del byggvaruhandelsföretag tenderar att vara verksamma på regional basis är transportkostnaderna i Nederländerna inte av sådan betydelse att byggmaterial inte skulle kunna levereras inom hela Nederländernas territorium. transporter av byggmaterial sker med lastbilar, helt övervägande från produktionsorten direkt till bygplatsen.

(67) Undersökningen har bekräftat förekomsten av en nationell nederländsk marknad. Marknadsundersökningen visar att flesta väggbyggnadsmaterial levereras fritt från tillverkningsorten till köpare i hela Nederländerna, trots att transporten utgör en icke oväsentlig kostnadsfaktor. CVK kan som enda tillverkare och leverantör av kalksandsten dessutom leverera till alla bygplatser i Nederländerna direkt från närmaste kalksandstensfabrik.

(68) Visserligen förekommer uppenbarligen i de nederländska gränsområdena import av väggbyggnadsmaterial från Belgien och Tyskland till Nederländerna. Denna import är dock av marginell betydelse och gör det inte berättigat att ta med delar av Belgien och Tyskland i den geografiskt relevanta marknaden. Undersökningen av marknaden visar på hinder för marknadstillträde, särskilt på grund av olika byggregler och arbetarskyddsregler. exempelvis får stenar som hanteras för hand i Nederländerna väga högst 18 kg, en regel som inte finns i andra medlemsstater. Ett annat exempel är att de jämförbara väggjocklekarna enligt byggreglerna i Tyskland är större, vilket genom den större materialåtgången leder till högre kostnader än i Nederländerna. Alla betydande företag med verksamhet på den nederländska marknaden för väggbyggnadsmaterial har även säte i Nederländerna. Belgiska och tyska tillverkare som verkar i Nederländerna har likaså nederländska dotterbolag.

(69) Kommissionen anser därför att den geografiskt relevanta marknaden vad gäller Nederländerna för det föreliggande beslutets syften skall avgränsas nationellt.

C. BEDÖMNING AV EFFEKTERNA PÅ KONKURRENSEN

(70) Kommissionen anser att Haniel genom sin ägarandel i CVK, den enda tillverkaren av kalksandsten, redan har en dominerande ställning på den nederländska marknaden för väggbyggnadsmaterial som används till bärande väggar. Detta gäller oberoende av om platsgjuten betong överhuvudtaget eller platsgjuten betong i tunnelgjutning skall räknas till denna marknad. Förvärvet av Ytong stärker denna dominerande ställning på marknaden. Om Haniel dessutom förvärvar även Fels blir förstärkningen av den dominerande ställningen ännu påtagligare.

(71) Haniels och Ytongs verksamheter överlappar förutom i Nederländerna även i Tyskland, vars marknader dock inte skall granskas av kommissionen i detta förfarande. Överlappningar i mindre skala förekommer dessutom i Belgien och eventuellt även i Frankrike.

I. NEDERLÄNDERNA

a) *Haniels kontroll av CVK*

(72) Avgörande för den konkurrensrättsliga bedömningen av koncentrationen i Nederländerna är om den ekonomiska föreningen CVK:s marknadsandelar skall tillräknas Haniel som indirekt äger 50 % av CVK.

aa) *CVK:s struktur*

(73) I Nederländerna finns sammanlagt elva kalksandstensfabriker som alla är medlemmar i CVK. Fem av fabrikererna ägs till 100 % av Haniel, tre ägs till 100 % av den nederländska byggvarukoncernen Cementbouw, medan de tre övriga fabrikererna ägs till 50 % av Haniel respektive Cementbouw. Andelarna i CVK fördelar sig på de elva kalksandstensfabriker som tillhör föreningen på så sätt att de helägda dotterbolagen till Haniel respektive Cementbouw tillsammans har lika stora andelar av CVK, vilket innebär att Haniel och Cementbouw vardera indirekt äger 50 % av CVK.

(74) CVK, som ursprungligen var en gemensam försäljningsorganisation för dess medlemsföretag, överfördes 1999 genom ett pooling-avtal till företagsledningen i medlemsföretagen. I detta avtal liksom i CVK:s stadgar (statuten) anges bl.a. att medlemsföretagen är bundna av CVK:s direktiv. CVK:s organ kan endast i begränsad utsträckning besättas med företrädare för ägarföretagen. Ingen ledamot av styrelsen (Raad van Bestuur) får samtidigt ha någon post i något av ägarföretagen, och i för-

valtningsrådet (Raad van Commissarissen) får endast en minoritet av ledamöterna inneha sådana poster. Medlemsföretagen i CVK är dessutom skyldiga att utse CVK som den ena av högst två ledamöter i företagsledningen för varje medlemsföretag i CVK. Den andra ledamoten utses alltid av andelsägarna.

- (75) Strategiska avgöranden som rör CVK fattas av föreningens styrelse (Raad van Bestuur) med enkel majoritet. Ledamöterna av Raad van Bestuur samt förvaltningsrådet (Raad van Commissarissen) väljs och avsätts av medlemsmötet med enkel majoritet. Enligt pooling-avtalet och stadgarna får ingen ledamot av Raad van Bestuur ha någon post i något av ägarföretagen till CVK-medlemmarna (Haniel och Cementbouw), och Raad van Commissarissen får inte ha en majoritet av personer som har poster i Haniel eller Cementbouw. Ledningen av CVK och dess medlemmar åligger Raad van Bestuur. Raad van Commissarissen har de kontrollbefogenheter som traditionellt föreskrivs i den nederländska bolagsrätten, utan att direkt kunna påverka de företagsstrategiska besluten.

bb) Haniels och Cementbouws gemensamma kontroll

- (76) Haniel anser att CVK trots Haniels respektive Cementbouws indirekta ägande på 50 % på grund av föreningens ovan beskrivna bolagsrättsliga struktur utslutande kontrolleras av sig själv och inte av medlemsföretagen och/eller andelsägarna (neutralisering).
- (77) Enligt artikel 3.3 i koncentrationsförordningen innebär kontroll av ett företag möjligheten att utöva ett bestämmande inflytande på dess verksamhet. Avgörande är om innehavaren eller innehavarna av kontrollen på egen hand eller gemensamt kan fatta företagets strategiska beslut. I regel beror detta av sammansättningen av och beslutsförandet för det organ som det åligger att besluta om tillsättande och avsättande av företagsledningen och eventuellt godkänna andra strategiska beslut.
- (78) I CVK:s fall åligger de företagsstrategiska besluten utslutande Raad van Bestuur. Den som bestämmer över sammansättningen av Raad van Bestuur kan följaktligen kontrollera företaget, eftersom man kan räkna med att ledamöterna av Raad van Bestuur vid strategiska beslut tar hänsyn till den eller de personers intressen vilka beslutar om tillsättande och avsättande av dem. Ledamöterna i Raad van Bestuur utses med enkel majoritet av CVK:s medlemsmöte och företrädarna i medlemsmötet för de medlemsföretag som Haniel äger till 100 % och de före-

trädare för de medlemsföretag som Cementbouw äger till 100 % har samma röstetal. Det betyder att företrädarna för de medlemsföretag som Haniel och Cementbouw äger till 50 % vardera är utslagsgivande och följaktligen kan såväl Haniel som Cementbouw indirekt blockera tillsättningar och avsättningar av ledamöter i Raad van Bestuur. Varje tillsättning och avsättning av en ledamot av Raad van Bestuur kräver således konsensus.

- (79) Detta innebär att Haniel och Cementbouw gemensamt kontrollerar CVK i den mening som avses i artikel 3.3 i koncentrationsförordningen.

cc) Hearingen efter meddelandet om invändningar

Parternas ståndpunkt

- (80) I sitt svar på meddelandet om invändningar och i den muntliga hearingen höll Haniel fast vid sin uppfattning att bestämmelserna i pooling-avtalet och CVK:s stadgar garanterade att Haniel inte hade kontroll över CVK. Haniel åberopade framför allt den nederländska konkurrensmyndigheten NMa:s beslut av den 20 oktober 1998, som godkände en transaktion varigenom CVK skulle få kontroll över sina medlemsföretag. Vid denna tidpunkt ägdes andelarna i CVK:s medlemsföretag av tre andelsägare, Haniel, Cementbouw och det tyska företaget RAG AG (nedan kallat "RAG").
- (81) I sitt beslut kom NMa till slutsatsen att pooling-avtalet och motsvarande ändringar av CVK:s stadgar garanterade att de tidigare ekonomiska och organisatoriska förbindelserna mellan medlemsföretagen och deras ägare bröts på ett sätt som garanterade att CVK skulle få kontroll över sina medlemmar. Därigenom utslöts likaså en kontroll av andelsägarna till dessa medlemsföretag (Haniel, Cementbouw och RAG) över desamma. Den för NMa avgörande faktorn i detta sammanhang var att enligt de planerade bestämmelserna skulle ingen ledamot i Raad van Bestuur och endast en minoritet av ledamöterna i Raad van Commissarissen samtidigt få inneha poster i andelsägarnas företag.
- (82) Vidare åberopar Haniel som stöd för sin uppfattning en skriftväxling med NMa från första halvåret 1999, i vilken NMa underrättades om RAG:s avsikt att dra sig ur CVK och att avyttra sina ägarandelar i medlemsföretag i CVK till Haniel och Cementbouw, och upplysning begär-

des om huruvida detta skulle innebära en koncentration enligt bestämmelserna i den nederländska lagstiftningen. NMa bekräftade i denna skriftväxling att minskningen av antalet andelsägare i CVK:s medlemsföretag från tre till två i varje fall inte skulle utgöra någon koncentration enligt nederländsk lagstiftning om den skedde efter genomförandet av den transaktion som NMa godkände. Avgörande för NMa var att efter genomförandet av denna transaktion skulle andelsägarnas kontroll över CVK-medlemmarna upphöra. Därmed skulle inte längre antalet andelsägare ha någon betydelse för kontrollfrågan.

- (83) Ytterligare en punkt för kritik gäller att kommissionen i sitt meddelande om invändningar inte tagit upp NMa:s beslut och de argument detta innehåller. Kommissionen skulle vidare genom sitt beslut "sätta ur kraft" ett beslut av en nationell konkurrensmyndighet.
- (84) Haniel, Cementbouw och CVK stod gemensamt bakom de uppfattningar som redogjorts för ovan.

Värdering

- (85) För sin bedömning av frågan om kontrollen över CVK har kommissionen tillämpat kriterierna i koncentrationsförordningen i överensstämmelse med sin hittillsvarande beslutspraxis. Till grund för sin bedömning har kommissionen lagt de relevanta avtalen mellan CVK och dess medlemmar, avtal mellan andelsägarna och andra relevanta dokument som CVK:s stadgar och den citerade skriftväxlingen mellan parterna och NMa.
- (86) På denna grund har kommissionen dragit slutsatsen att de båda andelsägarna Haniel och Cementbouw har gemensam kontroll över CVK, eftersom envar av dessa genom sina respektive indirekta ägarandelar på 50 % har vetorätt vid medlemsmöten i CVK, där beslut fattas med enkel majoritet. Eftersom medlemsmötet bestämmer över de strategiskt avgörande utnämningarna till CVK:s beslutande organ, ger denna vetorätt innehavarna gemensam kontroll över CVK, eftersom de båda måste vara eniga om utnämningarna.
- (87) Det för kommissionen avgörande kriteriet för att besvara frågan om kontrollen över CVK, dvs. rätten att besluta över tillsättningen av CVK:s organ, skiljer sig därmed från den synpunkt som var avgörande för NMa, nämligen de beslutande organens sammansättning. Av denna anledning har de båda myndigheterna dragit olika slutsatser med avseende på frågan om kontrollen över CVK. Av samma anledning värderas RAG:s utträde ur CVK olika. Medan RAG:s utträde efter genomförandet av den av NMa granskade och godkända omstruktureringen av

CVK för NMa är irrelevant efter den ur dess synvinkel genomförda neutraliseringen, är detta utträde för kommissionen det skeende som utgör grunden för Haniel och Cementbouns övertagande av kontrollen. Med tre andelsägare finns det möjlighet till växlande majoriteter i medlemsmötet. Då en av de tre andelsägarna utträder så att de kvarvarande andelsägarna förvärvar 50 % var av företaget uppkommer de för kontrollfrågan avgörande vetorätterna vid medlemsmöte. Enligt kriterierna i koncentrationsförordningen rör det sig därmed om en transaktion, varigenom de båda andelsägarna förvärvar kontrollen. Kommissionen ifrågasätter inte att pooling-avtalet och ändringarna av CVK:s stadgar, som parterna förklarat och som framgår av NMa:s beslut, ger CVK kontroll över dess medlemsföretag. Denna omständighet har emellertid ingen betydelse för kommissionens slutsatser. Tvärtom leder CVK:s förvärv av kontrollen över sina medlemsföretag till att Haniel och Cementbouw i stället för att ha ensam kontroll över de respektive medlemsföretag, vars ägarandelar de innehar till 100 %, och gemensam kontroll över de av dem gemensamt ägda medlemsföretagen, nu genom sin gemensamma kontroll över CVK indirekt har gemensam kontroll över alla medlemsföretag.

- (88) I meddelandet om invändningar har kommissionen även redogjort för grunderna för sin slutsats. Enligt EG-domstolens fasta och omfångsrika rättspraxis är kommissionen inte skyldig att i sin motivering befatta sig med avvikande åsikter eller invändningar som eventuellt skulle kunna framföras mot åtgärderna ⁽¹³⁾.
- (89) Det föreliggande beslutet sätter heller inte ur kraft något beslut av någon nationell konkurrensmyndighet. Det finns ingen anledning att här komma in på frågor om gemenskapsrättens företräde eller den nationella prövningsrättens bortfall då gemenskapen har behörighet. Här kan kommissionen konstatera att den plan på samgående som godkänds av den nederländska konkurrensmyndigheten gäller en annan koncentration än den som genomförts av Haniel och Cementbouw.
- (90) 1998 anmäldes en plan för en koncentration till NMa, enligt vilken de elva medlemsföretagen i CVK, som ägdes av tre andelsägare, underställdes CVK:s kontroll, utan att andelsägarna själva kunde kontrollera CVK, eftersom växlande majoriteter kunde förekomma i CVK:s medlemsmöte. I realiteten har parterna dock genom avtal som slöts den 9 augusti 1999 samtidigt underställt de

⁽¹³⁾ Domstolens dom av den 19 september 2000 i mål C-156/98, Tyskland mot kommissionen, REG 2000, I-6857, punkt 89 ff.

elva medlemsföretagen CVK:s kontroll och – genom avyttring av RAG:s andelar till medlemsföretagen i CVK Haniel och Cementbouw – omvandlat CVK från ett företag med tre indirekta andelsägare till ett med två andelsägare som vardera indirekt innehar 50 % av ägarandelarna, varigenom dessa andelsägare fått kontroll över CVK. Inom ramen för dessa avtal slöt Haniel och Cementbouw även ett "samarbetsavtal", som gäller deras samarbete inom ramen för CVK och bland annat innehåller bestämmelser om fabriksnedläggningar. Detta avtal hade NMa inte tillgång till då man fattade sitt beslut år 1998.

- (91) Även om man skulle se dessa steg som två olika, mycket tätt inpå varandra följande transaktioner, är de beroende av varandra på ett sätt som gör att de måste ses som en enda, enhetlig koncentration. Såväl de rättsakter som ledde till att Haniel och Cementbouw förvärvade kontroll över CVK, som de rättsakter som ledde till CVK fick kontroll över de elva kalksandstensföretagen, slöts på en och samma dag, nämligen den 9 augusti 1999, och protokollfördes av notarius publicus i ett enda dokument. de avtalslutande parterna ville knyta samman de två kontrollförvärven så att det ena inte kunde ske utan det andra. Undertecknandet av de avtal, som presenterades för den nederländska konkurrensmyndigheten, uppsköts tills förhandlingarna om överföringen av RAG:s andelar hade avslutats. Haniel bekräftade uttryckligen som svar på frågor från kommissionen beträffande detta att de avtal som lämnats till NMa inte verkställdes omedelbart för att ta hänsyn till RAG:s under mellantiden uttryckta önskan att utträda ur CVK. Genomförandet av dessa avtal uppsköts tills förhandlingarna med RAG om avyttringen av RAG:s ägarandelar hade avslutats, eftersom RAG inte längre ville delta i den nya företagsstruktur för CVK som planerades. Båda kontrollförvärven bör därför ekonomiskt betraktas som en enhet och som en koncentration, som skiljer sig från den koncentration som NMa godkände.

- (92) Men även om man antog att CVK:s förvärv av kontrollen över sina medlemsföretag å ena sidan och Haniels och Cementbouns förvärv av kontrollen över CVK å andra sidan utgjorde två olika koncentrationer, skulle detta inte ändra bedömningen att Haniel och Cementbouw efter att de beskrivna transaktionerna genomförts hade förvärvat gemensam kontroll över CVK.

dd) Resultat

- (93) På grund av detta anser kommissionen att CVK:s marknadsandelar med avseende på detta beslut måste tillräknas Haniel.

b) *Marknaden för väggbyggnadsmaterial för bärande väggar*

- (94) Haniel har i Nederländerna genom sitt indirekta ägande av CVK, den enda tillverkaren av kalksandsten, redan en dominerande ställning på marknaden för väggbyggnadsmaterial som används till bärande väggar. Förvärvet av Ytong stärker denna dominerande ställning på marknaden. Följande skäl är avgörande för denna slutsats:

aa) *Marknadsstruktur*

- (95) År 2000 hade den nederländska totalmarknaden för väggbyggnadsmaterial en volym på 3,8 miljoner m³. Värdemässigt uppgick denna marknad till cirka 640 miljoner euro. marknaden för väggbyggnadsmaterial för bärande väggar hade en volym på 2,1 miljoner m³ och ett värde på 356 miljoner euro. Om man inte räknar platsgjuten betong till marknaden för bärande väggar minskar volymen till 1,8 miljoner m³ och värdet till 276 miljoner euro. Om endast platsgjuten betong i tunnelgjutning skulle bortsräknas, skulle marknaden ha en volym på 1,9 miljoner m³ och ett värde på 322 miljoner euro ⁽¹⁴⁾.

⁽¹⁴⁾ Under antagandet att 40 % av den i Nederländerna producerade platsgjutna betongen används med tunnelgjutningsmetoden. Se fotnot 10.

- (96) I tabellen nedan återges parternas och deras viktigaste konkurrenters marknadsandelar (enligt volym) dels inbegripet alla bärande väggbyggnadsmaterial, dels exklusive platsgjuten betong respektive platsgjuten betong i tunnelform ⁽¹⁵⁾:

(%)

Företag	Byggmaterial	Marknadsandel		
		Bärande väggbyggnadsmaterial inkl. platsgjuten betong	Bärande väggbyggnadsmaterial förutom platsgjuten betong i tunnelform	Bärande väggbyggnadsmaterial förutom platsgjuten betong
CVK (Haniel/Cementbouw)	Kalksandsten	[50–60]*	[50–60]*	[60–70]*
Ytong	Autoklaverad lättbetong	[0–2]*	[0–2]*	[0–2]*
CVK + Ytong		[50–60]*	[60–70]*	[60–70]*
Cementbouw	Prefabricerade betongelement, platsgjuten betong	[2–5]*	[2–5]*	[2–5]*
Mebin	Platsgjuten betong	[2–5]*	[2–5]*	0,0
NCD	Platsgjuten betong	[0–2]*	[0–2]*	0,0
Wienerberger	Tegel	[0–2]*	[0–2]*	[0–2]*
Hanson (Pioneer)	Tegel, platsgjuten betong	[0–2]*	[0–2]*	[0–2]*
Oudenallen	Prefabricerade betongväggelement	[0–2]*	[0–2]*	[0–2]*
CRH	Tegel	[0–2]*	[0–2]*	[0–2]*
Fels	Autoklaverad lättbetong	[0–2]*	[0–2]*	[0–2]*

bb) Befintlig marknadsdominerande ställning för CVK (Haniel)

1. Skäl för att anta förekomsten av en dominerande ställning på marknaden

- (97) Kommissionen anser att Haniel genom sitt ägande i CVK har en dominerande ställning på den nederländska marknaden för väggbyggnadsmaterial för bärande väggar. Detta gäller oberoende av om platsgjuten betong skall räknas till denna marknad.
- (98) EG-domstolen har definierat att en dominerande ställning föreligger om ett företag genom sin ekonomiska maktställning kan förhindra upprätthållandet av en effektiv konkurrens på den relevanta marknaden, då den

gör att företaget på ett påtagligt sätt kan förhålla sig oberoende i förhållande till sina avnämare och i slutändan också konsumenterna. En sådan ställning utesluter inte en viss konkurrens, men gör det möjligt för det gynnade företaget att bestämma eller åtminstone påtagligt påverka de förhållanden under vilka denna konkurrens utvecklas, i varje fall att i sitt beteende inte behöva ta hänsyn till denna konkurrens utan att detta skulle skada företaget.

- (99) Förekomsten av en dominerande ställning kan bero på en samverkan mellan flera olika faktorer, som var och en för sig inte behöver vara utslagsgivande. Bland dessa faktorer är dock förekomsten av betydande marknadsandelar i hög grad kännetecknande. Ett viktigt indicium på förekomsten av en dominerande ställning är för övrigt det förhållande som råder mellan marknadsandelarna för de företag som deltar i koncentrationen och marknadsandelarna för deras konkurrenter, särskilt den näst största konkurrenten ⁽¹⁶⁾.

⁽¹⁵⁾ Till grund för beräkningen ligger parternas uppskattningar av de olika byggmaterialens andelar av den totala förbrukningen av väggbyggnadsmaterial samt deras fördelning på bärande och icke-bärande väggar. I den mån väggbyggnadsmaterial används för bärande och icke-bärande väggar (t.ex. kalksandsten, autoklaverad lättbetong) räknas endast den uppskattade andelen av dessa byggmaterial som används till bärande väggar. Kommissionen anser på grundval av sin marknadsundersökning att dessa uppskattningar väsentligen är korrekta. Exakta statistiska uppgifter finns dock ej att tillgå.

⁽¹⁶⁾ Domstolens dom av den 13 februari 1979 i mål 85/76 – Hoffmann-La Roche mot kommissionen, Rec. 1979, s. 461, punkt 39. Se även förstainstansrättens dom av den 25 mars 1999 i mål T-102/96 – Gencor mot kommissionen, REG 1999, s. II-753, punkterna 201 och 202.

- (100) Haniel (CVK) har en marknadsandel på mer än [50–60]* % för väggbyggnadsmaterial för bärande väggar. Haniels viktigaste konkurrent är Cementbouw⁽¹⁷⁾ med en marknadsandel på knappt [2–5]* %. I denna siffra har inte beaktats Cementbouws ägande i CVK, som i denna bedömning i sin helhet tillräknas Haniel. Cementbouws marknadsandel på omkring [2–5]* % bygger helt på företagets verksamhet på området för prefabricerade betongväggelement och platsgjuten betong. Näst största konkurrent är tillverkaren av platsgjuten betong, Mebin, med en marknadsandel på omkring [2–5]* %. Övriga konkurrenter har marknadsandelar på 2 % eller mindre.
- (101) Haniels (CVK) marknadsandel är följaktligen mer än tio gånger så stor som den näst största konkurrentens. Med tanke på de nära strukturella förbindelserna mellan Haniel och Cementbouw och deras gemensamma intressen i CVK är det dock ingalunda klart i vilken utsträckning dessa båda företag överhuvudtaget konkurrerar med varandra. Den största konkurrenten utan förbindelser med Haniel är med en marknadsandel på omkring [2–5]* % betydligt mindre: Haniel är [10–15]* gånger så stor som denna konkurrent.
- (102) I det fall platsgjuten betong inte skulle tas med i definitionen av marknaden för väggbyggnadsmaterial för bärande väggar, skulle Haniels (CVK) marknadsandel uppgå till [60–70]* %, eftersom Haniel (CVK) inte levererar platsgjuten betong. Med detta antagande skulle dessutom den största oberoende konkurrenten Mebin inte ha någon verksamhet på den relevanta produktmarknaden. Endast ett litet antal betydligt mindre konkurrenter skulle då kvarstå, vars marknadsandelar inte överstiger utan delvis betydligt understiger 2 %. Om man endast utesluter platsgjuten betong i tunnelgjutning från marknadsdefinitionen, skulle Haniels (CVK) marknadsandel uppgå till [50–60]* %.
- (103) Ingen av Haniels (CVK) konkurrenter i Nederländerna är verksam på området för kalksandsten. CVK är i Nederländerna den enda tillverkaren och leverantören av detta byggmaterial. I detta land är emellertid kalksandsten av de skäl som redan beskrivits det traditionella och fortfarande det populäraste väggbyggnadsmaterialet. Det är dessutom det enda väggbyggnadsmaterial som i betydande utsträckning används både till bärande och icke-bärande väggar.
- (104) Det finns betydande hinder för tillträde till marknaden. CVK kontrollerar alla kalksandstensfabriker i Nederländerna och därmed produktionen av det klart viktigaste av de väggbyggnadsmaterial som hör till den relevanta produktmarknaden. Av kommissionens undersökning av marknaden framgår att det för tillverkare av andra väggbyggnadsmaterial endast med stora insatser i form av tid och investeringar går att träda in på marknaden för produktion av kalksandstensprodukter. Detsamma gäller för andra väggbyggnadsmaterial som autoklaverad lättbetong. Produktionsprocesserna och därmed även produktionsorterna skiljer sig för varje typ av väggbyggnadsmaterial. Av dessa skäl kan möjligheten till en produktionsomställning för konkurrenter inte beaktas på allvar.
- (105) Haniels (CVK) kunder har inget köparinflytande. Ingen enskild kund står för en betydande andel av CVK:s omsättning. Det finns inga alternativa leverantörer av kalksandsten, det klart viktigaste av de väggbyggnadsmaterial som hör till den relevanta produktmarknaden.
- (106) Haniels marknadsställning kan således sammanfattas på följande sätt: Haniel (CVK) har med mer än [50–60]* % den klart största marknadsandelen och är genom CVK förbundet med den näst största konkurrenten, vars omsättning är mindre än en tiondedel av Haniels. Den återstående marknadsvolymen är fragmenterad och fördelar sig på konkurrenter med marknadsandelar på enstaka procent. Haniel kontrollerar dessutom med CVK den enda nederländska leverantören av det viktigaste väggbyggnadsmaterialet i Nederländerna. Haniels (CVK) maktställning på marknaden motsvaras inte av någon maktställning på efterfrågesidan. Kombinationen av alla dessa faktorer ger Haniel (CVK) en dominerande ställning på marknaden för väggbyggnadsmaterial för bärande väggar i Nederländerna.

2. Hearingen efter meddelandet om invändningar

Parternas ståndpunkt

- (107) I sitt svar på meddelandet om invändningar och i den muntliga hearingen hävdade Haniel, Cementbouw och CVK att CVK och därmed Haniel inte hade någon dominerande ställning på marknaden i Nederländerna. I det väsentliga anger de följande fyra skäl för denna ståndpunkt:
- Platsgjuten betong är ett material som utövar ett betydande konkurrenstryck på kalksandsten. Tillverkarna av platsgjuten betong är alla stora företag.
 - CVK:s direkta kunder, byggmaterialhandlarna, har ett betydande köparinflytande. [60–80]* % av CVK:s försäljning går till de fem största byggmaterialhandlarna; den största kunden står ensam för en andel på runt 21 %.
 - Hindren för tillträde till marknaden är små. Haniel hävdar att investeringskostnaderna för en kalksandstensfabrik uppgår till runt [...] miljoner euro. En fabrik för tillverkning av platsgjuten betong kostar endast [...] miljoner euro.
 - CVK måste för sin prissättning även beakta konkurrensförhållandena på den närliggande marknaden för

⁽¹⁷⁾ Cementbouw var till mitten av 2001 ett dotterbolag till den nederländska byggkoncernen NBM Amstelland NV Cementbouw-koncernen såldes i början av året till CVC Capital Inc., en finansiell investerare.

väggbyggnadsmaterial för icke-bärande väggar, där företaget har en svagare ställning på marknaden, eftersom CVK i fråga om en stor del av sin försäljning inte har någon kunskap om den slutliga användningen av produkterna.

(108) För att belägga dessa argument påpekar CVK att man under de senaste åren förlorat marknadsandelar till sina konkurrenter.

(109) Cementbouw anser att det trots sin andel på 50 % av CVK bör ses som en oberoende konkurrent till CVK.

Värdering

(110) De argument som parterna lagt fram har inte förmått vederlägga de skäl som fått kommissionen att anta att CVK har en dominerande ställning på marknaden. Följande synpunkter är avgörande för denna ståndpunkt:

— Platsgjuten betong kan inte anses vara ett material som utövar något betydande konkurrenstryck på CVK. Den platsgjutna betongens andel av hela marknaden för väggbyggnadsmaterial uppgår endast till 12 %, varav Cementbouw står för runt [0–2]* %. Som redan klargjorts är konkurrensen på marknaden för väggbyggnadsmaterial fragmenterad. Om platsgjuten betong skall tas med i den relevanta produktmarknaden i enlighet med de intervjuade parternas uppfattning, har den största konkurrenten, tillverkaren av platsgjuten betong, Mebin, en marknadsandel på endast [2–5]* %, medan de övriga konkurrenterna har andelar på mindre än 2 %. Mot detta står en marknadsandel på [50–60]* % för CVK, som är ensamt om att erbjuda kalksandsten. konkurrenstrycket på en sådan marknad beror inte endast av en produkts ställning på marknaden, utan även på konkurrenternas ställning på marknaden. För konkurrenterna är det dock av betydelse för deras ställning på marknaden vilka produkter de erbjuder. Detta gäller särskilt i det föreliggande fallet, eftersom den ifrågavarande marknaden är en differentierad produktmarknad, där olika produkter för samma ändamål konkurrerar med varandra. På en sådan marknad kan möjligheten att erbjuda en bestämd produkt, eventuellt av vissa konsumenter eller för vissa användningsändamål särskilt uppskattad, vara av betydelse för ett företags ställning på marknaden.

— De stora byggmaterialhandlarna har inget köparinflytande. För det första ger inte ens en andel på [20–30]* % av den totala försäljningen den största avnämaren något köparinflytande, då det finns tillräckligt många andra byggmaterialhandlare som alternativ. En del av dessa byggmaterialhandlare är dessutom inköpskooperativ (nederländska: inkoop-

combinaties). Det avgörande är dock att byggmaterialhandlarna är beroende av handeln med CVK:s produkter. Kalksandsten är det viktigaste väggbyggnadsmaterialet i Nederländerna. Det enligt parternas uppfattning näst viktigaste väggbyggnadsmaterialet är betong. Den utgör dock inget alternativ för byggmaterialhandeln, då varken platsgjuten betong eller ännu i nämnvärda mängder prefabricerade betongelement säljs genom byggmaterialhandeln. Därför kan inget annat byggmaterial ersätta försäljningen av kalksandsten för byggmaterialhandlarna. För övrigt har CVK större inflytande på prissättningen gentemot byggföretagen än vad parterna vill medge. Följande synpunkter är av betydelse i detta sammanhang: byggmaterialhandlarna bär den finansiella risken för försäljningen. Det är inte byggmaterialhandlarna, utan byggföretagen som beslutar om val av byggmaterial. Såsom redan i detalj förklarats har CVK i allmänhet god kunskap om användarnas identitet och destinationen för sina produkter. Exempelvis sker leveransen direkt från den kalksandstensfabrik som ligger närmast det ifrågavarande byggprojektet. Enligt CVK beviljas byggmaterialhandlare rabatter som kan vara kopplade till en skyldighet att leverera till vissa bestämda byggföretag eller byggprojekt. Byggföretagssektorn är för övrigt mycket fragmenterad och är inte i stånd att själv utöva köparinflytande.

— De argument beträffande frånvaron av hinder för tillträde till marknaden som Haniel framfört är inte hållbara. De uppgifter om investeringskostnader som Haniel presenterat motsägs av uttalanden från konkurrenter, som tillfrågats av kommissionen inom ramen för marknadsundersökningen: genomgående uppges dessa att de endast med största svårighet kan utvidga sin befintliga produktionskapacitet eller påbörja tillverkning av ett annat väggbyggnadsmaterial. Även Cementbouw har i samband med marknadsundersökningen gett mycket högre uppskattningar av investeringskostnaderna än Haniel. Det har förekommit endast ett litet antal inträden på marknaden och då endast på betongområdet. Några inträden på marknaden för kalksandsten har inte observerats.

— Enligt de uppgifter som kommissionen har tillgång till kan CVK i sin prissättning beakta om dess produkter skall användas till bärande eller icke-bärande väggar. Såsom redan förklarats används kalksandsten främst till bärande väggar. Beträffande den konkreta användningen av dess produkter har CVK inte endast kännedom om den byggplats dit leveransen skall ske. Dessutom har CVK i fråga om kalksandstenselement tillgång till arkitektritningarna för de byggprojekt som man levererar till. Haniel har vidare uppgett man utifrån tjockleken på en viktig del av kalksandstensprodukterna kan sluta sig till om de skall användas till bärande eller icke-bärande väggar.

- (111) Kommissionen har inte tillgång till några uppgifter som tyder på en försvagning av CVK:s ställning på marknaden till förmån för dess konkurrenter. Haniel har å andra sidan flera gånger i sin skriftställning med kommissionen påpekat att respektive marknadsaktörers ställning på marknaden knappast har förändrats under de senaste åren. Det finns heller ingenting som tyder på att detta skulle ändras under överskådlig tid.
- (112) I övrigt kan kommissionen inte förstå Cementbouws utläggning, enligt vilken detta företag bör ses som en av CVK oberoende konkurrent. För det första har kommissionen redan utförligt påvisat att Cementbouw tillsammans med Haniel kontrollerar CVK, vilket innebär att Cementbouw redan av denna anledning inte kan uppfattas som en oberoende konkurrent, till och med om det skulle vara så, som de intervjuade parterna hävdar, att Cementbouw inte skulle utöva någon kontroll över CVK, så är en ägarandel på 50 % av ett företag som har en marknadsandel på [50–60]* % en så betydande intäktskälla att det är osannolikt att Cementbouw inte skulle ta hänsyn till denna i sitt beteende med avseende på sina övriga verksamheter.

cc) Förstärkning av Haniels (CVK) dominerande ställning på marknaden genom koncentrationen

- (113) Kommissionen anser att koncentrationen kommer att förstärka Haniels (CVK) ställning på den nederländska marknaden för bärande väggar. Följande skäl är avgörande för denna slutsats:

1. Förvärvet av Ytong

- (114) Förutsatt att Haniel endast förvärvar Ytong ökas genom koncentrationen Haniels marknadsandel visserligen endast från omkring [0–2]* % till [50–60]* %. Om platsgjuten betong inte skulle vara en del av marknaden för väggbyggnadsmaterial, skulle Haniels (CVK) marknadsandel öka med [0–2]* % till [60–70]* %. Om endast platsgjuten betong i tunnelgjutning skulle räknas bort från den relevanta marknaden skulle ökningen uppgå till [0–2]* % och den gemensamma marknadsandelen till [60–70]* %. Härtill kommer att CVK genom kalksandsten ensam har kontroll över det viktigaste väggbyggnadsmaterialet i Nederländerna, på grund av de stora hinder för tillträde till marknaden som beskrivits ovan kan man inte räkna med att andra leverantörer kommer att gå in på detta produktområde. Alla Haniels konkurrenter erbjuder andra produkter som väggbyggnadsmaterial för bärande väggar. Den enda leverantören på den relevanta marknaden med en marknadsandel på knappt [2–5]* %, Cementbouw, är själv kontrollerande andelsägare i CVK och kan därför inte anses vara en oavhängig konkurrent. Resten av konkurrensen är ytterst fragmenterad, och inget av dessa företag har en större marknadsandel än [2–5]* %. Ingen av konkurrenterna har följaktligen en väsentligt större betydelse på denna marknad än Ytong. Det innebär att den nederländska marknaden

redan är så kraftigt monopoliserad att konkurrens förekommer endast i begränsad utsträckning. Under dessa omständigheter kan till och med en liten förstärkning av Haniels ställning på marknaden i förbindelse med andra faktorer leda till en betydande försämring av de chanser för konkurrenter som ännu består.

- (115) Förstärkningen av Haniels (CVK) rådande dominerande ställning på marknaden genom förvärvet av Ytong skall inte bedömas enbart på grundval av ökningen av marknadsandelen. I hela sektorn för väggbyggnadsmaterial är Ytong den största konkurrenten som verkar oberoende av och utan strukturella förbindelser till Haniel. Ytong är dessutom i Nederländerna den ledande leverantören av autoklaverad lättbetong, ett material som används såväl till bärande som icke-bärande väggar. Med omkring [...] m³ sålde Ytong under år 2000 mer än fem gånger så mycket autoklaverad lättbetong som den enda övriga leverantören, Fels. Genom koncentrationen skulle Haniel med Ytong därför förvärva den viktigaste tillverkaren av autoklaverad lättbetong. På en differentierad produktmarknad skulle Haniel på så sätt inte vara endast den enda leverantören av det i Nederländerna klart viktigaste väggbyggnadsmaterialet, kalksandsten, utan med [> 80]* % av försäljningen även bli den viktigaste leverantören av autoklaverad lättbetong. Visserligen konkurrerar autoklaverad lättbetong med kalksandsten och de andra produkter som hör till marknaden för väggbyggnadsmaterial för bärande väggar. På en differentierad produktmarknad, såsom i det föreliggande fallet, där olika produkter för samma användningsändamål konkurrerar med varandra, kan dock även möjligheten att erbjuda en bestämd, eventuellt av vissa konsumenter eller för vissa användningar särskilt uppskattad produkt vara av betydelse för ett företags ställning på marknaden.

- (116) Kunder som tillfrågades i samband med marknadsundersökningen uppgav att de ser en risk för betydande prisförhöjningar om Ytong som självständig, aktiv leverantör av autoklaverad lättbetong försvinner från marknaden.

- (117) Marknadsundersökningen visade att Ytong är en väl etablerad leverantör, särskilt bland de största byggvaruhandelsföretagen i Nederländerna. Fels, den andra leverantören av autoklaverad lättbetong i Nederländerna, har svårigheter att förse även dessa. Fels är därför i dagsläget hänvisat till de så kallade fria handlarna, som har en mindre omsättning och är finansiellt svagare. Vidare har Ytong i motsats till Fels egna produktionsanläggningar i Nederländerna, och verkar inte på marknaden enbart genom import.

- (118) Denna starka ställning för Ytong har sin grund i företagets starka ställning på den närliggande marknaden för väggbyggnadsmaterial för icke-bärande väggar. Såsom redan visats är autoklaverad lättbetong det enda viktiga väggbyggnadsmaterial vid sidan av kalksandsten som används till både bärande och icke-bärande väggar. År 2000 hade den nederländska marknaden för väggbyggnadsmaterial för icke-bärande väggar en volym på 1,7

miljoner m³ och ett värde på 282 miljoner euro. I tabellen nedan visas parternas och deras viktigaste konkurrenters marknadsandelar (enligt volym) med beaktande av alla väggbyggnadsmaterial för icke-bärande väggar ⁽¹⁸⁾:

Väggbyggnadsmaterial icke bärande

(%)

Företag	Byggmaterial	Marknadsandel
CVK (Haniel/Cementbouw)	Kalksandsten	[15–20]*
Ytong	Autoklaverad lättbetong	[15–20]*
CVK + Ytong		[30–40]*
GIBO	Gipsskivor/-plank	[10–15]*
Lafarge	Gipsskivor/-plank	[10–15]*
Gyproc	Gipsskivor/-plank	[5–10]*
Fels	Autoklaverad lättbetong, gips	[5–10]*
Knauf	Gipsskivor/-plank	[2–5]*
Wienerberger	Tegel	[0–2]*
Hanson (Pioneer)	Tegel	[0–2]*
CRH	Tegel	[0–2]*

(119) Ytong är den efter Haniel starkaste konkurrenten på marknaden för väggbyggnadsmaterial för icke-bärande väggar. Som enda leverantör av kalksandsten är Haniel (CVK) även här den starkaste konkurrenten med en marknadsandel på mer än [15–20]* %. Med autoklaverad lättbetong är Ytong den näst starkaste konkurrenten med nästan [15–20]* %. Genom att gå samman skulle Haniel (CVK)/Ytong följaktligen bli omkring [2–5]* så stor som den näst största konkurrenten. Denna konkurrent, GIBO, har en marknadsandel på [10–15]* %. Fels har som enda alternativa leverantör av autoklaverad lättbetong en marknadsandel på omkring [2–5]* %. Alla andra konkurrenter erbjuder enbart gipsprodukter.

(120) Denna starka ställning för Ytong på marknaden för icke-bärande väggbyggnadsmaterial har ett direkt inflytande på detta företags ställning på marknaden för bärande väggbyggnadsmaterial. Försäljningen på marknaden för icke-bärande väggbyggnadsmaterial ger Ytong tillträde även till kunderna för bärande väggbyggnadsmaterial, eftersom det är fråga om samma företag på båda marknaderna. Ytong kan således använda sin marknads-

föringsstruktur och sitt försäljningssystem på samma sätt på båda dessa marknader. De andra leverantörerna – förutom Haniel och Fels – som endast har verksamhet på en av de båda marknaderna har inte denna möjlighet. Detsamma gäller för investeringar i produktionsanläggningar: också dessa är desamma för leveranser till båda marknaderna.

(121) Före koncentrationen kunde Haniel (CVK) endast erbjuda ett enda väggbyggnadsmaterial: kalksandsten. Till följd av koncentrationen kommer Haniel (CVK) med Ytong att genom sitt utbud av kalksandsten och autoklaverad lättbetong kunna täcka den övervägande delen av byggmaterialhandlarnas behov av väggbyggnadsmaterial för bärande väggar och dessutom för icke-bärande väggar. På så sätt ökas betydligt Haniels spelrum i förhållande till leverantörerna av material som konkurrerar med kalksandsten även på marknaden för väggbyggnadsmaterial för bärande väggar, ty ingen av dess konkurrenter kan i lika hög grad täcka sina kunders behov.

(122) Under dessa förhållanden kan man räkna med att Haniel genom övertagandet av Ytong blir i stånd att i betydande utsträckning förmå kunderna att förskaffa alla behövliga väggbyggnadsmaterial från en leverantör och på så sätt ytterligare begränsa andra leverantörers reaktionsmöjligheter. Detta skulle medföra att konkurrenstrycket från andra leverantörer av väggbyggnadsmaterial för bärande väggar ytterligare skulle minska och priserna stiga.

2. Förvärvet av Ytong och Fels

(123) Om Haniel genom kommissionens och Bundeskartellamts godkännande förutom Ytong även kan överta Fels, skulle konkurrenterna ha ännu mindre att sätta emot marknadsledaren Haniel/Ytong/Fels. På marknaden för bärande väggbyggnadsmaterial skulle Haniel (CVK)/Fels marknadsandel på [50–60]* % (respektive [50–60]* % eller [60–70]* %) ⁽¹⁹⁾ genom förvärvet av Ytong öka med omkring [0–2]* %. På marknaden för icke-bärande väggar skulle Haniel (CVK)/Fels marknadsandel på [20–30]* % med Ytong öka till [40–50]* %.

(124) Under dessa förutsättningar skulle Haniel följaktligen kontrollera inte endast den enda leverantören av kalksandsten i Nederländerna, utan även samtliga tillverkare av autoklaverad lättbetong. På så sätt skulle det konkurrenstryck från autoklaverad lättbetong på kalksandsten som ännu finns kvar fullständigt försvinna. Haniel skulle därigenom ha ensam tillgång till de två viktigaste väggbyggnadsmaterialen, som kan användas såväl till bärande som icke-bärande väggar. För övrigt bör det påpekas att

⁽¹⁸⁾ I den mån väggbyggnadsmaterial används för bärande och icke-bärande väggar (t.ex. kalksandsten, autoklaverad lättbetong) räknas endast andelen av dessa byggmaterial som används till icke-bärande väggar.

⁽¹⁹⁾ Om platsgjuten betong i tunnelgjutning eller platsgjuten betong inte tas med i definitionen av marknaden, ökas Haniels (CVK) marknadsandel. Se tabell i skäl 96.

Haniel genom Fels då även kan erbjuda det för närvarande viktigaste väggbyggnadsmaterialet för icke-bärande väggar dvs. gips. Haniel kan därmed som enda konkurrent erbjuda dessa tre viktiga väggbyggnadsmaterial från ett och samma håll.

tament för en sådan kombination, eftersom Haniel får endast 50 % av vinsten av CVK:s försäljning, medan vinsten av Ytongs försäljning till 100 % kommer Haniel till godo.

3. Hearingen efter meddelandet om invändningar

Värdering

Parternas ståndpunkt

(125) I sitt svar på meddelandet om invändningar och i den muntliga hearingen hävdade Haniel att förvärvet av Ytong åtminstone inte leder till en förstärkning av en dominerande ställning på marknaden. Haniel underbyggde sin uppfattning väsentligen på följande tre synpunkter:

- Haniel påpekar att en ökning av en marknadsandel med [0–2]* % är för liten för att ligga till grund för en förstärkning av en dominerande ställning på marknaden. Haniel hänvisar i detta sammanhang till en rad beslut av kommissionen, i vilka öknings av marknadsandelar i denna storleksordning inte ansetts tillräckliga för en förstärkning. Haniel anser även att kommissionens ståndpunkt i det föreliggande ärendet motsäger dess bedömning i beslutet i ärende COMP/M.2495 – Haniel/Fels. Kommissionen hade godkänt Haniels förvärv av Fels, eftersom den ansåg att Fels ställning på marknaden inte var tillräcklig för en förstärkning. Fels har en marknadsandel på [0–2]* %.
- Ytongs ställning på den närliggande marknaden för icke-bärande väggbyggnadsmaterial är inte av den arten att den påverkar företagets ställning på marknaden för bärande väggbyggnadsmaterial. Ytong har liksom tillverkarna av andra väggbyggnadsmaterial sedan årtionden tillgång till byggvaruhandelns försäljningssystem. Haniel är redan genom sin betydande marknadsandel på området för kalksandsten representerat på den närliggande marknaden för väggbyggnadsmaterial för icke-bärande väggar, vilket innebär att eventuella fördelar, som skulle kunna uppstå genom samtidig närvaro på båda marknaderna, redan skulle föreligga och inte ytterligare utökas genom förvärvet av Ytong. För övrigt är autoklaverad lättbetong vid sidan av kalksandsten inte det enda väggbyggnadsmaterial, som kan användas både till bärande och icke-bärande väggar, utan detta gäller även tegel, betongsten och prefabricerade betongelement.
- Haniel har ingen fördel av att kunna erbjuda även autoklaverad lättbetong vid sidan av kalksandsten, eftersom ett totalerbjudande inom byggvaruhandeln omfattar många fler produkter än väggbyggnadsmaterial. För övrigt finns det inget ekonomiskt inci-

(126) De argument som parterna lagt fram har inte förmått vederlägga de skäl som fått kommissionen att anta att CVK:s dominerande ställning på marknaden förstärks. Följande synpunkter är avgörande för denna ståndpunkt:

- Marknadsandelsökningens litenhet är inte avgörande för att kunna utesluta en förstärkning av en dominerande ställning på marknaden. Haniel självt påpekar i sitt svar på meddelandet om invändningar att ställningen på marknaden inte schematiskt kan härledas ur marknadsandelarna. Även kommissionen har, som ovan redogjorts för i detalj, för sin bedömning tillämpat denna synpunkt. Kommissionen har därvid inriktat sig på alla faktorer som bestämmer Ytongs ställning på marknaden, och har i detta sammanhang likaså i detalj klargjort varför Ytongs och Fels respektive ställning på marknaden skiljer sig på ett sådant sätt att kommissionen i det ena fallet kan utesluta en förstärkning och i det andra fallet anta en sådan. Till de nämnda faktorerna hör bl.a. att Ytong är den ledande leverantören av autoklaverad lättbetong i Nederländerna och säljer fem gånger så mycket autoklaverad lättbetong som Fels. För övrigt måste man vid beaktandet av marknadsandelarnas storlek och deras benägenhet att leda till en förstärkning av en redan befintlig dominerande ställning på marknaden ta hänsyn till de andra marknadsaktörernas storlek. Ingen av konkurrenterna är betydligt större än Ytong. Ytongs marknadsandel är dubbelt så stor som Fels, och det finns många betydligt mindre leverantörer av väggbyggnadsmaterial, vars marknadsandelar är mycket små och till största delen ligger under [0–2]* %. Det föreliggande ärendet kännetecknas dessutom av att den relevanta marknaden är en differentierad produktmarknad. Alla väggbyggnadsmaterial har särskilda egenskaper, som redan beskrivits, och får det ena väggbyggnadsmaterialet att te sig lämpligare för en del användningsändamål än för andra. platsgjutet betong och särskilt tunnelgjutet sådan är exempelvis snarare lämpad för större projekt, medan autoklaverad lättbetong för bärande väggar i Nederländerna i första hand används i villor och därmed för mindre projekt. På en storleksskala för projekt skulle platsgjutet betong i tunnelgjutning komma högst upp, följd av andra byggsätt för platsgjutet betong. Autoklaverad lättbetong skulle hamna i nedre ändan av skalan, medan kalksandsten skulle omfatta nästan hela skalan. Förvärvet av en produkt som autoklaverad lättbetong kan mycket väl förstärka en befintlig dominerande ställning, som grundar sig på en enda produkt som kalksandsten.

- De argument som de intervenerande parterna fört fram vederlägger inte de redogörelser som visar att Ytongs ställning på den närliggande marknaden för icke-bärande väggbyggnadsmaterial mycket väl kan påverka Ytongs ställning på marknaden för bärande väggar. Att Haniel genom CVK med kalksandsten redan har en beaktansvärd marknadsandel på denna närliggande marknad motsäger inte denna slutsats. Genom förvärvet skulle Haniel med autoklaverad lättbetong kunna erbjuda ytterligare en produkt på de båda marknaderna. Kommissionen har uttryckligen framhåvt Ytongs etablerade tillgång till de stora byggmaterialhandlarna genom vilka – som Haniel förklarar – nästan all autoklaverad lättbetong i Nederländerna säljs, medan Fels uppenbarligen inte har sådan tillgång. Denna tillgång är dock till nytta för försäljningen på båda marknaderna, så att den starka ställningen på den ena av de båda marknaderna förstärker ställningen på den andra marknaden. Till skillnad från andra väggbyggnadsprodukter som tegel eller betong är autoklaverad lättbetong en av de tre betydande väggbyggnadsmaterialen för icke-bärande väggar vid sidan av kalksandsten, som endast Haniel erbjuder, och gips. Dessa tre produkter tillsammans utgör mer än [> 80]* % av de väggbyggnadsmaterial som används på området för icke-bärande väggar. Av dessa används endast kalksandsten och autoklaverad lättbetong även till bärande väggar.
- Inte heller den omständigheten att byggmaterialhandeln erbjuder en mängd olika produkter motsäger de nämnda fördelarna. Tvärtom, förvärvet av den största tillverkaren av autoklaverad lättbetong i Nederländerna skärper ytterligare byggvaruhandlarnas redan befintliga beroende av CVK:s kalksandstensprodukter, eftersom de nu även vid försäljning av autoklaverad lättbetong är beroende av CVK. Eftersom betongprodukter, som redan förklarats, inte säljs genom byggvaruhandeln, måste byggvaruhandlarna köpa en betydande del av de väggbyggnadsmaterial som de säljer från Haniel (CVK). Ett ekonomiskt incitament är att intäkterna kan ökas om en aktör kan sälja båda produkterna.

4. Resultat

- (127) Kommissionen drar följaktligen slutsatsen att koncentrationen kommer att leda till att den befintliga dominerande ställningen för Haniel (CVK) på marknaden för väggbyggnadsmaterial för bärande väggar i Nederländerna kommer att förstärkas. Detta gäller i än högre grad om Haniel samtidigt förvärvar även Fels.

c) *Marknaden för väggbyggnadsmaterial för icke-bärande väggar*

- (128) Haniel har i Nederländerna genom sitt indirekta ägande av CVK, den enda tillverkaren av kalksandsten, en stark,

om än inte dominerande ställning på marknaden för väggbyggnadsmaterial som används till icke-bärande väggar, såsom framgår av skäl 115. Förvärvet av Ytong leder inte till någon dominerande ställning på denna marknad. Detta gäller även om Haniel dessutom förvärvar Fels. Följande skäl är avgörande för denna slutsats:

- (129) Haniel (CVK) är med en marknadsandel på [$15-20$]* % ledande på marknaden för väggbyggnadsmaterial för icke-bärande väggar och – såsom redan beskrivits – den enda leverantören av kalksandsten, det viktigaste byggmaterialet för såväl bärande som icke-bärande väggar. Dock kommer Ytong såsom ledande tillverkare av autoklaverad lättbetong till icke-bärande väggar med en marknadsandel på [$15-20$]* % mycket nära Haniels (CVK) marknadsställning, och även de tre viktigaste gipstillerkarna GIBO, Lafarge och Gyproc uppnår betydande marknadsandelar på [$5-10$]* % och [$10-15$]* %. Med denna marknadsstruktur kan det uteslutas att Haniel (CVK) skulle ha en dominerande ställning före koncentrationen.
- (130) Genom samgåendet med Ytong – en leverantör av autoklaverad lättbetong med en icke obetydlig marknadsandel på [$15-20$]* % – ökar Haniels marknadsandel till [$30-40$]* % och i motsvarande grad även avståndet till de efterföljande konkurrenterna. Haniel utökar sitt produktsortiment med den för icke-bärande väggar viktiga produkten autoklaverad lättbetong. Med beaktande av förekomsten av starka konkurrenter, särskilt på gipsområdet, kan man dock inte förvänta sig att Haniel genom övertagandet av Ytong kan utöka spelrummet för sitt konkurrensbeteende i en sådan utsträckning att koncentrationen skulle leda till en dominerande ställning på marknaden.
- (131) Detsamma gäller även om Haniel även skulle förvärva Fels. Haniels marknadsandel skulle då visserligen öka till [$40-50$]* % och dess produktsortiment skulle utökas med gips. Haniel skulle därigenom inte endast befästa sin ställning som marknadsledande, utan även vara de enda marknadsaktör som skulle kunna erbjuda alla de tre viktiga väggbyggnadsmaterialen för icke-bärande väggar. Likafullt talar den i föregående stycke beskrivna marknadsstrukturen för att Haniel inte heller under dessa omständigheter skulle få en dominerande ställning på marknaden för väggbyggnadsmaterial för icke-bärande väggar.

2. ANDRA NATIONELLA MARKNADER

- (132) Förutom i Tyskland, vars marknader inte granskas av kommissionen i det föreliggande förfarandet, och Nederländerna leder koncentrationen även i Belgien, Frankrike och, om Haniel skulle överta Fels, i Österrike till utökningar av marknadsandelarna.

- (133) I Belgien har Haniel verksamhet i form av en kalksandstensfabrik. Ytong har en fabrik för autoklaverad lättbetong där. Haniels och Ytongs gemensamma andel av försäljningen av byggmaterial för murverk uppgår till [2–5]* %, och inbegripet samtliga byggmaterial till murverk (inklusive prefabricerade betongelement och platsgjuten betong) till mindre än [2–5]* %. Fels (Hebel) säljer på denna marknad väggbyggnadsmaterial, men har inga egna produktionsanläggningar i det landet. Haniels, Ytongs och Fels gemensamma andel av försäljningen av byggmaterial för murverk uppgår till [5–10]* %, och inbegripet samtliga väggbyggnadsmaterial (inklusive prefabricerade betongelement och platsgjuten betong) till mindre än [2–5]* %. Även om man antar en tänkbar skillnad mellan byggmaterial för bärande och icke-bärande väggar är det med beaktande av de nämnda marknadsandelarna uteslutet att marknadsandelarna skulle uppnå ur konkurrenssynvinkel kritiska nivåer.
- (134) I Frankrike har Haniel ägarandelar i fabriker för färdigblandad betong. Ytong har en fabrik för autoklaverad lättbetong där. En utökning av marknadsandelar kommer endast i fråga om man antar en större marknad för väggbyggnadsmaterial som inbegriper prefabricerade betongelement och platsgjuten betong. I detta fall uppgår den gemensamma marknadsandelen till omkring [0–2]* %. Fels (Hebel) har verksamhet i Frankrike i form av tre fabriker för autoklaverad lättbetong. Haniels, Ytongs och Fels gemensamma andel av försäljningen av byggmaterial för murverk uppgår till mindre än [2–5]* %, och inbegripet samtliga väggbyggnadsmaterial (inklusive prefabricerade betongelement och platsgjuten betong) till mindre än [2–5]* %. I betraktande av de nämnda marknadsandelarna är det, även om man antar en tänkbar skillnad mellan byggmaterial för bärande och icke-bärande väggar och/eller en möjlig regional marknadsuppdelning, uteslutet att marknadsandelarna skulle uppnå ur konkurrenssynvinkel avgörande nivåer.
- (135) Haniel har ingen verksamhet i Österrike. Fels säljer i Österrike genom ett dotterbolag autoklaverade lättbetongprodukter och gipsfiberskivor. Enligt alla tänkbara marknadsdefinitioner har Fels marknadsandelar på mindre än 2 %. På marknaden för byggmaterial för murverk är marknadsandelen till och med mindre än [0–2]* %. Ytong driver en fabrik och säljer autoklaverade lättbetongprodukter. På marknaden för byggmaterial för murverk uppgår Haniels, Fels och Ytongs kombinerade marknadsandel till cirka [5–10]* %, på marknaden för väggbyggnadsmaterial cirka [2–5]* %. Även om man antar en tänkbar skillnad mellan byggmaterial för bärande och icke-bärande väggar är det med beaktande av de nämnda marknadsandelarna uteslutet att marknadsandelarna skulle uppnå ur konkurrenssynvinkel avgörande nivåer.
- (136) Koncentrationen leder därför i Belgien, Frankrike och Österrike inte till uppkomst eller förstärkning av någon dominerande ställning på marknaden.

3. RESULTAT AV BEDÖMNINGEN AV EFFEKTERNA PÅ KONKURRENSEN

- (137) Kommissionen kommer därför till resultatet att Haniels övertagande av Ytong skulle leda till en förstärkning av en dominerande ställning på den nederländska mark-

naden för väggbyggnadsmaterial för bärande väggar. Om Haniel dessutom skulle förvärva Fels, skulle denna förstärkning bli betydligt mer accentuerad. Denna uppfattning gäller oberoende av om platsgjuten betong i tunnelgjutning eller all platsgjuten betong skall räknas till denna marknad.

VI. HANIELS ÅTAGANDEN

- (138) För att undanröja kommissionens betänkligheter med avseende på konkurrensen på marknaden för väggbyggnadsmaterial i Nederländerna har Haniel gjort nedan fastställda åtaganden, som återges i fullständig form i bilagan.
- (139) Ytong Holding AG innehar samtliga ägarandelar i Ytong Nederland BV (nedan kallat "Ytong Nederland"). Haniel åtar sig att se till att detta ägande i Ytong Nederland avyttras inom en för detta ändamål fastställd tidsfrist. Förvärvaren skall vara i stånd att driva Ytong Nederland som ett med Haniel aktivt konkurrerande företag.
- (140) Haniel åtar sig vidare att se till att i de avtal som skall slutas med förvärvaren av ägarandelen i Ytong Nederland anges att Ytong Nederland varaktigt kan förfoga över varumärket "Durox" samt för en i åtagandet angiven övergångstid i Nederländerna över varumärket "Ytong".
- (141) Fristen för uppfyllandet av åtagandet börjar löpa vid delgivningen av kommissionens beslut i ärende COMP/M.2650 – Haniel/Cementbouw/JV (CVK) (nedan kallat "CVK-beslutet"). Om talan väcks mot CVK-beslutet enligt artikel 230 i EG-fördraget och om ansökningar om uppskov av verkställigheten eller andra interimistiska åtgärder enligt artiklarna 242 och 243 i EG-fördraget görs, så börjar denna frist löpa vid delgivningen av beslutet om ansökningarna om uppskov av verkställighet eller andra interimistiska åtgärder enligt artikel 107 i förstainstansrättens arbetsordning.
- (142) Dessa åtaganden upphör att gälla om inom den tid som anges i punkt 141 och, inom ramen för förfarandet COMP/M.2650 – Haniel/Cementbouw/JV (CVK), CVK upplöses eller om inga företag, som Haniel direkt eller indirekt äger andelar i, längre är medlemmar i CVK. Om dessa omständigheter inträffar efter genomförandet av åtagandet, dvs. efter Haniels avyttring av ägarandelarna i Ytong Nederland, kan kommissionen på ansökan av Haniel upphäva eller till förmån för Haniel ändra avyttringsåtagandet.
- (143) Med kommissionens medgivande kan Haniel i avtalen om avyttring införa en återköpsrätt för det fall att de i skäl 141 nämnda omständigheterna inträder.

- (144) Åtagandet innehåller dessutom sedvanliga bestämmelser om åtskild förvaltning av företaget som skall avyttras samt en bestämmelse om god man.

**VII. BEDÖMNING AV EFFEKTERNA PÅ KONKURRENSEN
AV DEN ANMÄLDA KONCENTRATIONSPLANEN MED
BEAKTANDE AV HANIELS ÅTAGANDE**

**A. BEDÖMNING AV ÅTAGANDET ATT AVYTTRA
ÅGARANDELEN I YTONG NEDERLAND**

- (145) De åtaganden som beskrivs i skälen 138–144 är enligt kommissionens uppfattning tillräckliga för att på lämpligt sätt undanröja betänkligheterna med avseende på konkurrensen på den nederländska marknaden för väggbyggnadsmaterial för bärande väggar. Detta bekräftas av den marknadsundersökning som genomförts.
- (146) Genom avyttringen av Ytongs ägarandel i Ytong Nederland undanröjes den sammanslagning av Haniels (CVK) och Ytongs respektive ställning på den relevanta marknaden som följer av koncentrationen. Ytong Nederland kommer efter avyttringen att vara i stånd att som oberoende konkurrent på den nederländska marknaden för väggbyggnadsmaterial för bärande väggar begränsa Haniels (CVK) handlingsutrymme på samma sätt som före koncentrationen.
- (147) Ytong verkar på den nederländska marknaden endast genom Ytong Nederland, vilket innebär att den sammanslagning av Haniels (CVK) och Ytongs marknadsandelar som koncentrationen på den relevanta marknaden medför efter avyttringen fullständigt undanröjs. Ytong Nederland är ett rättsligt fristående företag, som har två produktionsanläggningar för autoklaverade lättbetongprodukter samt en oberoende försäljningsstruktur. Dessutom var Ytong Nederland, tills företaget övertogs av Ytong, verksamt på den nederländska marknaden som självständigt företag som inte var beroende av något moderföretag.
- (148) Visserligen kommer Ytong Nederland endast under en begränsad tid att kunna förfoga över varumärket "Ytong", under vilket dess produkter nu säljs. Enligt kommissionens övertygelse är dock den angivna tidsperioden tillräcklig för att göra det möjligt för Ytong Nederland att ställa om sin försäljning från varumärket "Ytong" till varumärket "Durox". Varumärket "Durox", under vilket det nederländska företaget marknadsförde sina produkter innan det övertogs av Ytong, har alltså ett mycket gott rykte bland köparna av väggbyggnadsmaterial på den nederländska marknaden.

**B. UPPHÄVANDE AV ÅTAGANDET OM AVYTTRING FÖR
DET FALL ATT KOMMISSIONENS BETÄNKLIGHETER MED
AVSEENDE PÅ KONKURRENSEN INOM RAMEN FÖR
FÖRFARANDET COMP/M.2650 – HANIEL/CEMENTBOUW/JV
(CVK) UNDANRÖJS**

- (149) Kommissionen håller för närvarande på att granska Haniels och Cementbouws förvärv år 1999 av gemensam kontroll över CVK som en koncentration i den mening som avses i koncentrationsförordningen med avseende på dess effekter på den nederländska marknaden för väggbyggnadsmaterial (ärende COMP/M.2650 – Haniel/Cementbouw/JV (CVK)*). Kommissionen beslutade den 25 februari 2002 enligt artikel 6.1 c i koncentrationsförordningen att inleda ett förfarande i detta ärende. Fristen för ett slutligt beslut av kommissionen om koncentrationens förenlighet med den gemensamma marknaden löper ut den 5 juli 2002.

(150) I nuläget är det möjligt att kommissionen i sitt beslut i ärende COMP/M.2650 antingen i enlighet med artikel 8.2 i koncentrationsförordningen kommer till resultatet att denna koncentration efter att de berörda företagen vidtagit motsvarande ändringar är förenlig med den gemensamma marknaden, eller att kommissionen i enlighet med artikel 8.4 i koncentrationsförordningen beslutar om åtgärder som har till effekt att återställa en effektiv konkurrens. De åtaganden som de företag som deltar i koncentrationen i ärende COMP/M.2650 eventuellt kommer att erbjuda med avseende på ett beslut av kommissionen enligt artikel 8.2 i koncentrationsförordningen, respektive de åtgärder som kommissionen kan komma att behöva vidta enligt artikel 8.4 i koncentrationsförordningen för att återställa en effektiv konkurrens, kan ur nuvarande synvinkel leda till att den tidigare beskrivna dominerande ställningen för Haniel på den relevanta marknaden inte kommer att bestå i framtiden och att den koncentration som det föreliggande förfarandet gäller inte längre förstärker denna dominerande ställning.

- (151) Då under de i skäl 150 beskrivna förutsättningarna Haniels åtagande inte längre skulle behövas för att utsluta en förstärkning av en dominerande ställning på den relevanta marknaden genom den föreliggande koncentrationen, synes det lämpligt att i detta fall befria Haniel från avyttringsåtagandet. Den förklaring om åtaganden som Haniel avgett innehåller därför en bestämmelse, enligt vilken åtagandet att avyttra Ytong Nederland upphävs om, inom ramen för förfarandet COMP/M.2650 och enligt de i skälen 141 och 142 beskrivna förutsättningarna, CVK upplöses eller det åstadkoms att inget mer företag, som Haniel direkt eller indirekt har ägarandelar i, deltar i CVK.

C. SAMMANFATTANDE BEDÖMNING AV ÅTAGANDENA

- (152) Kommissionen har därför sammanfattningsvis dragit slutsatsen att den anmälda koncentrationen med beaktande av det åtagande som Haniel gjort inte leder till någon förstärkning av Haniels dominerande ställning på marknaden för väggbyggnadsmaterial för bärande väggar i Nederländerna.

VIII. VILLKOR OCH ÅLÄGGANDEN

- (153) Enligt artikel 8.2 andra stycket första meningen i koncentrationsförordningen kan kommissionen förena sitt beslut med villkor och ålägganden för att se till att de berörda företagen uppfyller sina åtaganden gentemot kommissionen när det gäller att ändra den ursprungliga koncentrationsplanen så att den är förenlig med den gemensamma marknaden.
- (154) Åtgärder som leder till en strukturell förändring av marknaden bör göras till föremål för villkor, medan de genomförandeåtgärder som behövs för detta bör göras till föremål för ålägganden för parterna. Om något villkor inte uppfylls, så är det beslut varmed kommissionen förklarat koncentrationen förenlig med den gemensamma marknaden ogiltigt. Om parterna inte uppfyller ett åläggande, kan kommissionen i enlighet med artikel 8.5 b i koncentrationsförordningen återkalla godkännandet. Dessutom kan parterna åläggas böter och viten enligt artiklarna 14.2 a och 15.2 a i koncentrationsförordningen ⁽²⁰⁾.
- (155) Mot bakgrund av denna grundläggande distinktion fattar kommissionen sitt beslut på villkor att Haniel fullständigt uppfyller de åtaganden, som gäller avyttringen av ägarandelarna i Ytong Nederland ⁽²¹⁾. Dessa åtaganden har till syfte att neutralisera den konstaterade förstärkningen av Haniels dominerande ställning på den nederländska marknaden för väggbyggnadsmaterial för bärande väggar och på så sätt upprätthålla konkurrensen på dessa marknader. Alla återstående delar av åtagandeförklaringen, särskilt bevarandeskyldigheten och åtagandet om åtskild förvaltning av det ägande som skall avyttras samt detaljerna i fråga om den förvaltare som Haniel skall utnämna, skall däremot göras till ålägganden, eftersom de endast skall säkerställa genomförandet av de tidigare nämnda villkoren.

IX. SLUTSATS

- (156) Av dessa skäl kan man, förutsatt att Haniel fullständigt uppfyller de åtaganden företaget gjort, anta att den planerade koncentrationen inte leder till eller skapar en sådan dominerande ställning, som medför att den effektiva konkurrensen inom den gemensamma marknaden eller en väsentlig del av den påtagligt skulle hämmas. Förutsatt att de åtaganden som anges i bilagan uppfylls fullt ut skall därför koncentrationen förklaras förenlig med den gemensamma marknaden i enlighet med artik-

larna 2.2 och 8.2 i förordningen om kontroll av företagskoncentrationer och med EES-avtalet i enlighet med artikel 57 i detta.

HÄRIGENOM FÖRESKRIVS FÖLJANDE.

Artikel 1

Den anmälda koncentrationen, genom vilken Haniel Bau-Industrie Porenbeton Holding GmbH förvärvar ensam kontroll över Ytong Holding AG i den mening som avses i artikel 3.1 b i förordningen om kontroll av företagskoncentrationer, förklaras förenlig med den gemensamma marknaden och EES-avtalet.

Artikel 2

Artikel 1 gäller under förutsättning att Haniel Bau-Industrie Porenbeton Holding GmbH fullständigt uppfyller de åtaganden som anges i punkterna 1, 2, 9 och 17 i bilagan.

Artikel 3

Detta beslut fattas på villkor att Haniel Bau-Industrie Porenbeton Holding GmbH fullständigt uppfyller sina övriga åtaganden enligt bilagan.

Artikel 4

Detta beslut riktar sig till

Haniel Bau-Industrie Porenbeton Holding GmbH

D-47119 Duisburg-Ruhrort

Utfärdat i Bryssel den 9 april 2002.

På kommissionens vägnar

Mario MONTI

Ledamot av kommissionen

⁽²⁰⁾ Se kommissionens meddelande om tillåtna korrigerande åtgärder inom ramen för rådets förordning (EEG) nr 4064/89 och kommissionens förordning (EG) nr 447/98 (EGT C 68, 2.3.2001, s. 3), punkt 12.

⁽²¹⁾ Punkterna 1, 2, 9 och 17 i bilagan.

BILAGA

Den fullständiga originaltexten av de villkor och förpliktelser som hänvisas till i artiklarna 2 och 3 finns tillgängliga på kommissionens webbplats:

http://europa.eu.int/comm/competition/index_en.html

KOMMISSIONENS BESLUT

av den 11 december 2002

om de stödåtgärder som genomförts av Spanien till förmån för jordbrukssektorn till följd av ökade bränslekostnader

[delgivet med nr K(2002) 4378]

(Endast den spanska texten är giltig)

(2003/293/EG)

EUROPEISKA GEMENSKAPERNAS KOMMISSION HAR FATTAT
DETTA BESLUT

med beaktande av fördraget om upprättandet av Europeiska gemenskapen, särskilt artikel 88.2 första stycket i detta,

efter att i enlighet med nämnda artikel ha gett berörda parter tillfälle att yttra sig ⁽¹⁾, och

av följande skäl:

(5) Kommissionens beslut om att inleda förfarandet har offentliggjorts i *Europeiska gemenskapernas officiella tidning* ⁽²⁾. I beslutet uppmanade kommissionen berörda parter att inkomma med sina synpunkter på stödet i fråga.

(6) Genom skrivelser av den 6 juni och den 20 december 2001 översände Spanien en rad synpunkter.

(7) Kommissionen har mottagit synpunkter på stödet i fråga från berörda parter. Den har översänt dessa synpunkter till de spanska myndigheterna och gett dem tillfälle att kommentera dessa. Spaniens kommentarer mottogs i skrivelser av den 1 oktober och den 30 oktober 2001.

I. FÖRFARANDE

- (1) Genom en skrivelse av den 29 september 2000 anmälde de spanska myndigheterna, i enlighet med artikel 88.3 i fördraget, de stödåtgärder för jordbrukssektorn till följd av ökade bränslekostnader som beskrivs i beslutet att inleda förfarandet.
- (2) Genom ett fax av den 20 november 2000 begärde kommissionen kompletterande upplysningar från de spanska myndigheterna. Dessa upplysningar inkom genom skrivelser av den 9 januari och den 13 mars 2001.
- (3) En stor del av de åtgärder som anges i anmälan hade redan vidtagits och registrerades därför som ej anmälda stöd (stöd nr NN 19/2001). De anmälda åtgärder som ännu inte hade vidtagits registrerades som anmälda stöd (N 681/A/2000).
- (4) Genom en skrivelse av den 11 april 2001, ändrad den 25 april 2001, underrättade kommissionen Spanien om sitt beslut att inleda det förfarande som anges i artikel 88.2 i fördraget avseende några av åtgärderna och med hänsyn till att vissa andra åtgärder inte uppfyller kraven för att omfattas av tillämpningsområdet för artikel 87 i fördraget.

II. DETALJERAD BESKRIVNING AV STÖDET

- (8) Titel, ordning: stödåtgärder till förmån för jordbrukssektorn till följd av ökade bränslekostnader.
- (9) Budget: ej preciserad.
- (10) Varaktighet: varierar för de olika åtgärderna.
- (11) Stödmottagare: innehavare av företag som bedriver jordbruksverksamhet och uppfödning, samt jordbrukskooperativ.
- (12) Stödets syfte: att kompensera jordbrukssektorn för höjda bränslepriser.
- (13) Möjliga konsekvenser av stödet: snedvridning av konkurrensen, gynnande av viss jordbruks- och djurhållningsproduktion samt överträdelse av bestämmelserna för motsvarande gemensamma marknadsorganisationer.
- (14) Stödnivå, stödberättigande kostnader, kumulering: varierar för de olika åtgärderna.

⁽¹⁾ EGT C 172, 16.6.2001, s. 2.⁽²⁾ Se fotnot 1.

- (15) Beskrivning av de skäl som ligger till grund för beslutet att inleda förfarandet: Ändring av lag 37/1992 om mervärdesskatt ⁽³⁾.
- (16) Denna åtgärd föreskrivs i det kungliga lagdekretet 10/2000 av den 6 oktober 2000 om brådskande åtgärder för stöd till sektorerna för jordbruk, fiske och transport ⁽⁴⁾. Den innebär en höjning av den procentuella ersättning som är tillämplig på skattskyldiga som omfattas av det särskilda systemet för jordbruk, djurhållning och fiske när det gäller mervärdesskatt (nedan kallad moms), i syfte att neutralisera ökningen av avgifterna.
- (17) Denna åtgärd omfattas av tillämpningsområdet för rådets sjätte direktiv 77/388/EEG av den 17 maj 1977 om harmonisering av medlemsstaternas lagstiftning rörande omsättningsskatter – Gemensamt system för mervärdesskatt: enhetlig beräkningsgrund ⁽⁵⁾, senast ändrad genom direktiv 2002/92/EG ⁽⁶⁾ (nedan kallat "sjätte direktivet"), särskilt artikel 25 i detta.
- (18) På grundval av en analys av hur de makroekonomiska statistiska uppgifterna för sektorn utvecklats avseende innehavare av jordbruksföretag som omfattas av detta system under de senaste tre åren drog man slutsatsen att det var nödvändigt att höja kompensationen med upp till 2,5 procentenheter på transaktionsvolymen. Detta för att kompensera höjningen av den moms som de betalade på inköp av varor och tjänster. I enlighet med bestämmelserna i artikel 25.3 i sjätte direktivet fastställdes olika kompensationstal för underavdelningarna jordbruk, djurhållning och fiske. För underavdelningen jordbruk var höjningen 3 procentenheter och för djurhållning och fiske 2 procentenheter, vilket innebär att procenttalet kom att ligga på 8 % i det förstnämnda fallet och på 7 % i det andra.
- (19) Denna åtgärd inrättades för att återställa den jämvikt som krävs mellan ingående moms och utgående moms för skattskyldiga som omfattas av det särskilda momssystemet för jordbruk, djurhållning och fiske, och utgör enligt de spanska myndigheterna inte statligt stöd.
- (20) I beslutet att inleda förfarandet ansåg kommissionen följande:
- (21) Enligt artikel 25 i sjätte direktivet får medlemsstaterna tillämpa ett särskilt beskattningssystem för att kompensera jordbrukarna för den moms de betalar på inköp av varor och tjänster. Medlemsstaterna skall bestämma

schablonberäknade kompensationstal då så är nödvändigt och underrätta kommissionen innan de tillämpar dem. Dessa procenttal skall bygga på makroekonomiska statistiska uppgifter enbart för jordbrukare med schablonberäknad kompensation under de föregående tre åren. De får inte användas för att ge jordbrukarna i fråga återbetalningar som är större än den ingående momsen. Medlemsstaterna kan välja att minska dessa procenttal till noll och procenttalet får avrundas uppåt eller nedåt till närmaste halva procentenhet. Medlemsstaterna får bestämma olika kompensationstal för skogsbruk, för de olika underavdelningarna av jordbruk och för fiske.

- (22) På grundval av de upplysningar som kommissionen då hade tillgång till ansåg den att de spanska myndigheterna inte hade underrättat kommissionen om höjningen av de schablonberäknade kompensationstalen innan de tillämpade dem, vilket innebär att de inte hade uppfyllt kraven i artikel 25 i sjätte direktivet. Kommissionen kunde följaktligen inte fastställa att den ändring som införts genom lag 37/1992 är förenlig med artikel 25 i sjätte direktivet och att höjningen inte hade lett till att alla schablonbeskattade jordbrukare skulle erhålla återbetalningar som är högre än den ingående momsen, vilket skulle vara en selektiv skattemässig åtgärd som motsvarar en förbrukning av statliga medel.

Stödåtgärder för jordbrukskooperativ

- (23) Dessa åtgärder föreskrivs i det kungliga lagdekretet 10/2000 som omfattar vissa ändringar i lag 27/1999 av den 16 juli 1999 om kooperativ ⁽⁷⁾ och i lag 20/1990 av den 19 december 1990 om skattesystemet för kooperativ ⁽⁸⁾. För transaktioner som gäller leveranser av dieselolja B till tredje man avskaffas den maximigräns på 50 % av omsättningen avseende transaktioner som gjorts av jordbrukskooperativ med tredje man, utan förlust av den ställning som skattemässigt skyddat kooperativ som fastställs i lag 20/1990. Dessutom ändras lag 34/1998 av den 7 oktober 1998 om sektorn för mineralolja ⁽⁹⁾ genom avskaffande av kravet att jordbrukskooperativ för leverans av dieselolja B till tredje man måste inrätta en juridisk person som omfattas av det allmänna skattesystemet.
- (24) I beslutet att inleda förfarandet ansåg kommissionen följande:

⁽³⁾ BOE 312, 29.12.1992, s. 44247.

⁽⁴⁾ BOE 241, 7.10.2002, s. 36614.

⁽⁵⁾ EGT L 145, 13.6.1977, s. 1.

⁽⁶⁾ EGT L 331, 7.12.2002, s. 27.

⁽⁷⁾ BOE 170, 17.7.1999, s. 27027.

⁽⁸⁾ BOE 304, 20.12.1990, s. 37970.

⁽⁹⁾ BOE 241, 8.10.1998, s. 33517.

- (25) Antagandet av det kungliga lagdekretet 10/2000 innebar ett beviljande av skattemässiga fördelar till jordbrukskooperativen, som de inte hade innan det antogs.
- (26) För det första innebar avskaffandet av kravet på en egen juridisk person på vilken det allmänna skattesystemet är tillämpligt (dvs. ett skattesystem med tyngre pålagor) för leverans av dieselolja B till tredje man att kooperativen skulle betala lägre skatt för leveransen av dieselolja till tredje man. Det vill säga före ändringen av lag 27/1999 var jordbrukskooperativen skyldiga att inrätta en särskild enhet med egen juridisk personlighet för att få leverera dieselolja B till tredje man. I och med lagändringen är de inte längre skyldiga att bilda ett sådant organ och transaktionerna i fråga skulle vara underkastade en förmånlig beskattning.
- (27) För det andra avskaffandet av den maximigräns på 50 % som för närvarande åläggs jordbrukskooperativen för transaktioner som avser leverans av dieselolja B till tredje man utan förlust av ställningen som skattemässigt skyddat kooperativ. Det vill säga, före ändringen av lag 27/1999 var jordbrukskooperativen begränsade till 50 % av omsättningen när det gällde transaktioner avseende leverans till tredje man om de inte ville gå miste om skattefördelen. Från och med lagändringen kan de överskrida denna gräns utan att förlora ställningen som skattemässigt skyddat kooperativ.
- (28) Det skulle röra sig om en specifik åtgärd som bara tillämpas på jordbrukskooperativ och som innebär en skattemässig fördel bestående av betalningen av en lägre skatt än den vanliga skatt som de betalade före ändringen av lag 27/1999. Denna fördel beviljades i samband med höjningen av priset på bränsle.
- (29) Enligt de uppgifter som kommissionen vid den tidpunkten hade tillgång till ansåg den att dessa åtgärder verkade ge mottagarna, dvs. jordbrukskooperativen, en fördel som minskade de kostnader som normalt belastar deras budget. En förlust av skatteintäkter är likvärdig med förbrukning av statliga medel i form av skatteutgifter (punkterna 9 och 10 i kommissionens meddelande om tillämpningen av reglerna om statligt stöd på åtgärder som omfattar direkt beskattning av företag⁽¹⁰⁾). Denna åtgärd måste därför anses utgöra en selektiv skatteåtgärd som ges med hjälp av statliga medel.

Lån till innehavare av jordbruksföretag

- (30) Denna åtgärd föreskrivs i ett beslut från jordbruksministeriet av den 15 november 2000⁽¹¹⁾ om offentliggörande av ett godkännande från ministerrådet av den 10 november 2000. I syfte att underlätta lån till innehavare av jordbruksföretag på högst 35 000 miljoner pesetas med en typ av subventionerad ränta från jordbruksministeriet, uppmanas kreditavdelningar vid jordbrukskooperativ som tecknar avtal med jordbruksministeriet och den statliga hypoteksföreningen Instituto de Crédito Oficial (nedan kallad ICO) att under medverkan av finansorganen erbjuda innehavare av jordbruksföretag ett lånepaket.
- (31) Villkoren för detta lånepaket är de följande: en varaktighet på fem år med ett års betalningsfrihet för återbetalningen av kapitalbeloppet; ICO:s räntesats och överlåtelsetyp skall vara ICO:s referenstyp; vinstmarginalen för finansorganen är en procentenhet; jordbruksministeriets subvention uppgår till tre procentenheter; risken för dessa lån bärs av finansorganen och det maximala beloppet för dessa lån är 75 000 pesetas per hektar, med ett högsta belopp per mottagare på 4,5 miljoner pesetas för fysiska personer och 13,5 miljoner pesetas för föreningar.
- (32) Jordbruksministeriet kan dessutom subventionera de garantier som beviljas av det statliga kreditförsäkringsbolaget Sociedad Anónima Estatal de Caución Agrícola, när sådana garantier är nödvändiga för att bevilja subventionerade lån. Subventionsbeloppet för garantin är avsett att användas för betalningen av rörelsekostnaderna med ett belopp på högst 1 % av in-teckningslånets utestående saldo.
- (33) Enligt de spanska myndigheterna kommer det maximala stöd som en jordbrukare mottar under de fem år som lånen varar att uppgå till ett årsmedelvärde på 1 575 pesetas per hektar⁽¹²⁾. Genomsnittspriset på dieselolja var 54,4 pesetas per liter 1999 och 79,8 pesetas per liter 2000. Ökningen från 1999 till 2000 uppgick alltså till 47 %.
- (34) Enligt de spanska myndigheterna visar en jämförelse av kostnadsökningen med årsmedelvärdet för stödet i form av räntesubvention (1 575 pesetas per hektar under fem år) att syftet med stödet inte är att kompensera de förluster som jordbrukaren lidit. Det handlar i stället om att göra det möjligt för honom att få ett lån från finansorganen för att klara av den likviditetsbrist som upp-

⁽¹¹⁾ BOE 276 de 17.11.2000, s. 40088.

⁽¹²⁾ Räntesubvention: 3 %; lånets varaktighet: 5 år; ett års betalningsfrihet; högsta kreditbelopp per hektar: 75 000 pesetas $0,03 \times 75\,000 (1 + 1 + 1/4 + 2/4 + 3/4)1/5 = 1\,575$ pesetas per hektar.

⁽¹⁰⁾ EGT C 384, 10.12.1998, s. 3.

kommit på grund av den oproportionerliga höjningen av kostnaden för dieselolja. Denna höjning, som orsakade störningar i den allmänna ordningen, strejker, brist på energiprodukter och på livsmedel samt svårigheter för fri rörlighet för varor inom gemenskapen, bör betraktas som en exceptionell händelse i den mening som avses i artikel 87.2 b i fördraget.

(35) De spanska myndigheterna har förklarat att kostnaden för denna åtgärd är lägre än den sänkning av särskilda skatter och moms som tillämpas av andra medlemsstater och som kommissionen avråder från. Om detta stöd skulle anses vara oförenligt med den gemensamma marknaden skulle de spanska jordbrukarna, enligt de spanska myndigheterna, befinna sig i en mindre gynnad situation jämfört med jordbrukare i andra medlemsstater som har mottagit skattereduktioner.

(36) I beslutet att inleda förfarandet ansåg kommissionen följande:

(37) Räntesubventionen på lånen utgör statligt stöd till jordbrukarna. Vissa jordbrukare kommer dessutom att få ett statligt stöd i form av subventioner av en del av förvaltningskostnaderna för garantierna för dessa subventionerade lån. Dessa åtgärder måste följaktligen anses utgöra selektivt statligt stöd.

Skattemässiga åtgärder avseende inkomstskatt för fysiska personer (nedan kallad IRPF) och mervärdesskatt

(38) Dessa åtgärder föreskrivs i ett dekret av den 29 november 2000 från finansministeriet, genom vilket man för år 2001 genomför ett system för objektiv beräkning av inkomstskatt för fysiska personer och ett förenklat särskilt system för mervärdesskatt⁽¹³⁾.

För år 2000: tillämpning av ett kompensationstal för foder inköpt från tredje man på vissa djurhållningsverksamheter som omfattas av systemet för objektiv beräkning av IRPF

(39) En sänkning på 5 % av den modul som tillämpas för att beräkna nettoavkastningen i vissa djurhållningsverksamheter som omfattas av systemet för objektiv skattning genom en höjning av kompensationstalet för foder inköpt från tredje man.

(40) I beslutet att inleda förfarandet ansåg kommissionen följande:

(41) Denna ändring av kompensationstalet verkade ge mottagarna en fördel som minskar de pålagor som normalt belastar deras budget. En minskning av skatteintäkterna motsvarar en förbrukning av statliga medel i form av skatteutgifter. De spanska myndigheterna hade inte motiverat denna åtgärd genom skattesystemets karaktär eller ekonomi.

(42) Följaktligen ansåg kommissionen att, enligt de uppgifter som då var tillgängliga, denna skattemässiga åtgärd, som kan hänföras till staten, innebar en förbrukning av dess medel och utgjorde en selektiv fördel, inte verkade motiverad av skattesystemets karaktär eller ekonomi.

För år 2001: sänkning av nettoavkastningen inom systemet för objektiv beräkning av IRPF för jordbruks- och djurhållningsföretag

(43) Alla jordbruks- och djurhållningsföretag som fastställer sin avkastning genom systemet för objektiv beräkning får en sänkning med 35 % av köppriset på den dieselolja som är nödvändig för att bedriva deras verksamhet, vilket skall vara vederbörligen dokumenterat genom fakturor.

(44) I beslutet att inleda förfarandet ansåg kommissionen följande:

(45) De spanska myndigheterna hade inte lämnat några förklaringar om denna sänkning av avkastningen för att motivera dess införande som ett sätt att anpassa beskattningen till den ekonomiska kapacitetens verkliga utveckling, med hänsyn till de exceptionella händelser som uppstått på grund av de höjda bränslepriserna.

(46) Följaktligen verkade denna åtgärd, enligt de uppgifter som då var tillgängliga, inte motiverad av systemets karaktär eller ekonomi. Det måste därför anses vara ett selektivt stöd som ges av staten.

För år 2001: sänkning av procentalet för att fastställa kvartalsavgifterna inom det förenklade systemet för moms på viss jordbruksverksamhet.

(47) Dessa sänkningar av procentalet för att fastställa kvartalsavgifterna inom det förenklade systemet för moms på viss jordbruksverksamhet är de följande: djurhållning för intensiv uppfödning av svin och fjäderfä för köttproduktion, 7 %; djurhållning för intensiv uppfödning av fjäderfä för äggproduktion samt uppfödning av får, get-

⁽¹³⁾ BOE 287, 30.11.2000, s. 41611.

ter och nötkreatur för mjölkproduktion, 1 %; djurhållning för intensiv uppfödning av nötkreatur för köttproduktion samt kaninuppfödning, 14 %; djurhållning för intensiv uppfödning av svin för avel, nötkreatur för avel och annan intensiv eller extensiv djurhållning som inte uttryckligen omfattas av övriga stycken, 19 %; djurhållning för intensiv uppfödning av får och getter för köttproduktion, 24 %; anläggningar för avel, skötsel och gödning av fjäderfä, 24 %; samt övrigt arbete och tjänster som utförs av jordbrukare eller djuruppfödare, 28 %.

- (48) I beslutet att inleda förfarandet ansåg kommissionen följande:
- (49) Denna sänkning av procenttalet för att fastställa kvartalsavgifterna för moms inom det förenklade systemet minskade utbetalningarnas storlek och innebar för mottagarna en fördel som minskade de pålagor som normalt belastar deras budget. En minskning av skatteintäkterna motsvarar en förbrukning av statliga medel i form av skatteutgifter. De spanska myndigheterna hade inte motiverat denna åtgärd genom skattesystemets karaktär eller natur. Följaktligen verkade denna skattemässiga åtgärd, enligt de uppgifter som då var tillgängliga, inte motiverad av skattesystemets karaktär eller ekonomi.

Förlängning till åren 2000 och 2001 av skattelättnader som är tillämpliga inom IRPF vid överlåtelse av vissa markegendomar och jordbruksföretag

- (50) Denna förlängning av skattelättnaderna för överlåtelse av vissa markegendomar och jordbruksföretag, som beskrivs i sjätte tilläggsbestämmelsen i lag 19/1995 av den 4 juli 1995 om modernisering av jordbruksföretag ⁽¹⁴⁾, ingår i sjunde övergångsbestämmelsen i lag 14/2000 av den 28 december 2000 om skattemässiga och administrativa åtgärder samt åtgärder av social karaktär ⁽¹⁵⁾.
- (51) I beslutet att inleda förfarandet ansåg kommissionen följande:
- (52) Denna åtgärd gav mottagarna en fördel som minskade de pålagor som normalt belastar deras budget. En minskning av skatteintäkterna motsvarar en förbrukning av statliga medel i form av skatteutgifter. Följaktligen skulle denna förlängning av skattelättnaderna vara ett selektivt stöd som beviljas av staten. Detta ställningstagande gällde bara perioden 2000–2001 och inverkar inte på kommissionens ståndpunkt avseende förenlighet-

ten eller oförenligheten hos det stöd som beviljats före denna period.

Höjning av procenttalet för svärmotiverade utgifter inom ramen för IRPF

- (53) Detta är den enda åtgärden som ännu inte hade antagits när Spanien lämnade in sina synpunkter och den är därför ett anmält stöd. Procenttalet för svärmotiverade utgifter höjdes med 5–10 %, enbart för jordbrukssektorn och bara för beskattningsåren 2000 och 2001 inom ramen för IRPF.
- (54) I beslutet att inleda förfarandet ansåg kommissionen följande:
- (55) De spanska myndigheterna hade inte lämnat några uppgifter om denna höjning av procenttalet för svärmotiverade utgifter, vars mottagare skulle vara jordbrukare som omfattas av ett system för objektiv beräkning av IRPF, för att motivera den genom skattesystemets karaktär eller ekonomi och visa att den införts för att anpassa beskattningen till den ekonomiska kapacitetens verkliga utveckling, med hänsyn till de exceptionella händelser som uppstått på grund av de höjda bränslepriserna.
- (56) Följaktligen verkade denna skattemässiga åtgärd, enligt de uppgifter som då var tillgängliga, inte motiverad av skattesystemets karaktär eller ekonomi och den verkade ge mottagarna en fördel som minskade de pålagor som normalt belastar deras budget. En minskning av skatteintäkterna motsvarar en förbrukning av statliga medel i form av skatteutgifter.

Sammanfattningsvis drog kommissionen i förfarandets inledningskede följande slutsatser:

- (57) Enligt de uppgifter som då var tillgängliga måste alla dessa åtgärder betraktas som skattemässiga åtgärder, vilka kunde hänföras till staten och innebar en förbrukning av statliga medel. De innebar en selektiv fördel och verkade inte motiverade av skattesystemets karaktär eller ekonomi, i egenskap av selektivt stöd som ges av staten.
- (58) Det var på grundval av de uppgifter som har lämnats av de spanska myndigheterna, enligt vilka bränslepriset under åren 1999–2000 steg med 47 %, vilket orsakade störningar i den allmänna ordningen, strejker, brist på energiprodukter och livsmedel, inte möjligt att i det ske-

⁽¹⁴⁾ BOE 159, 5.7.1995, s. 20394.

⁽¹⁵⁾ BOE 313, 30.12.2000, s. 46631.

det av förfarandet betrakta det som en exceptionell händelse i den mening som avses i artikel 87.2 b i fördraget.

III. SYNUNKTER FRÅN BERÖRDA PARTER

- (59) När det gäller den åtgärd som består av en förlängning till åren 2000 och 2001 av de skattelättnader som är tillämpliga inom IRPF vid överlåtelse av vissa markegendomar och jordbruksföretag skulle stödet kunna betraktas som ett investeringsstöd inom sektorn för primärproduktion, detta med hänsyn till att skattelättnaden är knuten till en överföring av markegendom och jordbruksföretag. Lag 14/2000, som är den rättsliga grunden för beviljandet av detta stöd, omfattade dock inte en skyldighet att uppfylla något av de villkor som anges i punkt 4.1 i gemenskapens riktlinjer för statligt stöd till jordbrukssektorn⁽¹⁶⁾.
- (60) De andra åtgärderna skulle enligt de uppgifter som kommissionen då hade tillgång till bestå av statligt stöd för att förbättra producenternas finansiella situation, utan att det på något sätt bidrar till sektorns utveckling (punkt 3.5 i gemenskapens riktlinjer för statligt stöd till jordbrukssektorn). Följaktligen verkade det i förfarandets inledningskedje som om dessa åtgärder skulle betraktas som ett driftstöd som inte är förenligt med den gemensamma marknaden.
- (61) För stöd i form av garantier förutsågs dessutom inte de villkor som fastställs i kommissionens tillkännagivande om tillämpningen av artiklarna 87 och 88 i fördraget på statligt stöd i form av garantier⁽¹⁷⁾ för att statligt stöd som beviljas i denna form skall anses vara förenligt.
- (62) Det skall dessutom beaktas att detta stöd för jordbruksprodukter enligt bilaga I till fördraget avser produkter som till stor del omfattas av en gemensam marknadsorganisation och att medlemsstaterna har begränsade behörigheter för att ingripa i funktionen hos dessa organisationer, för vilka endast gemenskapen har behörighet. Detta stöd måste alltså anses strida mot de gemensamma marknadsorganisationerna och följaktligen även mot gemenskapens lagstiftning.
- (63) Kommissionen ansåg med hänsyn till detta att det inte verkade som om åtgärderna i fråga kunde godkännas enligt något av de undantag som anges i artikel 87.2 och 87.3 i fördraget. Den beslutade därför att med avseende på dessa åtgärder inleda det förfarande som anges i artikel 88.2 i fördraget.

- (64) Alla synpunkter från berörda parter gäller uteslutande stödet till jordbrukskooperativ.

Synpunkter från föreningen för bensinstationsinnehavare (Asociación de Gestores de Estaciones de Servicio)

- (65) Denna förening anser att det kungliga lagdekretet 10/2000 innebär att jordbrukskooperativen beviljas skattemässiga fördelar.
- (66) För det första innebär avskaffandet av kravet att för leverans av dieselolja B till tredje man bilda ett organ som är en egen juridisk person på vilket det allmänna skattesystemet är tillämpligt en skattemässig fördel. Denna fördel innebär att kooperativen kommer att betala mindre i skatt än tidigare för distributionen av dieselolja B till tredje man eftersom dessa transaktioner omfattas av en fördelaktig beskattning.
- (67) För det andra innebär avskaffandet av den maximigräns på 50 % som för närvarande åläggs jordbrukskooperativen för transaktioner i form av leverans av dieselolja B till tredje man, utan förlust av ställningen som skattemässigt skyddat kooperativ, ytterligare en skattemässig fördel.
- (68) Enligt denna förening gynnar det kungliga lagdekretet 10/2000 upprättandet av ett parallellt nätverk i utkanten av marknaden, till förmån för kooperativen i deras egenkap av organ som mottar stöd från den offentliga sektorn. Dessa befrias dessutom från skyldigheten att uppfylla de lagstadgade krav som ställs på deras konkurrenter. Allt detta i syftet att uppnå en sänkning av det pris som är resultatet av normala marknadsmekanismer och utan att inrätta någon som helst ersättning till förmån för innehavarna av anläggningar för försäljning till allmänheten (detaljhandel), vilka i hög utsträckning kommer att försvinna och trängas bort från marknaden.
- #### Synpunkter från föreningen för bensinstationsföretagare i den autonoma regionen Madrid (Asociación de empresarios de Estaciones de Servicio de la Comunidad de Madrid), den katalanska federationen för bensinstationer (Federación Catalana de Estaciones de Servicio) och det spanska förbundet för bensinstationer (Confederación Española de Estaciones de Servicio).
- (69) Dessa föreningar företräder praktiskt taget hela sektorn för bensinstationer i Spanien och anser att det kungliga lagdekretet 10/2000 innehåller åtgärder som är avsedda att befria jordbrukskooperativen från olika skattemässiga pålagor vid distribution av dieselolja B till tredje man.

⁽¹⁶⁾ EGT C 28, 1.2.2000, s. 2. (Rättelse i EGT C 232, 12.8.2000, s. 17).

⁽¹⁷⁾ EGT C 71, 11.3.2000, s. 14.

Detta innebär att verksamheten omfattas av ett särskilt skyddat skattesystem när de säljer bränsle till tredje man.

- (70) Jordbrukskooperativen får enligt dessa föreningar, från och med att det kungliga lagdekretet 10/2000 träder i kraft, följande skattelättnader vid distributionen av dieselolja B när de säljer bränsle till tredje man:
- (71) När det gäller skatt på överlåtelse av tillgångar och handlingar som upprättats eller registrerats av juridiskt utbildad tjänsteman kommer jordbrukskooperativen att vara befriade från avgift för handlingar som gäller stiftelseurkund, kapitaltillskott, sammanslagning och delning, teckning och betalning av lån inklusive de som utgörs av obligationer, köp av egendom och rättigheter som avsätts i utbildnings- och stimulansfonden för att uppfylla deras ändamål samt för transaktioner som avser köp av egendom och rättigheter som är direkt avsedda att uppfylla deras bolagsändamål och stadgar.
- (72) Med hänsyn till att försäljning av dieselolja B till tredje man enligt det kungliga lagdekretet 10/2000 betraktas som ekonomiskt resultat för kooperativets verksamhet, kommer denna verksamhet när det gäller bolagsskatten att beskattas med 20 %. De har fullständig amorteringsfrihet för nya avskrivningsbara anläggningstillgångar som köpts inom en tid på tre år från och med den dag då inskrivning sker i kooperativregistret, och dessutom subventioneras 50 % av det totala skattebeloppet.
- (73) När det gäller skatten på näringsverksamhet beviljas de en subvention på 95 % av skattebeloppet.
- (74) När det gäller fastighetsskatten får de en subvention på 95 % av skattebeloppet.

Synpunkter från förbundet för jordbrukskooperativ i Spanien (Confederación de cooperativas Agrarias de España)

- (75) Detta förbund samlar de flesta av Spaniens jordbrukskooperativ. Jordbrukskooperativen inledde sin verksamhet inom sektorn för oljeprodukter från och med ett dekret av den 31 juli 1986⁽¹⁸⁾ från ekonomi- och finansministeriet om ändring av förordningen om leverans och försäljning av flytande bränslen, föremål för oljemonopolet⁽¹⁹⁾. Genom lag 34/1992 av den 22

december 1992 om reglering av oljesektorn⁽²⁰⁾ infördes ett nytt system för distribution av oljeprodukter.

- (76) Det tidigare rättsläget avbröts plötsligt för jordbrukskooperativens vidkommande genom offentliggörandet av lag 34/1998, särskilt genom dess femtonde tillägsbestämmelse om förbud för kooperativ att distribuera oljeprodukter (såväl dieselolja som bensin) till tredje man, med undantag för dem som för detta ändamål bildar ett organ som är en egen juridisk person på vilket det allmänna skattesystemet är tillämpligt.
- (77) Enligt detta förbund innebar det kungliga lagdekretet 10/2000 inte mer än ett avskaffande, och bara partiellt sådant, av den inskränkning i den fria konkurrensen som följde av det förbud som infördes genom den femtonde tillägsbestämmelsen i lag 34/1998.
- (78) Skattelättnaderna för de kooperativa företagen måste bedömas mot bakgrund av bestämmelserna om teknisk anpassning och de skyldigheter som dessa ger upphov till i kooperativet.
- (79) För att fastställa den beskattningsbara grunden för bolagsskatten måste kooperativen göra tydlig åtskillnad mellan de två typer av transaktioner som de utför: transaktioner med medlemmar och transaktioner med tredje man. Bestämmelsen om teknisk anpassning ingår i artikel 16 i lag 20/1990 och innebär att man för att fastställa det beskattningsbara grundbeloppet skall göra åtskillnad mellan kooperativa resultat från transaktioner med medlemmar och utomkooperativa resultat som härrör från transaktioner som kooperativet gjort med tredje man.
- (80) I artikel 33 i lag 20/1990 fastställs att man inom bolagsskatten för kooperativa företag gör skillnad på typen av beskattning. En skatt på 20 % skall tillämpas på den beskattningsbara grund som motsvarar de kooperativa resultaten, medan den allmänna typen av skatt på 35 % skall tillämpas på den beskattningsbara grund som motsvarar de utomkooperativa resultaten. De sistnämnda utgörs bland annat av de resultat som jordbrukskooperativen uppnår genom sina transaktioner med tredje man. Följaktligen ger den avkastning som ett jordbrukskooperativ uppnår vid transaktioner med tredje man inte upphov till några subventioner.
- (81) När det gäller bolagsbeskattningen av kooperativen definieras skattebeloppet i artikel 23 i lag 20/1990 som den algebraiska summan av de belopp som erhålls när motsvarande beskattning tillämpas på de positiva eller negativa beskattningsbara grunderna, vilken betraktas som totalt skattebelopp om den är positiv. Här består för-

⁽¹⁸⁾ BOE 188, 7.8.1986, s. 27907.

⁽¹⁹⁾ BOE 58, 9.3.1970, s. 3820.

⁽²⁰⁾ BOE 308, 24.12.1992, s. 43867.

månsregeln enligt artikel 34 i ovan nämnda lag om särskilt skyddade kooperativ, vilket i princip är fallet när det gäller jordbrukskooperativ, av åtnjutandet av en subvention på 50 % av det totala skattebeloppet enligt ovan nämnda definition i artikel 23.

- (82) Denna förmån kan inte bedömas skild från den skattemässiga kostnaden för återbäringen inom ramen för kooperativmedlemmens inkomst när det gäller IRPF. Företagsvinsten i ett kooperativ delas ut till medlemmarna i förhållande till den kooperativa verksamhet som dessa utfört under räkenskapsåret, inte i förhållande till det tillskjutna kapitalet. Det är detta som benämns återbäring från kooperativ och det har en helt annan karaktär än utdelningen i ett kapitalistiskt företag.
- (83) Med hänsyn till dessa särdrag måste man i samband med den förmånsregel om en minskning av det totala bolagsskattebeloppet med 50 %, som tillämpas på särskilt skyddade kooperativ, nämna dubbelbeskattningen av utdelningar/återbäring till följd av att dessa först beskattas genom bolagsskatten och sedan genom IRPF. Den minskning som skett när det gäller denna dubbelbeskattning i relationen kapitalistiskt företag–delägare (företagsutdelning) har ingen motsvarighet i relationen kooperativt företag–kooperativmedlem (kooperativ återbäring), varför återbäringen är hårdare beskattad än utdelningen.
- (84) Ovanstående avspeglas i artikel 23 i lag 40/1998 av den 9 december 1998 om inkomstskatt för fysiska personer och andra skattebestämmelser⁽²¹⁾, där den ojämlika behandlingen av utdelningar (karaktäristiska för kapitalföretag som omfattas av det allmänna skattesystemet) i jämförelse med återbäringar (som i sin tur är karaktäristiska för kooperativa organ som omfattas av ett särskilt skattesystem) bekräftas.
- (85) Dessutom är även nedsättningarna av skattesatsen för IRPF, i den mening som avses i artikel 66 i lag 40/1998, olika beroende på bolagstypen. Vid utdelningar kommer nedsättningen att motsvara 40 % av skattebeloppet och vid återbäring gäller artikel 32 i lag 20/1990, enligt vilken nedsättningen på grund av dubbelbeskattning kommer att vara 10 % eller 5 %, beroende på om den härrör från ett skyddat kooperativ eller ett särskilt skyddat kooperativ.
- (86) Kooperativen omfattas dessutom av vissa specifika krav, som inte gäller de företag som omfattas av det allmänna skattesystemet. Dessa krav består av vissa finansiella skyldigheter, införda genom lag 27/1999, som binder

medel och gör dem till icke utdelbara medel. Ett exempel på detta är upprättandet av obligatoriska socialfonder.

- (87) För det första, den obligatoriska reservfonden, som är särskilt avsedd för kooperativens konsolidering, utveckling och garantier och inte är utdelbar bland medlemmarna, i enlighet med artikel 55 i lag 27/1999. Den ingår i det icke utdelbara insatskapitalet och övergår vid en eventuell upplösning av kooperativet till statskassan, där den skall användas för inrättandet av en fond för kooperativismens främjande. Enligt ovan nämnda lag 27/1999 skall minst 20 % av de kooperativa resultaten och minst 50 % av de utomkooperativa resultaten (dvs. resultat som härrör från kooperativets transaktioner med tredje man) avsättas till denna fond. Dessutom skall avsättning göras av medlemmarnas inträdesavgifter eller av avdragen på de obligatoriska tillskotten till bolagskapitalet som härrör från medlemmarnas utträde. Detta innebär att en del av det som varje medlem tillskjuter till företaget aldrig kommer att återgå till honom och att en del av näringsverksamhetens överskott förblir bundet.
- (88) För det andra, utbildnings- och stimulansfonden, som regleras i artikel 56 i lag 27/1999. Dess syfte är yrkesutbildning och utbildning av kooperativets medlemmar och personal, spridning av kooperativismen och främjande av förbindelser mellan kooperativ samt kulturellt, yrkesmässigt och socialt främjande verksamhet i den lokala omgivningen och i samhället i allmänhet. Enligt lag 27/1999 skall minst 5 % av de kooperativa resultaten anslås till denna fond. Utbildnings- och stimulansfonden kan i likhet med den obligatoriska reservfonden inte delas ut bland medlemmarna, vilket gäller även om kooperativet upplöses.
- (89) Följaktligen är det högsta möjliga överskott som är utdelbart i kooperativen lägre än det som skapas i andra typer av kapitalbolag. I de sistnämnda har aktieägarna större tillgång till resultatet, eftersom det inte finns något krav på att anslå medel från rörelsevinsten till dessa obligatoriska fonder.
- (90) Den fördel som ett kooperativ skulle kunna få genom nedsättningen av bolagsskattebeloppet korrigeras genom den dubbelbeskattning genom IRPF som tillämpas på kooperativets medlemmar och den ökade beskattning som detta leder till.
- (91) Den övergripande karaktären hos skattesystemet för kooperativ förs samman med vinsterna och skyldigheterna och ges en beskrivande förklaring genom nedanstående praktiska exempel.

⁽²¹⁾ BOE 295, 10.12.1998, s. 40730.

- (92) I det första exemplet analyseras de disponibla medel netto som en medlem i ett kooperativ erhåller jämfört med en aktieägare i ett bolag som omfattas av det allmänna skattesystemet i Spanien, varvid man utgår från ett och samma initiala resultat: 150 monetära enheter (nedan kallat "m.e.").

Tänkt kooperativt resultat (50 %) och utomkooperativt resultat (50 %). Med tillämpning av lag 27/1999 och utgående från att hela den disponibla vinsten går till medlemmen. Marginalskattesats IRPF: 48 %

	Kooperativt bolag	Kapitalbolag
Resultat:	Kooperativt resultat (RC): 75 (50 %) Utomkooperativt resultat (RE): 75 (50 %) 150	150
Avsättning socialfonder:	Utbildnings- och stimulansfond: 5 % RC = 3,75 Obligatorisk reservfond: 20 % RC = 15 56,25 50 % RE = 37,5 56,25	0
Resultat efter avsättning till fonder:	RC: 56,25 RE: 37,5 93,75	150
Bolagsskatt (IS)	RC: $(75 - 11,25) \times 20 \% = 12,75$ RE: $(75 - 18,75) \times 35 \% = 19,687$ 32,437	$150 \times 35 \% = 52,5$
Disponibel vinst	$93,75 - 32,437 = 61,313$	$150 - 52,5 = 97,5$
Inkomstskatt för fysiska personer (IRPF):	Total vinst: $61,313 \times 100 \% = 61,313$ Total skattesats (vid marginalskattesats): $61,313 \times 48 \% = 29,430$ Avdrag: $61,313 \times 10 \% = 6,131$ Utbetalbar andel: $29,430 - 6,131 = 23,299$	Total vinst: $97,5 \times 140 \% = 136,5$ Total skattesats (vid marginalskattesats): $136,5 \times 48 \% = 65,52$ Avdrag: $97,5 \times 40 \% = 39$ Utbetalbar andel: $65,52 - 39 = 26,52$
Nettobelopp som medlemmen/aktieägaren erhåller:	$61,313 - 23,299 = 38,014$	$97,5 - 26,52 = 70,98$

- (93) Med hänsyn till att man har räknat med en marginalskattesats inom ramen för IRPF, kan man hävda att för ett och samma initiala resultat på 150 m.e. skulle en kooperativmedlem erhålla 38 m.e. netto, medan en aktieägare i ett bolag som omfattas av det allmänna skattesystemet skulle få 71 m.e. Det skall dessutom noteras hur, som tidigare nämnts, dubbelbeskattningen avseende bolagsskatten och IRPF upphäver den initiala effekten av lägre skatteintäkter på grund av subventioneringen av det totala bolagsskattebeloppet.

- (94) I det andra exemplet fastställs olika procenttal för kooperativets transaktioner med medlemmar respektive icke medlemmar och tredje man, det vill säga kooperativa respektive utomkooperativa resultat. Här kan man iaktta hur avsättningarna till de obligatoriska fonderna ökar i takt med att den specifika vikten av de utomkooperativa resultaten ökar jämfört med de kooperativa resultaten. Bolagsskatten ökar och procenttalet för den disponibla vinsten minskar, vilket innebär att det nettobelopp som varje medlem erhåller blir mindre när de utomkooperativa resultaten är större.

Analys av olika tänkta fördelningar mellan kooperativa resultat och utomkooperativa resultat

	Skyddat kooperativt bolag				Kapitalbolag
	RC: 75 % RE: 25 %	RC: 66,66 % RE: 33,33 %	RC: 50 % RE: 50 %	RC: 25 % RE: 75 %	
Exempel					
Resultat	150	150	150	150	150
Avsättning socialfonder	46,875	50	56,25	65,625	0
Resultat efter avsättning till fonder	103,125	100	93,75	84,375	150
Bolagsskatt (IS)	28,97	30,125	32,437	35,906	52,5
Disponibel vinst	74,155	69,875	61,313	48,469	97,5
Inkomstskatt för fysiska personer (IRPF)	28,179	26,55	23,299	18,418	26,52
Nettobelopp som personen erhåller	45,976	43,325	38,014	30,051	70,98

- (95) Slutsatsen är att detta förbund anser att lagstiftningen om beskattningen av jordbrukskooperativ i Spanien måste analyseras i dess helhet. Denna beskattning innebär differentierande inslag vad gäller dess struktur och den innehåller förmånliga inslag likväl som specifika skyldigheter (avsättningar till obligatoriska fonder, hantering av kapitalet, dubbelbeskattning).

IV. SPANIENS SYNPUNKTER

- (96) Spanien har genom en skrivelse av den 11 juni 2001 lagt fram följande argument.

Ändring av lag 37/1992

- (97) Enligt artikel 25 i sjätte direktivet har medlemsstaterna behörighet att upprätta ett gemensamt system med schablonberäknade kompensationsstal för jordbruks-, djurhållnings- och fiskeriföretag. Spanien har utövat denna behörighet sedan dess anslutning till gemenskapen.

- (98) Enligt punkt 3 i artikel 25 i sjätte direktivet skall medlemsstaterna bestämma "schablonberäknade kompensationsstal då så är nödvändigt och [...] underrätta kommissionen innan de tillämpar dem". Av innebörden i denna bestämmelse framgår för det första att medlemsstater som vill införa denna typ av kompensation är skyldiga att underrätta kommissionen om beloppet på dessa kompensationsstal innan de antas. Det finns dock

ingenting som ger anledning till slutsatsen att även en eventuell ändring av kompensationsstalet skall meddelas till kommissionen. Det skall beaktas att, om detta vore den slutsats som skall dras av sjätte direktivet, skulle man inrätta ett följsystem för denna kompensation som skiljer sig från det allmänna system som inrättats för de ändringar som medlemsstaterna inför i deras lagstiftningar, vilket vore olämpligt. Det skall dessutom understrykas att det i texten i sjätte direktivet inte krävs något tillstånd från kommissionen för inrättandet av en kompensation, utan bara att den underrättas.

- (99) Trots ovanstående underrättade den spanska skattemyndigheten kommissionen (kopia av skrivelsen bifogas), före antagandet av bestämmelsen om en höjning av procenttalet för kompensation och dess offentliggörande i Spaniens officiella tidning (BOE), om regeringens planer på att höja det och om dess utveckling i förhållande till de produkter som det skall tillämpas på, vilket uttryckligen föreskrivs i andra stycket i artikel 25.3 i sjätte direktivet.

- (100) För det andra framgår av ovan nämnda artikel 25.3 i sjätte direktivet ytterligare en skyldighet för medlemsstaterna, vilken får konkret uttryck i kravet på att kompensationens belopp inte får leda till att de skattskyldiga som omfattas av systemet får en ekonomisk fördel till följd av dess tillämpning tack vare en kompensation vars belopp överskrider de burna skattebeloppen. Denna uppmaning har också uppfyllts i den spanska lagstift-

ningen, vilket har styrkts med hänsyn till de uppgifter som ligger till grund för den spanska myndighetens beräkning av de nya kompensationstal som inkluderades i en studie som bilagts de kommentarer som lämnats av Spanien inom ramen för förfarandet.

- (101) Den metod som följts består av två steg: i steg ett beräknas beloppet på försäljningen av produkter från företag tillhörande skattskyldiga som omfattas av det särskilda systemet för jordbruk, djurhållning och fiske när det gäller moms, och i steg två fastställs det totala momsbelopp som burits vid de köp som gjorts av nämnda företag. Resultatet av denna beräkning visar att procenttalet för verklig kompensation sedan år 1987 vida överskridit det som fastställts i lag och att det 1999 låg på 8,28 %.
- (102) Slutsatsen är enligt Spanien att höjningen av det schablonberäknade kompensationstalet i alla skeden har uppfyllt föreskrifterna i artikel 25.3 i sjätte direktivet. Höjningen har för de skattskyldiga som omfattas av systemet inte medfört någon ekonomisk fördel på grund av en kompensation som är större än de burna skattebeloppen.

Stödåtgärder för jordbrukskooperativ

- (103) Spanien hävdar att bedömningen av åtgärderna för stöd till jordbrukskooperativ som statligt stöd, grundad på att kooperativen skulle betala mindre skatt än före ändringen, inte kan godtas av följande skäl:
- (104) De åtgärder som införs genom det kungliga lagdekretet 10/2000 motsvarar åtgärder för att liberalisera sektorn för leverans av dieselolja B, genom att upphäva de hinder som jordbrukskooperativen hade för att leverera detta bränsle till tredje man, utan att detta medför någon skattemässig fördel för dessa organ som innebär en gynnsam behandling av dem.
- (105) I skattesystemet för jordbrukskooperativ görs en åtskillnad mellan kooperativ verksamhet med medlemmar och verksamhet med icke medlemmar, varvid resultaten av den sistnämnda betecknas som utomkooperativa. Skattesystemet för bolagsskatt på dessa resultat motsvarar det allmänna system som alla andra organ som bedriver samma verksamhet omfattas av.
- (106) Skattesystemet för kooperativ regleras i lag 20/1990, där avkastning som härrör från den kooperativa näringsverksamhet som bedrivs med tredje man enligt artikel 21 betraktas som utomkooperativ avkastning. Dessa utomkooperativa resultat beskattas enligt den allmänna bolagsbeskattningen, enligt artikel 26.3 i lag 43/1995 av den 27 december 1995 om bolagsskatt⁽²²⁾. Samtidigt är det enligt sjätte tilläggsbestämmelsen i lag 27/1999 obligatoriskt för dessa organ att använda ett redovisningssystem med skilda konton för de transaktioner som görs med tredje man.
- (107) Syftet med de åtgärder som införs genom ovannämnda kungliga lagdekret 10/2000 är att liberalisera sektorn för leverans av dieselolja B. Jordbrukskooperativen får leverera detta bränsle, oberoende av vilket förhållande dessa transaktioner har till den totala mängden transaktioner som görs av kooperativet och utan förlust av sin ställning inom skattesystemet för kooperativ verksamhet. Avsikten är att kooperativet skall kunna bedriva denna verksamhet utan krav på att bilda ett särskilt organ, varvid bolagsbeskattningen blir densamma i båda situationerna eftersom resultaten av leveransen av dieselolja B till tredje man omfattas av det allmänna systemet för bolagsskatt.
- (108) Slutsatsen är enligt Spanien att de åtgärder som införs genom det kungliga lagdekretet 10/2000 följaktligen inte påverkar eller snedvrider konkurrensen inom verksamheten för distribution av dieselolja B, eftersom alla företag som bedriver denna verksamhet, inklusive jordbrukskooperativen, omfattas av samma bolagsbeskattning.
- (109) Spanien kompletterade de kommentarer som genom en skrivelse av den 6 juni 2001 lämnades avseende denna åtgärd genom sina kommentarer till synpunkterna från de berörda parterna i skrivelser av den 1 och den 30 oktober 2001. I sin skrivelse av den 1 oktober 2001 lade Spanien till följande kommentarer:
- (110) Såväl höjningen av priset på råolja som eurons värdeminskning gentemot dollarn förde med sig händelser som på ett avgörande sätt förändrade de normala förhållanden under vilka jordbruksverksamhet bedrivs och framkallade en kris inom sektorn som påverkade jordbruksföretagen. Deras ekonomiska resultat försämrades och en fortsatt tendens utgjorde ett hot för många företags överlevnad.
- (111) Den spanska regeringen beslutade sig i denna situation för att driva igenom inte bara konjunkturåtgärder utan

⁽²²⁾ BOE 310, 28.12.1995, s. 37072.

även strukturåtgärder, t.ex. en fördjupad liberalisering av bränsledistributionen, som gav jordbruks- och djurhållningsföretagen möjligheter till framtida uppehälle och ett vidmakthållande av den nödvändiga konkurrensen.

(112) Stödåtgärderna i det kungliga lagdekretet 10/2000 utgör ett led i strävandena för att uppnå målet att liberalisera bränslesektorn. Konkret innebär detta att vissa inskränkningar som den spanska lagstiftningen omfattade för jordbrukskooperativen avskaffas, vilket utan tvivel innebär att marknaden för distribution av dieselolja B öppnas i Spanien.

(113) Därför befrias kooperativen från skyldigheten att begränsa transaktionerna för distribution av dieselolja B till tredje man till högst 50 % av dem som görs med deras medlemmar. Dessutom avskaffas kravet att kooperativen bara får bedriva verksamhet som avser distribution av oljeprodukter till tredje man om de först bildar ett organ med egen juridisk personlighet, skild från kooperativets. Detta krav begränsade verksamhetsfältet för jordbrukskooperativen och stred i viss utsträckning mot bestämmelserna i lag 27/1999, i vilken det slås fast att bolag som bildas med skydd av den lagen får organisera och bedriva alla typer av ekonomisk verksamhet.

(114) Den ändring som innebär att kooperativen inte förlorar sin ställning som särskilt skyddade om de distribuerar dieselolja B till tredje man skall tolkas utifrån dess verkliga innebörd av kompensation, varvid man undviker en förlust av en viss förut existerande egenskap utan att detta medför någon särskild och mer gynnsam beskattning vid jordbrukets distribution av bränsle till tredje man.

(115) I synpunkterna från bensinstationsföreningarna påstås att liberaliseringen av kooperativens distribution av dieselolja till tredje man innebär att dessa transaktioner är belagda med en bolagsskattesats på 20 %. Detta stämmer inte. Alla transaktioner som kooperativen gör med tredje man beskattas med en allmän skattesats på 35 %.

(116) I sin skrivelse av den 30 oktober 2001, som kompletterar Spaniens kommentarer till synpunkterna från berörda parter, vilka lämnades genom en skrivelse av den 1 oktober 2001, lägger Spanien till följande kommentarer från finansministeriet: I synpunkterna från bensinstationsföreningarna görs en felaktig tolkning av de effekter som det kungliga lagdekretet 10/2000 har

inom skattesystemet för skyddade kooperativ. De utomkooperativa resultaten beskattas enligt en allmän skattesats på 35 %, vilket inbegriper resultaten från distributionen av dieselolja B till tredje man.

(117) Syftet med de ändringar som införs genom det kungliga lagdekretet 10/2000 är enbart att liberalisera sektorn för distribution av dieselolja B. Detta görs genom att jordbrukskooperativen får leverera detta bränsle oberoende av vilket förhållande dessa transaktioner har till den totala mängden transaktioner som görs av kooperativet och utan förlust av deras ställning inom skattesystemet för kooperativ verksamhet.

(118) Det har i vart fall inte skett någon förändring i det skattesystem som är tillämpligt på transaktioner som avser leverans av dieselolja B av kooperativen, varför slutsatsen måste bli att det inte finns någon åtgärd som kan betraktas som statligt stöd i den mening som avses i artikel 87 i fördraget.

(119) När det gäller skatten på överlåtelse av tillgångar och handlingar som upprättats eller registrerats av juridiskt utbildad tjänsteman påpekas det i synpunkterna från bensinstationsföreningarna att dessa förmåner infördes före det kungliga lagdekretet 10/2000. Man kan inte säga att kooperativen åtnjuter dessa förmåner på grund av det lagdekretet, utan de svarar på målet att förstärka denna typ av bolag och den kooperativa rörelsen i Spanien.

(120) Slutligen, när det gäller de lokala skatterna, riktar sig synpunkterna från bensinstationsföreningarna inte så mycket mot gällande skattelättnader med tillämpning på särskilt skyddade kooperativ som sådana, som mot den ändring som genomfördes genom det kungliga lagdekretet 10/2000. Denna ändring består av en förändring av de villkor som jordbrukskooperativen måste uppfylla för att betraktas som särskilt skyddade, vilket konkret innebär att dessa kooperativ får distribuera dieselolja B till tredje man utan begränsningar.

Lån till innehavare av jordbruksföretag

(121) Spanien anser att det är tillräckligt att bara upprepa de argument som anförs i anmälan och insisterar på att det rör sig om skador som orsakats av exceptionella händelser (artikel 87.2 b i fördraget). Det är sant att det åligger kommissionen att göra en strikt tolkning av detta begrepp. Det innebär dock inte att det är mindre sant att omständigheternas exceptionella karaktär och den därav följande lindrande åtgärden har sin grund i det faktum att den spanska regeringen, i enlighet med kommissionens offentligt redovisade ställningstagande om att

inte minska skatterna på bränsle för att inte ansluta sig till argumenten från de oljeexporterande ländernas organisation (OPEC), beslutade att behålla dessa skatter och söka efter ett annat alternativ för att kompensera för den omåttliga prishöjningen som allvarligt hotade företagens överlevnad, förorsakade strejker och allvarliga störningar i den allmänna ordningen, liksom problem med brist på energiprodukter och livsmedel.

- (122) I de kommentarer som lämnades genom en skrivelse av den 6 juni 2001 bekräftar Spanien att detta lånepaket inte var i funktion. Genom en skrivelse av den 20 december 2001 meddelades dock att det var i funktion sedan den 22 november 2001 och att det redan hade föranstaltats om medel från mottagarnas sida, varför utbetalningen av stödet redan hade inletts.
- (123) Kostnaden för denna åtgärd är enligt Spanien i vart fall lägre än den eventuella minskning av specialskatter och moms med tillämpning på dieselolja som kommissionen uttryckligen avrått från.

Skatteåtgärder avseende IRPF och moms

Tillämpning av ett kompensationsindex för foder inköpt från tredje man på vissa djurhållningsverksamheter som omfattas av systemet för objektiv beräkning av IRPF

- (124) Detta kompensationsindex finns sedan 1995 och tillämpas på vissa djurhållningsverksamheter i förhållande till den andel foder som köps från tredje man och som införlivas i uppfödningssystemet. Från och med år 2000 har detta kompensationsindex utvidgats till alla typer av djurhållningsverksamhet, under förutsättning att marknadsvärdet på det foder som köps från tredje man motsvarar minst 50 % av värdet på det som konsumeras.
- (125) Denna utvidgning är motiverad därför att de nettoavkastningsindex som är tillämpliga på dessa verksamheter inte har förändrats för vare sig år 2000 eller år 2001. Detta innebär att man inte har tagit hänsyn till det höjda foderpriset vid beräkningen av nettoavkastningen. Man har därför valt att, i stället för att minska nettoavkastningsindexet, införa ett kompensationsindex för denna avkastning (0,95) när konsumtionen av foder som köps från tredje man är omfattande (mer än 50 % av det som konsumeras).
- (126) Slutsatsen är enligt Spanien att åtgärden inte i något fall kan betraktas som en selektiv fördel, utan att den är en

anpassning av nettoavkastningen beräknad med en objektiv metod till verksamhetens verkliga avkastning.

Sänkning av nettoavkastningen inom systemet för objektiv beräkning av IRPF för jordbruks- och djurhållningsföretag

- (127) Systemet för objektiv beräkning för jordbruks- och djurhållningsföretag grundar sig på en tillämpning av vissa nettoavkastningsindex på verksamhetens intäkter. Dessa index har fastställts på grundval av ett typkonto för redovisning av bruttoresultat. Vid fastställandet av detta typkonto har fakturan för dieselolja för år 2001 beräknats utifrån dieseloljepriserna i januari 1999. Eftersom priset på dieselolja från det datumet och fram till den 1 januari 2001 steg med ungefär 35 % valde man att införa denna sänkning i stället för att ändra på typkontot för redovisning av bruttoresultat.
- (128) Följaktligen kan det enligt Spanien inte betraktas som ett selektivt statligt stöd, utan som en anpassning av nettoavkastningen beräknad genom ett objektivt system till verksamhetens verkliga avkastning.

Sänkning av procenttalet för att fastställa kvartalsavgifterna inom det förenklade systemet för moms på viss jordbruksverksamhet

- (129) När det gäller argumentet att sänkningen av procenttalet för att fastställa kvartalsavgifterna för moms inom det förenklade systemet minskar det belopp som skall betalas och därför innebär en fördel för mottagarna som lindrar deras skattebörda, påpekar Spanien att den inte påverkar de index genom vilka man bestämmer de avgifter som fastställs tillfälligt och som betalas före den slutliga moms som fastställs vid årets slut.
- (130) Åtgärden är motiverad av den prishöjning på dieselolja som ägde rum under den andra halvan av år 2000. Den är av tillfällig karaktär, i enlighet med anvisningarna i inledningen till ministerdekretet av den 29 november 2000 om genomförande av det förenklade systemet för år 2001. Denna tillfälliga karaktär framgår av att sänkningen av indexen enbart påverkar de kvartalsvisa delbetalningarna, men inte de som är tillämpliga för att fastställa den årliga utgående momsen. Denna omständighet innebär att skillnaden mellan de avgifter som framgår av de årliga indexen och de kvartalsvisa förskottsinbetalningar som gjorts skall regleras vid räkenskapsårets slut.

- (131) Slutsatsen är enligt Spanien att man inte kan godta att det uppstår någon minskning av den beräknade skattebördan vid slutet av år 2001.

Förlängning till 2000 och 2001 av skattelättnader som är tillämpliga inom IRPF vid överlåtelse av vissa markegendomar och jordbruksföretag

- (132) Denna åtgärd, som förlänger de skattelättnader som föreskrivs i sjätte tilläggsbestämmelsen i lag 19/1995 fram till den 31 december 2001, måste bedömas mot en bredare bakgrund än de fördelar som beviljas överlåtarna. Skälet är att dessa bara beviljas under vissa omständigheter, som fastställs i förhållande till köparen av de överlåtna markegendomarna och företagen.
- (133) Följaktligen handlar det enligt Spanien inte bara om en skattelättnad, utan om att den beviljas om köparen uppfyller vissa villkor, som syftar till en bättre organisation av jordbruksverksamheten i Spanien och en förbättring av företagets storlek.

Höjning av procenttalet för svårmotiverade utgifter inom ramen för IRPF

- (134) Spanien preciserade i sina kommentarer att denna åtgärd ännu inte hade antagits när kommentarerna utarbetades och att den, om den slutligen skulle antas, skulle vara motiverad av målet att anpassa det procenttal för utgifter som inom det förenklade systemet för direkt beräkning är tillämpligt på utgiftsbeloppet till de som ersätter detta procenttal (svårmotiverade utgifter och reserver), vilka har ökat på grund av prishöjningen på dieselolja.

Slutsats

- (135) Spanien anser inte att någon av de åtgärder som antagits av den spanska regeringen till stöd för jordbrukssektorn förtjänar att kvalificeras som "statligt stöd" eftersom de är helt förenliga med bestämmelserna i artikel 87.1 i fördraget.

V. BEDÖMNING AV STÖDET

Artikel 87.1 i fördraget

Ändring av lag 37/1992

- (136) Denna ändring av lag 37/1992, som ingår i det kungliga lagdekretet 10/2000, består av en höjning av det pro-

centtal för kompensation som är tillämpligt på skattskyldiga som omfattas av det särskilda systemet för jordbruk, djurhållning och fiske när det gäller moms i syfte att neutralisera ökningen av de burna avgifterna, och omfattas av tillämpningsområdet för sjätte direktivet, särskilt artikel 25 i detta.

- (137) Åtgärden inrättades för att återställa den jämvikt som krävs mellan ingående moms och utgående moms för skattskyldiga som omfattas av det särskilda momssystemet för jordbruk, djurhållning och fiske.
- (138) Den spanska skattemyndigheten underrättade kommissionen, före antagandet av bestämmelsen om en höjning av procenttalet för kompensation, om regeringens planer på att höja det och om dess utveckling i förhållande till de produkter som det skall tillämpas på, vilket uttryckligen föreskrivs i andra stycket i artikel 25.3 i sjätte direktivet.
- (139) Spanien har dessutom, i enlighet med ovannämnda artikel 25.3 i sjätte direktivet, tillhandahållit kommissionen de uppgifter som ligger till grund för den spanska myndighetens beräkning av de nya kompensationstalen. Dessa uppgifter styrker att kompensationens belopp inte leder till att de skattskyldiga som omfattas av systemet får någon ekonomisk fördel till följd av dess tillämpning tack vare en kompensation vars belopp överskrider de burna skattebeloppen. Dessa uppgifter har granskats av kommissionen, som inte har gjort några invändningar i frågan.
- (140) Följaktligen anser kommissionen, med hänsyn till de uppgifter som Spanien har lämnat i sina kommentarer, att denna åtgärd omfattas av tillämpningsområdet för sjätte direktivet och att det inte rör sig om en selektiv skattemässig åtgärd.

Stödåtgärder för jordbrukskooperativ

- (141) De ändringar som genom det kungliga lagdekretet 10/2000 infördes i lag 27/1999 och lag 20/1999 återupprättar bara det rättsläge som fanns för distribution av oljeprodukter av jordbrukskooperativ före antagandet av lag 34/1998.
- (142) Spanien har i sina kommentarer förklarat att enligt lag 20/1990 beskattas jordbrukskooperativens avkastning från transaktioner med tredje man med den allmänna bolagsskattesatsen. Detta innebär att det inte uppstår någon typ av subvention vid dessa transaktioner och de ändringar som infördes genom det kungliga lagdekretet

10/2000 har inte lett till några förändringar av det skattesystem som är tillämpligt på transaktioner som avser kooperativens leverans av dieselolja B till tredje man.

(143) Tack vare de ändringar som genomfördes genom det kungliga lagdekretet 10/2000 kan jordbrukskooperativen bedriva denna verksamhet utan att vara skyldiga att bilda ett nytt juridiskt organ för distribution av dieselolja B till tredje man. De kan dessutom överskrida gränsen på 50 % av försäljningsvolymen för transaktioner i form av leverans till tredje man utan förlust av ställningen som skattemässigt skyddat kooperativ.

(144) Det är sant att jordbrukskooperativens avkastning från transaktioner med tredje man beskattas på samma sätt som andra bolag, dvs. enligt den allmänna bolagsskattesatsen. Det är dock också sant att kooperativen, efter de ändringar som infördes genom det kungliga lagdekretet 10/2000, får distribuera dieselolja B till tredje man utan begränsning av affärsvolymen och utan skyldighet att bilda ett nytt juridiskt organ, samtidigt som de åtnjuter den differentierade skattebehandling som kooperativen omfattas av.

(145) Kooperativen åtnjuter skattelättnader när det gäller skatten på överlåtelse av tillgångar och handlingar som upprättats eller registrerats av juridiskt utbildad tjänsteman, skatten på näringsverksamhet, fastighetsskatten och bolagsskatten, vilka infördes före det kungliga lagdekretet 10/2000. När det gäller bolagsskatten är transaktioner med medlemmar belagda med en nedsatt skattesats. Särskilt skyddade kooperativ, vilket jordbrukskooperativen i regel är, får dessutom en subvention på 50 % av det totala bolagsskattebeloppet.

(146) De skattelättnader som kooperativa företag mottar måste dock bedömas i förbindelse med de skyldigheter som bestämmelserna om teknisk justering leder till inom kooperativen. Som Confederación de cooperativas Agrarias de España påpekar i sina synpunkter kan denna skattemässiga förmån inte bedömas skild från den skattemässiga kostnaden för återbäringen inom ramen för kooperativmedlemmens inkomst när det gäller IRPF, som har en helt annan karaktär än utdelningen i ett kapitalistiskt företag. Minskningen när det gäller den dubbelbeskattning som sker i relationen kapitalistiskt företag – delägare (företagsutdelning) har ingen motsvarighet i relationen kooperativt företag – kooperativmedlem (kooperativ återbäring), varför återbäringen är hårdare beskattad än utdelningen. Den vinst som kooperativet skulle kunna få genom sänkningen av bolagsskattebeloppet korrigeras genom den dubbelbeskattning

genom IRPF som tillämpas på kooperativets medlemmar och den ökade beskattning som detta leder till.

(147) Beskattningen av jordbrukskooperativen måste analyseras i dess helhet. Den innebär differentierande inslag vad gäller dess struktur och innehåller förmånliga inslag likväl som specifika skyldigheter (avsättningar till obligatoriska fonder, hantering av kapitalet, dubbelbeskattning).

(148) Följaktligen anser kommissionen, på grundval av de uppgifter som har lämnats av Spanien och av Confederación de Cooperativas Agrarias de España, att de ändringar som genom det kungliga lagdekretet 10/2000 infördes i lagstiftningen om jordbrukskooperativ inte ger dessa en fördel som minskar de pålagor som belastar deras budget och de utgör inte en selektiv skattemässig åtgärd som förbrukar statliga medel. Följaktligen utgör denna åtgärd inte statligt stöd i den mening som avses i artikel 87.1 i fördraget.

Lån till innehavare av jordbruksföretag

(149) Subventionen av låneräntan ger jordbrukarna ett statligt stöd. Några jordbrukare kommer dessutom att motta statligt stöd i form av subventioner av en del av rörelsekostnaderna för garantierna för dessa subventionerade lån. Kommissionen anser följaktligen att dessa åtgärder måste betraktas som selektiva stöd som ges av staten.

Skatteåtgärder avseende IRPF och moms

Tillämpning av ett kompensationsindex för foder inköpt från tredje man på vissa djurhållningsverksamheter som omfattas av systemet för objektiv beräkning av IRPF

(150) Spanien har i sina kommentarer förklarat att detta kompensationsindex, som fanns redan 1995, från och med år 2000 har utvidgats till alla typer av djurhållningsverksamhet, under förutsättning att marknadsvärdet på det foder som köps från tredje man motsvarar minst 50 % av värdet på det som konsumeras. Denna utvidgning är motiverad därför att de nettoavkastningsindex som är tillämpliga på dessa verksamheter inte har förändrats för dessa år. Detta innebär att man inte har tagit hänsyn till det höjda foderpriset vid beräkningen av nettoavkastningen. Man har därför valt att, i stället för att minska nettoavkastningsindexet, införa ett kompensationsindex för denna avkastning när konsumtionen av foder som köps från tredje man är omfattande. Detta kompensationsindex har införts för att anpassa beskattningen till

de verkliga kostnader som burits på grund av prishöjningen på foder som köps in från tredje man. Hade den inte genomförts skulle man ha fått en överbeskattning. Det handlar följaktligen inte om en selektiv fördel, utan om en anpassning av den objektivt fastställda nettoavkastningen till verksamhetens verkliga avkastning.

(151) I punkt 27 i kommissionens meddelande om tillämpningen av reglerna om statligt stöd på åtgärder som omfattar direkt beskattning av företag påpekas att "särskilda bestämmelser som inte innehåller skönsmässiga inslag, vilka till exempel tillåter schablonmässigt fastställande av skatten (till exempel inom jordbruks- eller fiskesektorn) kan motiveras av systemets art eller funktion [...]. Sådana bestämmelser utgör alltså inte statligt stöd."

(152) I den spanska lagstiftningen om inkomstskatt för producenter som omfattas av systemet för objektiv beräkning fastställs ett system för beskattning genom moduler som motsvarar företagens ekonomiska resultat under normala pris-, utgifts- och inkomstförhållanden. I denna lagstiftning föreskrivs att modulerna kan omjusteras för att återställa jämvikten vid exceptionella omständigheter som påverkar den ekonomiska verkligheten. Enligt de spanska myndigheterna ledde de ökade bränslepriserna till att även foderpriserna höjdes, vilket gav upphov till exceptionella omständigheter som orsakade en väsentlig förändring av villkoren. Detta gjorde att man måste införa ett kompensationsstäl för verksamhetens nettoavkastningsindex.

(153) Anpassningen berodde på att beskattningen måste anpassas till den verkliga ekonomiska kapaciteten. Hade den inte genomförts skulle man ha fått en överbeskattning. Denna anpassning är alltså motiverad av karaktären eller ekonomin hos skattesystemet för objektiv beräkning i syftet att anpassa den för beskattningsändamål kvantifierbara inkomsten till de verkliga intäkterna.

(154) Med hänsyn till de uppgifter som Spanien har lämnat i sina kommentarer anser kommissionen följaktligen att dessa åtgärder är skattemässiga åtgärder som är motiverade av skattesystemets karaktär eller ekonomi.

Sänkning av nettoavkastningen inom systemet för objektiv beräkning av IRPF för jordbruks- och djurhållningsföretag

(155) Spanien har i sina kommentarer förklarat att nettoavkastningen inom systemet för objektiv beräkning för jordbruks- och djurhållningsföretag fastställs på grundval av ett typkonto för redovisning av bruttoresultat. Vid fastställandet av detta typkonto har fakturan för dieselolja för år 2001 beräknats utifrån dieseloljepriserna i januari 1999. Eftersom priset på dieselolja från det datumet och fram till den 1 januari 2001 har stigit, valde

man att införa denna sänkning i stället för att ändra på typkontot för redovisning av bruttoresultat. Det rör sig följaktligen inte om ett selektivt statligt stöd, utan om en anpassning av nettoavkastningen beräknad genom ett objektivt system till verksamhetens verkliga avkastning.

(156) I den spanska lagstiftningen om inkomstskatt för producenter som omfattas av systemet för objektiv beräkning fastställs att nettoavkastningen för jordbruks- och djurhållningsföretag skall fastställas på grundval av ett typkonto för redovisning av bruttoresultat. Enligt denna lagstiftning kan nettoavkastningen omjusteras för att återställa jämvikten vid exceptionella omständigheter som påverkar den ekonomiska verkligheten. Enligt de spanska myndigheterna gav de ökade bränslepriserna upphov till exceptionella omständigheter som orsakade en väsentlig förändring av villkoren, vilket gjorde att man måste sänka nettoavkastningen för att anpassa den till verksamhetens verkliga avkastning.

(157) Anpassningen berodde på att beskattningen måste anpassas till den verkliga ekonomiska kapaciteten. Hade den inte genomförts skulle man ha fått en överbeskattning. Denna anpassning är följaktligen motiverad av karaktären eller ekonomin hos skattesystemet för objektiv beräkning för att anpassa den för beskattningsändamål kvantifierbara inkomsten till de verkliga intäkterna.

(158) Med hänsyn till de uppgifter som Spanien har lämnat i sina kommentarer anser kommissionen följaktligen att dessa åtgärder är skattemässiga åtgärder som är motiverade av skattesystemets karaktär eller ekonomi.

Sänkning av procenttalet för att fastställa kvartalsavgifterna inom det förenklade systemet för moms på viss jordbruksverksamhet

(159) Spanien har i sina kommentarer förklarat att sänkningen av procenttalet för att fastställa kvartalsavgifterna för moms inom det förenklade systemet inte påverkar de index genom vilka avgifterna bestäms. Dessa fastställdes tillfälligt på grund av de höjda dieseloljepriserna och med hänsyn till den slutliga moms som fastställs vid årets slut. Sänkningen av indexen påverkar enbart de kvartalsvisa delbetalningarna, men inte de som är tillämpliga för att fastställa den årliga utgående momsen. Denna omständighet innebär att skillnaden mellan de avgifter som framgår av de årliga indexen och de kvartalsvisa förskottsinsbetalningar som gjorts skall regleras vid räkenskapsårets slut. Slutsatsen är att det inte uppstår någon minskning av den beräknade skattebördan vid slutet av år 2001.

- (160) Följaktligen anser kommissionen, mot bakgrund av de uppgifter som Spanien har lämnat i sina kommentarer, att dessa åtgärder inte innebär någon minskning av skattebördan. Detta ställningstagande grundar sig på jordbrukssektorns specifika särdrag och påverkar inte andra beslut som kommissionen kan komma att fatta i andra sektorer.

Förlängning till år 2000 och 2001 av skattelättnader som är tillämpliga inom IRPF vid överlåtelse av vissa markegendomar och jordbruksföretag

- (161) Enligt Spanien handlar denna åtgärd inte bara om en skattelättnad, utan den beviljas om köparen uppfyller vissa villkor, som syftar till en bättre organisation av jordbruksverksamheten i Spanien och en förbättring av företagens storlek.
- (162) Denna förlängning av skattelättnaderna för överlåtelse av vissa markegendomar och jordbruksföretag ger mottagarna en fördel som minskar de pålagor som normalt belastar deras budget. En minskning av skatteintäkterna motsvarar en förbrukning av statliga medel i form av skatteutgifter.
- (163) Kommissionen anser följaktligen att denna förlängning av skattelättnaderna är ett selektivt stöd som beviljas av staten.

Höjning av procenttalet för svårmotiverade utgifter inom ramen för IRPF

- (164) Spanien har i sina kommentarer förklarat att höjningen av procenttalet för svårmotiverade utgifter inom ramen för IRPF, enbart för jordbrukssektorn och bara för beskattningsåren 2000 och 2001, är motiverad av målet att anpassa det procenttal för utgifter som inom det förenklade systemet för direkt beräkning är tillämpligt på utgiftsbeloppet till de utgifter som ersätter detta procenttal (svårmotiverade utgifter och reserver), vilka har ökat på grund av prishöjningen på dieselolja.
- (165) Denna höjning av procenttalet för svårmotiverade utgifter inom ramen för IRPF motiveras av att dessa utgifter har ökat för jordbrukarna, på grund av det ökade dieseloljepriset. Hade man inte höjt detta procenttal skulle de inte ha kunnat göra avdrag för de utgifter som de faktiskt burit. Höjningen har införts för att anpassa beskattningen till de verkliga utgifterna och hade den inte

genomförts skulle man ha fått en överbeskattning. Anpassningen är alltså motiverad av karaktären eller ekonomin hos skattesystemet för objektiv beräkning i syftet att anpassa den för beskattningsändamål kvantifierbara inkomsten till de verkliga intäkterna.

- (166) Med hänsyn till de uppgifter som Spanien har lämnat i sina kommentarer anser kommissionen följaktligen att dessa åtgärder är skattemässiga åtgärder som är motiverade av skattesystemets karaktär eller ekonomi.

Slutsatser

- (167) Mot bakgrund av de uppgifter som Spanien har lämnat i sina kommentarer måste ändringen av lag 37/1992, stödåtgärderna för jordbrukskooperativ och de skattemässiga åtgärderna som består av tillämpning av ett kompensationsstal för foder inköpt från tredje man på vissa djurhållningsverksamheter som omfattas av systemet för objektiv beräkning av IRPF, sänkningen av nettoavkastningen inom systemet för objektiv beräkning av IRPF för jordbruks- och djurhållningsföretag, sänkningen av procenttalet för att fastställa kvartalsavgifterna inom det förenklade systemet för moms på viss jordbruksverksamhet och höjningen av procenttalet för svårmotiverade utgifter inom ramen för IRPF, betraktas som skattemässiga åtgärder som är motiverade av skattesystemets karaktär eller ekonomi. De uppfyller följaktligen inte kriterierna för att omfattas av tillämpningsområdet för artikel 87.1 i fördraget.
- (168) Subventioneringen av lån och garantier till innehavare av jordbruksföretag och den skattemässiga åtgärd som består av en förlängning till år 2000 och 2001 av skattelättnader som är tillämpliga inom IRPF vid överlåtelse av vissa markegendomar och jordbruksföretag måste däremot betraktas som selektiva stöd som ges av staten, eftersom de är skattemässiga åtgärder som kan hänföras till staten, som innebär en förbrukning av statliga medel, innebär en selektiv fördel och inte verkar vara motiverade av skattesystemets karaktär eller ekonomi.
- (169) Artiklarna 87 och 88 i fördraget skall tillämpas på alla jordbruksprodukter enligt bilaga I till fördraget som omfattas av en gemensam marknadsorganisation (alla jordbruksprodukter med undantag för annan potatis än potatis för framställning av stärkelse, hästkött, honung, kaffe, alkohol från jordbruksprodukter och vinäger som härrör från alkohol samt kork) i enlighet med de olika förordningar som reglerar motsvarande gemensamma marknadsorganisationer.

(170) Enligt artikel 87.1 i fördraget är stöd som ges av en medlemsstat eller med hjälp av statliga medel, av vilket slag det än är, som snedvrider eller hotar att snedvrیدا konkurrensen genom att gynna vissa företag eller viss produktion, oförenligt med den gemensamma marknaden i den utsträckning det påverkar handeln mellan medlemsstaterna.

(171) I detta fall ger stödet mottagarna en fördel som minskar de pålagor som normalt belastar deras budget. De ges av staten eller med hjälp av statliga medel. Det är specifikt eller selektivt i den mening att det gynnar vissa företag eller viss produktion, i detta fall producenter inom jordbruks- och djurhållningssektorn.

(172) För att omfattas av tillämpningsområdet för artikel 87.1 i fördraget skall stödet dessutom inverka på konkurrensen och på handeln mellan medlemsstaterna. Detta kriterium förutsätter att stödmottagaren bedriver en näringsverksamhet. Enligt fast rättspraxis i fråga om denna bestämmelse anses handeln vara påverkad om det stödmottagande företaget bedriver en näringsverksamhet som är föremål för handel mellan medlemsstaterna. Det rena faktum att stödet förstärker företagets ställning i förhållande till andra konkurrerande företag inom gemenskapshandeln innebär att man kan anse att handeln påverkas.

(173) I detta fall bedriver mottagarna en näringsverksamhet som är föremål för handel mellan medlemsstaterna. Faktum är att handeln med jordbruksprodukter mellan gemenskapen och Spanien är omfattande. Under 1999 exporterade Spanien jordbruksprodukter till gemenskapen till ett värde av 11 329 miljoner euro och importerade produkter av denna typ till ett värde av 7 382 miljoner euro ⁽²³⁾.

(174) Faktum är att de stödmottagande företagen bedriver sin verksamhet i en sektor som är särskilt utsatt för konkurrens. Det måste påpekas att det inom jordbrukssektorn finns en intensiv konkurrens mellan de producenter i medlemsstaterna vars produkter är föremål för handel inom gemenskapen. De spanska producenterna deltar fullt ut i denna konkurrens och exporterar stora kvantiteter jordbruksprodukter till andra medlemsstater. Det stora antalet mottagare av detta stöd förstärker dessutom effekten av detta stöd på handeln.

(175) Detta stöd kan följaktligen påverka handeln med jordbruksprodukter mellan medlemsstaterna, vilket sker om stödet gynnar företag som bedriver verksamhet i en medlemsstat till nackdel för företag i andra medlemsstater. Åtgärderna i fråga har direkta och omedelbara följd-

verkningar på produktionskostnaderna för jordbruksprodukter i Spanien. De medför följaktligen en ekonomisk fördel i förhållande till företag i andra medlemsstater som inte har tillgång till jämförbara stöd. De snedvrider alltså eller hotar att snedvrیدا konkurrensen.

(176) Med hänsyn till ovanstående måste stödet i fråga betraktas som statligt stöd som uppfyller kriterierna i artikel 87.1 i fördraget. Den princip om oförenlighet som stadfästs i artikel 87.1 lämnar dock utrymme för undantag.

Artikel 87.2 b i fördraget

(177) Enligt artikel 87.2 b i fördraget är stöd för att avhjälpa skador som orsakats av naturkatastrofer eller andra exceptionella händelser förenligt med den gemensamma marknaden. Spanien har motiverat detta stöd med argumentet att det var avsett att avhjälpa skador som orsakats av en exceptionell händelse.

(178) Enligt Spanien orsakade den oproportionerliga höjningen av priset på dieselolja störningar i den allmänna ordningen, strejker, brist på energiprodukter och livsmedel samt svårigheter för fri rörlighet för varor inom gemenskapen, vilket bör betraktas som en exceptionell händelse i den mening som avses i artikel 87.2 b i fördraget.

(179) Vad beträffar undantagen från den allmänna princip om statliga stöds oförenlighet med den gemensamma marknaden som fastställs i artikel 87.1 i fördraget, anser kommissionen att man måste göra en strikt tolkning av begreppet "exceptionell händelse" i artikel 87.2 b. Som exceptionella händelser har kommissionen hittills godtagit krig, inre oroligheter och strejker samt, med vissa förbehåll och beroende på deras omfattning, större kärnkraftsolyckor eller industriella olyckor och bränder som resulterar i omfattande förluster. På grund av svårigheterna att förutse sådana händelser bedömer kommissionen om dessa stöd är förenliga genom att analysera varje enskilt fall och med beaktande av sin tidigare praxis inom detta område (punkt 11.2.1 i gemenskapens riktlinjer för statligt stöd till jordbrukssektorn).

(180) Redan texten i artikel 87.2 b i fördraget utesluter all överkompensation för skadorna. När det väl har slagits fast att en exceptionell händelse har inträffat tillåter kommissionen stöd på högst 100 % för att täcka kostnaderna för materiella skador. Kompensationen bör normalt beräknas för den enskilde mottagaren och för att

⁽²³⁾ Källa: Eurostat.

undvika överkompensation skall alla andra ersättningar dras av från stödbeloppet (punkt 11.2.2 i gemenskapens riktlinjer för statligt stöd till jordbrukssektorn).

- (181) I detta fall är skälet till att stödet beviljas en ökning av bränslepriset och inte störningar i den allmänna ordningen, strejker och brist på energiprodukter och livsmedel. Dessa omständigheter var inte orsaken till att stödet beviljades, utan uppstod som en konsekvens av ökningen av bränslepriset.
- (182) Spanien har inte styrkt att det finns ett samband mellan det beviljade stödet och den skada som stödmottagarna har lidit på grund av det höjda bränslepriset. Det är inte styrkt att alla stödmottagare har lidit skada på grund av detta skäl eller att stödbeloppet är proportionerligt till och inte överskrider de skador som jordbrukarna lidit.
- (183) Enligt de spanska myndigheterna är syftet med stödet inte att kompensera för de skador som lidits av jordbrukaren, utan att göra det möjligt för honom att motta ett lån från finansorganen för att klara av den likviditetsbrist som uppkommit på grund av den oproportionerliga höjningen av kostnaden för dieselloja.
- (184) Enligt de uppgifter som lämnats av de spanska myndigheterna kan man inte anse att alla mottagare av detta stöd har lidit skada av denna anledning och att stödet inte överskrider de skador som lidits. Kommissionen uttalar sig i detta beslut inte om förekomsten av en exceptionell händelse i den mening som avses i artikel 87.2 b i fördraget när det gäller ökningen av bränslepriset. Detta beslut påverkar inte andra beslut som kommissionen kan komma att fatta i andra sektorer.
- (185) Stödet kan följaktligen inte godtas enligt det undantag som anges i artikel 87.2 b i fördraget avseende stöd för att avhjälpa skador som orsakats av en exceptionell händelse.

Artikel 87.3 i fördraget

- (186) De undantag som anges i artikel 87.3 får bara medges om kommissionen fastställer att stödet är nödvändigt för att genomföra något av de angivna målen. Att låta dessa undantag omfatta stöd som inte uppfyller detta villkor skulle vara likvärdigt med att tillåta överträdelser av han-

deln mellan medlemsstaterna och orättfärdiga snedvridningar av konkurrensen i ljuset av gemenskapens intresse, vilket skulle innebära att bevilja orättmätiga fördelar till operatörer i vissa medlemsstater.

- (187) Kommissionen anser inte att stödet i fråga beviljades som regionalstöd för att genomföra nyinvesteringar eller för att skapa sysselsättning, eller för att på en övergripande nivå kompensera alla producenter i en region för nackdelar på området för infrastruktur, utan som stöd till jordbrukssektorn. Det rör sig följaktligen om stöd av uttalat sektoriell karaktär som skall bedömas i enlighet med artikel 87.3 c.
- (188) I artikel 87.3 c i fördraget föreskrivs att stöd för att underlätta utvecklingen av vissa näringsverksamheter eller vissa regioner kan anses som förenligt med den gemensamma marknaden, när det inte påverkar handeln i negativ riktning i en omfattning som strider mot det gemensamma intresset.
- (189) När det gäller den skattemässiga åtgärd som består av en förlängning till åren 2000 och 2001 av skattelättnader som är tillämpliga inom IRPF vid överlåtelse av vissa markegendomar och jordbruksföretag skulle stödet kunna betraktas som ett investeringsstöd inom sektorn för primärproduktion, detta med hänsyn till att skattelättnaden är knuten till en överföring av markegendom och jordbruksföretag. Lag 14/2000, som är den rättsliga grunden för beviljandet av detta stöd, omfattar dock inte en skyldighet att uppfylla något av de villkor som anges i punkt 4.1 i gemenskapens riktlinjer för statligt stöd till jordbrukssektorn.
- (190) Investeringsstöd får bara ges till jordbruksföretag vars ekonomiska livskraft kan visas genom en prospektiv studie ⁽²⁴⁾ och förutsatt att innehavaren har den kompetens och förmåga som erfordras. Företaget måste dessutom uppfylla gemenskapens minimikrav för miljö, hygien och djurens välfärd. Stöd får inte beviljas för investeringar som syftar till att öka en produktion för vilken det inte finns någon normal avsättning på marknaden och det högsta procenttalet för statligt stöd i förhållande till investeringen är 40 % (50 % i mindre gynnade områden enligt artikel 17 i rådets förordning (EG) nr 1257/1999 av den 17 maj 1999 om stöd från Europe-

⁽²⁴⁾ Jordbruksföretag i finansiella svårigheter får bara motta stöd som uppfyller de villkor som fastställs i gemenskapens riktlinjer för statligt stöd till undsättning och omstrukturering av företag i svårigheter (EGT C 288, 9.10.1999, s. 2).

iska utvecklings- och garantifonden för jordbruket (EUGFJ) till utveckling av landsbygden om ändring och upphävande av vissa förordningar ⁽²⁵⁾; (se dessutom artikel 51.2 och artikel 7 i förordningen).

(191) Spanien har i sina kommentarer inte lämnat någon information som gör det möjligt att styrka att detta investeringsstöd uppfyller de villkor som föreskrivs i ovan nämnda riktlinjer. De spanska myndigheterna har begränsat sig till att påpeka att dessa åtgärder måste bedömas mot en bredare bakgrund än de fördelar som beviljas överlåtarna. Skälet är att dessa bara beviljas under vissa omständigheter, som fastställs i förhållande till köparen av de överlåtna markegendomarna och jordbruksföretagen. Det handlar inte bara om en skattelättnad, utan om att den beviljas om köparen uppfyller vissa villkor, som syftar till en bättre organisation av jordbruksverksamheten i Spanien och en förbättring av företagets storlek.

(192) När det gäller stödet i form av garanti föreskrivs dessutom inte de villkor som fastställs i kommissionens tillkännagivande om tillämpningen av artiklarna 87 och 88 i fördraget på statligt stöd i form av garantier för att statligt stöd som beviljas i form av garanti skall anses vara förenligt.

(193) Följaktligen måste stödet i form av en förlängning av skattelättnaderna vid överlåtelse av vissa markegendomar och jordbruksföretag samt stödet i form av subventionering av lån och garantier anses vara driftsstöd som är oförenligt med den gemensamma marknaden. Stöd av denna typ har inga varaktiga effekter på sektorns utveckling, eftersom dess omedelbara effekter upphör när åtgärden upphör (se förstainstansrättens dom av den 8 juni 1995 i mål T-459/93, Siemens mot kommissionen ⁽²⁶⁾). Detta stöd har som direkt konsekvens en förbättring av möjligheterna för produktion och saluföring av produkterna hos de företag som mottar det i förhållande till andra företag på det nationella territoriet och i andra medlemsstater som inte mottar jämförbart stöd.

(194) Det skall dessutom beaktas att detta stöd till jordbruksprodukter enligt bilaga I till fördraget (med undantag för stöd till annan potatis än potatis för framställning av stärkelse, hästkött, honung, kaffe, alkohol från jordbruksprodukter och vinäger som härrör från alkohol samt kork) motsvarar produkter som omfattas av en gemensam marknadsorganisation och att medlemsstaterna har begränsade behörigheter för att ingripa i funk-

tionen hos dessa organisationer, för vilka endast gemenskapen har behörighet.

(195) Den gemensamma marknadsorganisationen inskränker sig inte till de bestämmelser som avser prissystemet, utan den består av olika mekanismer och bestämmelser som tillsammans utgör en "fullständig och uttömmande" ram. Kommissionen hävdar att det inom denna ram inte finns några undantag och att det enligt domstolens konsoliderade praxis inte finns något som helst utrymme för medlemsstaterna att vidta åtgärder som strider mot den eller att inrätta undantag (se domstolens dom av den 26 juni 1979 i mål 177/78, Pigs and Bacon Commission mot McCarren and Company Limited ⁽²⁷⁾).

Slutsatser

(196) Med hänsyn till ovanstående och tillämpliga gemenskapsbestämmelser anser kommissionen att, när det gäller de undantag som anges i artikel 87.2 för stöd som är avsett för att avhjälpa skador som orsakats av naturkatastrofer eller andra exceptionella händelser, i artikel 87.3 a och c för stöd som är avsett att främja eller underlätta den ekonomiska utvecklingen i vissa regioner eller av vissa näringsverksamheter, kan det granskade stödet påverka villkoren för handeln på ett sätt som strider mot det gemensamma intresset, det strider mot gemenskapsrätten och det kan inte omfattas av något av de undantag som fastställs i artikel 87.2 och 87.3 i fördraget.

VI. SLUTSATSER

(197) Kommissionens slutsats är att Spanien i strid med artikel 88.3 i fördraget olagligen har beviljat de granskade stöden. Dess beviljande var olagligt, eftersom det genomfördes innan kommissionen hade uttalat sig om dess förenlighet med den gemensamma marknaden.

(198) Dessutom är stödet av ovan nämnda skäl oförenligt med den gemensamma marknaden eftersom det omfattas av tillämpningsområdet för artikel 87.1 i fördraget och inte kan beviljas på grundval av något av de undantag som anges i punkterna 2 och 3 i den artikeln.

(199) Om ett stöd är oförenligt med den gemensamma marknaden skall kommissionen förpliktiga medlemsstaten att återkräva det stöd som olagligen beviljats. Denna återkravsskyldighet, som föreskrivs i artikel 14.1 i rådets förordning (EG) nr 659/1999 av den 22 mars 1999 om till-

⁽²⁵⁾ EGT L 160, 26.6.1999, s. 80.

⁽²⁶⁾ REG 1995, s. II-1675.

⁽²⁷⁾ Rec. 1979 s. 02161 (Svensk specialutgåva IV s. 00463).

lämpningsföreskrifter för artikel 93 i fördraget ⁽²⁸⁾, är nödvändig för att återställa den tidigare situationen och avskaffa alla finansiella fördelar som mottagarna orättmätigt åtnjutit sedan de beviljades stödet.

- (200) De stöd som beviljats skall återbetalas i dess helhet.
- (201) Stöden skall återbetalas enligt den spanska lagstiftningens förfaranden. De belopp som skall återkrävas skall innefatta ränta från och med det datum då stöden beviljades till det datum då de faktiskt återbetalats. Denna ränta skall beräknas enligt marknadsräntan på grundval av den referensränta som används vid beräkningen av bidragsekvivalenten inom ramen för regionalstöd, enligt kommissionens riktlinjer för statligt stöd för regionala ändamål ⁽²⁹⁾.
- (202) Detta beslut påverkar inte de slutsatser som kommissionen eventuellt drar avseende finansieringen av den gemensamma jordbrukspolitikens genom Europeiska utvecklings- och garantifonden för jordbruket (EUGFJ).

HÄRIGENOM FÖRESKRIVS FÖLJANDE.

Artikel 1

De åtgärder som Spanien har genomfört och som består av den ändring av lag 37/1992 som föreskrivs i kungligt lagdekret 10/2000, de stödåtgärder för jordbrukskooperativ som föreskrivs i kungligt lagdekret 10/2000 och de skattemässiga åtgärder som föreskrivs i dekretet av den 29 november 2000 från finansministeriet, bestående av tillämpningen av ett kompensationsstäl för foder inköpt från tredje man på vissa djurhållningsverksamheter som omfattas av systemet för objektiv beräkning av IRPF, sänkningen av procenttalet för att fastställa kvartalsavgifterna inom det förenklade systemet för moms på viss jordbruksverksamhet samt den skattemässiga åtgärd som består av en höjning av procenttalet för svärnotiverade utgifter inom ramen för IRPF, utgör inte statligt stöd i den mening som avses i artikel 87.1 i fördraget.

Artikel 2

Det statliga stöd som Spanien har genomfört till förmån för innehavare av jordbruksföretag i form av subventionering av lån och garantier som föreskrivs i ett beslut från jordbruks-

ministeriet av den 15 november 2000 om offentliggörande av ett godkännande från ministerrådet av den 10 november 2000, samt den förlängning till åren 2000 och 2001 av skattelättnader som är tillämpliga inom IRPF vid överlåtelse av vissa markegendomar och jordbruksföretag som föreskrivs i sjunde övergångsbestämmelsen i lag 14/2000, är inte förenligt med den gemensamma marknaden.

Artikel 3

Spanien skall avskaffa de stödordningar som avses i artikel 2.

Artikel 4

1. Spanien skall vidta alla åtgärder som är nödvändiga för att från stödmottagarna återkräva de stöd som avses i artikel 2 och som olagligen utbetalats till stödmottagarna.

2. Återkravet skall ske utan dröjsmål och i enlighet med förfarandena i nationell lagstiftning, förutsatt att dessa förfaranden gör det möjligt att omedelbart och effektivt verkställa detta beslut. De stöd som skall återkrävas skall innefatta ränta som löper från den dag stödet stod till stödmottagarnas förfogande till den dag det har återbetalats. Räntan skall beräknas på grundval av den referensränta som används vid beräkningen av bidragsekvivalenten inom ramen för regionalstöd.

Artikel 5

Spanien skall inom två månader från delgivningen av detta beslut underrätta kommissionen om vilka åtgärder som har vidtagits för att följa beslutet.

Artikel 6

Detta beslut riktar sig till Konungariket Spanien.

Utfärdat i Bryssel den 11 december 2002.

På kommissionens vägnar

Franz FISCHLER

Ledamot av kommissionen

⁽²⁸⁾ EGT L 83, 27.3.1999, s. 1.

⁽²⁹⁾ EGT C 74, 10.3.1998, s. 9.

KOMMISSIONENS BESLUT

av den 11 december 2002

om Portugals tillämpning av en ordning för finansiellt och skattemässigt stöd till den tullfria zonen på Madeira under perioden 1 januari–31 december 2000

[delgivet med nr K(2002) 4825]

(Endast den portugisiska texten är giltig)

(Text av betydelse för EES)

(2003/294/EG)

EUROPEISKA GEMENSKAPERNAS KOMMISSION HAR FATTAT
DETTA BESLUT

med beaktande av Fördraget om upprättandet av Europeiska gemenskapen, särskilt artikel 88.2 i detta,

med beaktande av avtalet om Europeiska ekonomiska samarbetsområdet, särskilt artikel 62.1 a i detta,

efter att ha gett berörda parter tillfälle att yttra sig ⁽¹⁾ och med beaktande av dessa synpunkter, och

av följande skäl:

(2) I skrivelse nr 327 av den 21 april 1998 från Portugals ständiga representation, vilken registrerades hos kommissionen samma dag, bad de portugisiska myndigheterna om ytterligare två veckors frist med att lägga fram sina synpunkter om de föreslagna lämpliga åtgärderna. Genom skrivelserna nr 409 av den 4 juni 1998 och nr 423 av den 10 juni 1998 från den ständiga representationen, vilka registrerades hos kommissionen den 10 juni respektive den 12 juni 1998, översändes till kommissionen en skrivelse av den 29 maj 1998 från Portugals utrikesministerium i vilken den portugisiska regeringen gav sitt samtycke till de principer som låg till grund för kommissionens åtgärder i fråga om regional stöd och framförde vissa synpunkter om riktlinjerna för statligt stöd för regionala ändamål. Eftersom det inte tydligt framgick av skrivelsen från utrikesministeriet att de portugisiska myndigheterna samtyckte till de ovan nämnda förslagen till lämpliga åtgärder bad kommissionen i skrivelse D/52552 av den 18 juni 1998 till Portugals ständiga representation och i skrivelse D/53161 av den 23 juli 1998 till det portugisiska utrikesministeriet att de portugisiska myndigheterna skulle bekräfta sitt samtycke.

I. FÖRFARANDE

(1) När kommissionen antog riktlinjerna för statligt stöd för regionala ändamål ⁽²⁾ ansåg den, i enlighet med artikel 88.1 i EG-fördraget, att den med hänsyn till den pågående utvecklingen och den gemensamma marknadens funktion tillsammans med medlemsstaterna borde göra en översyn, innan dessa riktlinjer antogs, av de befintliga stödordningarna för regionala ändamål så att ett system för regionalstöd, som var öppet och lika för alla medlemsstater och som byggde på respekt för bestämmelserna i riktlinjerna, kunde inrättas från och med den 1 januari 2000. I skrivelse SG(98) D/1684 av den 24 februari 1998, som innehöll förslag till lämpliga åtgärder enligt artikel 88.1 i fördraget beträffande statligt stöd för regionala ändamål, föreslog kommissionen de portugisiska myndigheterna att ändra alla befintliga regionala stödordningar som var i kraft den 1 januari 2000, för att från och med den dagen bringa dem i överensstämmelse med bestämmelserna i nämnda riktlinjer.

(3) I skrivelse nr 629 av den 2 september 1998 från Portugals ständiga representation, vilken registrerades hos kommissionen den 7 september 1998, översändes till kommissionen en skrivelse av den 20 augusti 1998 från utrikesministeriet, i vilken det angavs att ordningen för finansiellt och skattemässigt stöd till den tullfria zonen på Madeira ⁽³⁾ skulle löpa ut den 31 december 2000 och således omfattades av de lämpliga åtgärderna för statligt stöd för regionala ändamål. I skrivelse D/53951 av den 29 september 1998 till Portugals ständiga representation meddelade kommissionen att den mot bakgrund av skrivelsen från utrikesministeriet ansåg det bekräftat att de portugisiska myndigheterna samtyckte till förslagen om lämpliga åtgärder. Kommissionen upp-

⁽¹⁾ EGT C 301, 21.10.2000, s. 4.

⁽²⁾ EGT C 74, 10.3.1998, s. 9.

⁽³⁾ Statligt stödärende E 19/94, ex E 13/91 och N 204/86.

manade samtidigt de portugisiska myndigheterna att antingen förbinda sig att begränsa varaktigheten för ordningen för finansiellt och skattemässigt stöd till den tullfria zonen på Madeira till och med den 31 december 1999 eller att meddela kommissionen vilka ändringar som planerades för att från och med den 1 januari 2000 bringa den i överensstämmelse med bestämmelserna i riktlinjerna.

- (4) Trots de talrika kontakter som förevarit mellan kommissionen och de portugisiska myndigheterna i detta ärende⁽⁴⁾, fick kommissionen aldrig någon information som ingav förvisning om att alla nödvändiga ändringar gjorts för att säkerställa att ordningen för finansiellt och skattemässigt stöd till den tullfria zonen på Madeira bragts i överensstämmelse med de villkor som anges i riktlinjerna för statligt stöd för regionala ändamål från och med den 1 januari 2000. Eftersom det antogs att de portugisiska myndigheterna hade godtagit de lämpliga åtgärderna, fördes stödordningen i fråga in i registret över icke-anmält stöd med nummer NN 60/2000.
- (5) I skrivelse SG(2000) D/105022 av den 17 juli 2000 underrättade kommissionen Portugal om sitt beslut att, efter att ha granskat de uppgifter som de portugisiska myndigheterna lämnat beträffande ordningen för finansiellt och skattemässigt stöd till den tullfria zonen på Madeira mot bakgrund av de föreslagna lämpliga åtgärderna, med stöd av artikel 88.1 i fördraget beträffande statligt stöd för regionala ändamål inleda ett förfarande enligt artikel 88.2 i fördraget mot att denna ordning tillämpades under perioden den 1 januari–31 december 2000. Kommissionen uppmanade samtidigt Portugal att inom en månad från dagen för mottagande av ovan nämnda skrivelse inkomma med synpunkter och lämna alla uppgifter som krävdes för en bedömning av stödet i fråga.
- (6) Kommissionens beslut att inleda en formell undersökning om stödet i fråga offentliggjordes i *Europeiska gemenskapernas officiella tidning*⁽⁵⁾. Berörda parter uppmanades att inom en månad från dagen för detta offent-

liggörande till kommissionen inkomma med synpunkter på stödet i fråga.

- (7) Genom skrivelserna nr 860 av den 11 augusti 2000 och nr 867 av den 16 augusti 2000 från Portugals ständiga representation, vilka registrerades hos kommissionen den 11 augusti respektive den 17 augusti 2000, bad de portugisiska myndigheterna om ytterligare en månads frist för att inkomma med sina egna synpunkter inom ramen för det förfarande som anges i artikel 88.2 i fördraget. Genom skrivelse D/54485 av den 31 augusti 2000 till Portugals ständiga representation beviljade kommissionen de portugisiska myndigheterna denna förlängda frist. I skrivelse nr 932 av den 18 september 2000 från den ständiga representationen, som registrerades hos kommissionen den 19 september 2000, överlämnade de portugisiska myndigheterna sina synpunkter till kommissionen.
- (8) Kommissionen mottog även synpunkter i ärendet från 16 berörda parter. Kommissionen vidarebefordrade genom skrivelserna D/56003 av den 4 december 2000 och D/56048 av den 6 december 2000 dessa synpunkter till den ständiga representationen för att bereda de portugisiska myndigheterna tillfälle att kommentera dem. Kommentarer mottogs genom skrivelse nr 82 av den 10 januari 2001 från Portugals ständiga representation, vilken registrerades hos kommissionen den 12 januari 2001.

II. BESKRIVNING AV DEN ÅTGÄRD AVSEENDE VILKEN KOMMISSIONEN INLEDER FÖRFARANDET

- (9) Enligt kommissionens senaste beslut beträffande ordningen för finansiellt och skattemässigt stöd till den tullfria zonen på Madeira⁽⁶⁾ fick skattemässigt stöd beviljas industriföretag, finansiella företag och tjänsteföretag samt aktörer inskrivna i fartygsregistret som etablerat sig inom den tullfria zonen fram till den 31 december 2000. Dessa företag skulle nämligen åtnjuta fullständig befrielse från direkta skatter fram till och med utgången av år 2011, varefter denna befrielse blir partiell (och de skulle övergå till att avkrävas fastighets-skatt och inkomstskatt, vilka för övrigt utgör huvuddelen i deras skattebördar).
- (10) Efter det att riktlinjerna om statligt stöd för regionala ändamål hade antagits föreslog kommissionen såsom lämpliga åtgärder enligt artikel 88.1 i EG-fördraget och genom skrivelser av den 24 februari 1998 att samtliga medlemsstater skulle ändra alla befintliga stödordningar för regionala ändamål som var i kraft den 1 januari 2000 för att från och med den dagen bringa dem i överensstämmelse med bestämmelserna i nämnda riktlinjer. I

⁽⁴⁾ Skrivelserna nr 9 av den 5 januari 1999, nr 233 av den 15 mars 1999, nr 848 av den 25 augusti 1999, nr 1156 av den 18 november 1999 och nr 19 av den 5 januari 2000 från den ständiga representationen, och skrivelse nr 853 av den 4 april 2000 från Portugals finansministerium (registrerade hos kommissionen den 7 januari 1999, den 18 mars 1999, den 27 augusti 1999, den 24 november 1999, den 7 januari 2000 respektive den 6 april 2000), samt fax nr 11684/99 av den 14 december 1999 från Portugals ständiga representation; skrivelserna D/50399 av den 27 januari 1999 och D/51612 av den 16 april 1999 från kommissionen till den ständiga representationen, och skrivelse D/522 av den 10 mars 2000 till Portugals finansministerium; de bilaterala mötena den 26 maj 1999, den 8 december 1999 och den 15 december 1999 mellan kommissionen och de portugisiska myndigheterna.

⁽⁵⁾ Se fotnot 1.

⁽⁶⁾ Statligt stödärende E 19/94 – skrivelse SG(95) D/1287 av den 3 februari 1995.

riktlinjerna om statligt stöd för regionala ändamål bekräftas principen om förbud mot regionalstöd som syftar till att minska ett företags löpande kostnader (driftstöd), samtidigt som avsteg från förbudet i undantagsfall kan tillåtas i de regioner som omfattas av undantaget i artikel 87.3 a i fördraget "under förutsättning att det är motiverat på grundval av stödets art och dess bidrag till den regionala utvecklingen och att dess nivå står i förhållande till de nackdelar som det är avsett att utjämna" (punkt 4.15 i riktlinjerna). I riktlinjerna preciseras därutöver att "med undantag av de fall som anges i 4.16" (transportstöd i regioner i gemenskapens ytterst belägna områden och regioner med låg befolkningstäthet) "skall driftstöd vara begränsade i tiden och avtagande" (punkt 4.17 i riktlinjerna).

- (11) När kommissionen gavs anledning att ta ställning till ordningen för finansiellt och skattemässigt stöd till den tullfria zonen på Madeira angav den att de skattemässiga stöd som beviljats av de portugisiska myndigheterna, med undantag av skattebefrielsen för mark- och fastighetsförvärv, utgjorde driftstöd som ofta beviljades under lång tid utan någon tidsbegränsning. Eftersom regionen Madeira under perioden 2000–2006 fortsätter att omfattas av undantaget i artikel 87.3 a i fördraget, borde de portugisiska myndigheterna inom ramen för tillämpningen av denna ordning och när det gäller beviljandet av stöd till företag som etablerat sig i denna tullfria zon under perioden 1 januari–31 december 2000 således vara skyldiga att uppfylla de villkor som i detta avseende fastställs i riktlinjerna.
- (12) Generellt sett föreföll frågan om tidsbegränsning inte väcka större tveksamhet hos de portugisiska myndigheterna så länge som den endast rörde vissa regionala skatter eller skatter av ringa betydelse. Däremot när det gällde den gradvisa minskningen av det skattemässiga driftstödet, liksom dess nivå i förhållande till de nackdelar det var avsett att utjämna, ansåg de portugisiska myndigheterna att tillämpningsbestämmelserna för ordningen för finansiellt och skattemässigt stöd till den tullfria zonen på Madeira, med hänsyn till den ekonomiska och sociala utvecklingen i regionen Madeira, inte skulle omprövas förrän i samband med en övergripande överenskommelse för hela perioden 1 januari 2000–31 december 2006.
- (13) Angående detta påpekade kommissionen för det första att enligt villkoren i kommissionens beslut i denna fråga ⁽⁷⁾ skulle ordningen för finansiellt och skattemässigt stöd till den tullfria zonen på Madeira upphöra att gälla den 31 december 2000. Under dessa omständigheter omfattades ordningen endast under år 2000 av de lämpliga åtgärderna med avseende på statligt stöd för regionala ändamål, och eventuella tillämpningsbestämmelser

för användning av ordningen under perioden 2001–2006 skulle fortfarande anmälas till och godkännas av kommissionen. Eftersom Portugal inte hade gjort någon ny anmälan för perioden 2000–2006, ansågs dessa båda aspekter oberoende av varandra. Eftersom den enda ändring som de portugisiska myndigheterna planerade införa beträffande villkoren för beviljandet av stöd under år 2000 bestod av en begränsning av det antal nya finansiella företag som skulle tillåtas etablera sig i det tullfria området till högst 20 % av det totala antalet sådana företag som var verksamma under föregående år, föreföll inte de portugisiska myndigheternas förslag säkerställa en överensstämmelse med bestämmelserna i riktlinjerna.

- (14) Kommissionen påpekade också i detta sammanhang att, även om den redan hade meddelat ⁽⁸⁾ att den hade för avsikt att ändra riktlinjerna för att icke-avtagande och icke-tidsbegränsat driftstöd skulle kunna beviljas de yttersta randområden som var berättigade till regionalstöd om syftet med detta stöd var att minska de merkostnader för näringsverksamhet som följer av sådana nackdelar som anges i artikel 299.2 i fördraget, skulle det enbart tillåtas undantag från principerna om tidsbegränsning och degressivitet för de stöd som särskilt syftade till att kompensera merkostnader för transporter till de yttersta randområdena med låg befolkningstäthet.

III. SYNUNKTER FRÅN DE PORTUGISKA MYNDIGHETERNA

- (15) I de synpunkter som de portugisiska myndigheterna lämnat i samband med det formella undersökningsförfarandet ifrågasätts framför allt grunden för beslutet att inleda detta förfarande. De portugisiska myndigheterna påpekade bland annat att Portugal aldrig hade godtagit riktlinjerna om statligt stöd för regionala ändamål och inte heller de lämpliga åtgärder som kommissionen föreslagit i detta sammanhang. Så till vida som det enligt de portugisiska myndigheterna inte framgår av någon handling som översänts till kommissionen att godkännande hade givits, skulle det inte finnas någon grund för beslutet att betrakta det stöd som beviljats i enlighet med ordningen för finansiellt och skattemässigt stöd till den tullfria zonen på Madeira under perioden 1 januari–31 december 2000 såsom olagligt och därmed möjligt att kunna återkrävas.
- (16) De portugisiska myndigheterna anser vidare att det under alla omständigheter var överdrivet och obefogat att inleda förfarandet, i synnerhet av följande två skäl:
- Kommissionen torde vara skyldig, åtminstone sedan ikraftträdandet av Amsterdamfördraget, att bevilja de yttersta randområdena positiv särbehandling. Genom att inleda ett förfarande enligt artikel 88.2 åsidosatte

⁽⁷⁾ Se fotnot 6.

⁽⁸⁾ KOM(2000) 147 slutlig, 14.3.2000.

kommissionen denna skyldighet, i synnerhet som kommissionen själv ansåg det nödvändigt att så småningom ändra riktlinjerna om statligt stöd för regionala ändamål⁽⁹⁾ för att helt och hållet beakta den nya artikeln 299.2.

- Det förhållningssätt som valts beträffande ordningen för finansiellt och skattemässigt stöd till den tullfria zonen på Madeira innebär en bristande likabehandling i förhållande till andra fall eller regioner. De portugisiska myndigheterna anser i det sammanhanget bland annat att det irländska "International Financial Service Center" hade åtnjutit tämligen flexibla utfasningsvillkor⁽¹⁰⁾, medan kommissionen hade avvisat alla möjligheter till kompromiss när det gällde den tullfria zonen på Madeira.
- (17) Mot bakgrund av dessa synpunkter anser de portugisiska myndigheterna i synnerhet att kommissionen bör avsluta förfarandet genom ett beslut om bekräftelse av tillståndet för ordningen till och med den 31 december 2000 på samma villkor som i det beslut som fattades 1995⁽¹¹⁾.

IV. SYNUNKTER FRÅN BERÖRDA PARTER OCH KOMMENTARER FRÅN DE PORTUGISKA MYNDIGHETERNA

- (18) De synpunkter som lämnats av berörda parter härrör huvudsakligen från dem som, direkt eller indirekt, är mottagare av det finansiella och skattemässiga stödet till den tullfria zonen på Madeira. Trots att det rör sig om tämligen många synpunkter innehåller dessa praktiskt taget inga uppgifter som är relevanta för bedömningen av ordningen i fråga, eftersom de i allmänhet begränsar sig till att beklaga att förfarandet inletts och kommissionen ombeds att inte fatta ett beslut som skulle kunna äventyra den tullfria zonens sätt att fungera. Ingen av de berörda parterna förefaller således dela de tvivel som kommissionen hyste när förfarandet inleddes (det var för övrigt den enda punkt som de portugisiska myndigheterna framhävde i sina kommentarer till synpunkterna, vilka framfördes till kommissionen i skrivelse nr 82 av den 10 januari 2001 från deras ständiga representation).

V. BEDÖMNING

- (19) Kommissionen har inom ramen för det formella undersökningsförfarandet i fråga gått igenom de kommentarer som lämnats av såväl de portugisiska myndigheterna som av de berörda parterna.

- (20) När det gäller frågan om att de lämpliga åtgärder som föreslagits beträffande statligt stöd för regionala ändamål eventuellt inte skulle ha godtagits betonar kommissionen att de portugisiska myndigheterna inte vid något tillfälle under den period av 28 månader som förflöt mellan skrivelse SG(98) D/1684 av den 24 februari 1998, i vilken det föreslås lämpliga åtgärder beträffande statligt stöd för regionala ändamål, och beslutet att inleda ett formellt undersökningsförfarande mot tillämpningen av ordningen för finansiellt och skattemässigt stöd till den tullfria zonen på Madeira under år 2000 (vilket fattades den 28 juni 2000) påpekade för kommissionen att de inte godtog de lämpliga åtgärderna. Tvärtom lät de portugisiska myndigheterna hela tiden förstå, såväl genom skrivelser från Portugals ständiga representation som vid ett antal bilaterala möten som ägde rum i denna fråga, att de var beredda att helt och hållet samarbeta med kommissionen för att komma fram till de ändringar som behövde göras av ordningen i fråga och se till att dessa överensstämde med bestämmelserna i riktlinjerna och de var fullständigt medvetna om att kommissionen ansåg det fastställt att de hade godtagit de lämpliga åtgärderna.

- (21) Trots vad som ovan anförts är kommissionen likväl tvungen att konstatera att de portugisiska myndigheterna aldrig uttryckligen meddelade att de villkorslöst godtog de lämpliga åtgärder som framfördes genom skrivelse SG(98) D/1684 av den 24 februari 1998. Kommissionen är följaktligen inte i stånd att avfärda de kommentarer som de portugisiska myndigheterna lämnat i samband med det formella undersökningsförfarandet, enligt vilka detta godtagande aldrig ägt rum. Under dessa omständigheter tjänar det förfarande som inleddes med anledning av att Portugal inte hade genomfört de särskilda åtgärder som kommissionen föreslagit beträffande tillämpningen av ordningen för finansiellt och skattemässigt stöd till den tullfria zonen på Madeira under perioden 1 januari–31 december 2000 inte längre något syfte.

- (22) Kommissionen konstaterar också att stödordningen för den tullfria zonen på Madeira löpte ut den 31 december 2000. Under dessa omständigheter tjänar inte heller de eventuella synpunkter som kommissionen kan tänkas ha vare sig beträffande övriga synpunkter från de portugisiska myndigheterna eller beträffande synpunkterna från de berörda parterna längre något syfte.

VI. SLUTSATS

- (23) Mot bakgrund av vad som ovan anförts anser kommissionen att det förfarande som inleddes i enlighet med artikel 88.2 i fördraget beträffande tillämpningen av ordningen för finansiellt och skattemässigt stöd till den

⁽⁹⁾ EGT C 258, 9.9.2000, s. 5.

⁽¹⁰⁾ EGT C 395, 18.12.1998, s. 8.

⁽¹¹⁾ Se fotnot 6.

tullfria zonen på Madeira under perioden 1 januari–31 december 2000 inte längre har något syfte. Kommissionen beklagar likväl att de portugisiska myndigheterna inte i vederbörlig ordning meddelat att de inte godtog kommissionens förslag i enlighet med artikel 88.1 i fördraget beträffande lämpliga åtgärder med avseende på statligt stöd för regionala ändamål, i strid med vad den princip om lojalt samarbete som ligger till grund för artikel 88.1 förefaller innebära.

HÄRIGENOM FÖRESKRIVS FÖLJANDE.

Artikel 1

Det formella undersökningsförfarandet rörande Portugals tillämpning av ordningen för finansiellt och skattemässigt stöd till

den tullfria zonen på Madeira under perioden 1 januari–31 december 2000 tjänar inte längre något syfte.

Artikel 2

Detta beslut riktar sig till Republiken Portugal.

Utfärdat i Bryssel den 11 december 2002.

På kommissionens vägnar

Mario MONTI

Ledamot av kommissionen

KOMMISSIONENS BESLUT

av den 5 februari 2003

om det stöd för särskilda ändamål som Förenade kungariket planerar att genomföra till förmån för Clydeboyd inom ramen för den brittiska ordningen för stöd till frakthanläggningar, Freight Facilities Grant Scheme (FFG)

[delgivet med nr K(2003) 388]

(Endast den engelska texten är giltig)

(Text av betydelse för EES)

(2003/295/EG)

EUROPEISKA GEMENSKAPERNAS KOMMISSION HAR FATTAT
DETTA BESLUT

med beaktande av Fördraget om upprättandet av Europeiska gemenskapen, särskilt artikel 88.2 första stycket i detta,

med beaktande av avtalet om Europeiska ekonomiska samarbetsområdet, särskilt artikel 62.1 a i detta,

efter att i enlighet med nämnda artiklar, ha gett berörda parter tillfälle att yttra sig ⁽¹⁾, och

av följande skäl:

1. FÖRFARANDE

- (1) Genom en skrivelse av den 14 mars 2002 anmälde Förenade kungariket till kommissionen ett stöd för särskilda ändamål till förmån för Clydeboyd (Fort William) Ltd (nedan kallat Clydeboyd) i enlighet med den utvidgade stödordningen Freight Facilities Grant scheme (stöd till frakthanläggningar) som godkändes av kommissionen den 20 december 2001 (statligt stöd N 649/01). Kommissionens generalsekretariat registrerade anmälan den 15 mars 2002 med nummer N 221/2002. Anmälan ansågs vara ofullständig och Förenade kungariket uppmanades därför den 26 april 2002 att inkomma med ytterligare upplysningar. De begärda upplysningarna lämnades till kommissionen den 28 maj 2002. Kommissionen skickade en andra begäran om upplysningar den 1 juli 2002. Svaret som erhöles registrerades hos kommissionen den 17 juli 2002.
- (2) Genom en skrivelse av den 2 oktober 2002 underrättade kommissionen Förenade kungariket om sitt beslut att inleda det förfarande som anges i artikel 88.2 i EG-fördraget avseende stödet. Förfarandet registrerades med nummer C 62/2002.

- (3) Kommissionens beslut om att inleda förfarandet har offentliggjorts i *Europeiska gemenskapernas officiella tidning* ⁽²⁾. Kommissionen har uppmanat berörda parter att inkomma med sina synpunkter på stödet i fråga.
- (4) Förenade kungariket lämnade sina synpunkter till kommissionen i en skrivelse av den 29 oktober 2002, som registrerades den 4 november 2002.
- (5) Kommissionen har inte mottagit några synpunkter från berörda parter.

2. DETALJERAD BESKRIVNING AV STÖDET

A. Kommissionens beslut av den 20 december 2001, statligt stöd UK-N 649/2001 – Freight Facilities Grant Scheme

- (6) Den 20 december 2001 antog kommissionen ett beslut angående stöd N 649/01 som innebar ett godkännande av den utökade stödordningen Freight Facilities Grant scheme (nedan kallad "FFG") för stöd till anläggningar för frakthantering vid kust- och närsjöfart. Syftet med stödet är att uppmuntra en övergång från landsvägs-transporter till transport med närsjöfart, och ge ekonomiskt stöd till investeringar i den dyra specialutrustning som krävs vid sjötransporter men inte skulle behövas om godset fraktades på landsväg.
- (7) Stödnivån kommer att beräknas för varje enskilt projekt av Förenade kungarikets behöriga myndigheter i enlighet med bestämmelserna i FFG-ordningen. Enligt FFG-ordningen bedöms i första hand den positiva inverkan på miljön med hjälp av en standardformel där hänsyn tas till hur många lastbilskilometrar som kommer att sparas

⁽¹⁾ EGT C 269, 5.11.2002, s. 3.

⁽²⁾ EGT C 269, 5.11.2002, s. 3.

under avtalsperioden för det enskilda projektet och det ekonomiska värdet av detta. Denna miljömässiga och ekonomiska nytta, som Förenade kungarikets behöriga myndigheter fastställer med hjälp av FFG:s formel, utgör det maximala stödbelopp som Förenade kungarikets regering kan erbjuda de sökande.

- (8) Ett av villkoren i FFG är att operatörerna ska anmäla hur många ton som kommer att transporteras per år under projektperioden och till staten rapportera det faktiska antalet ton som varje år har transporterats. Detta kontrolleras i samband med statens granskning av företagets bokföring. Denna övervakning innebär dessutom att Förenade kungarikets myndigheter kan bekräfta det förväntade antalet sparade lastbilstransporter och därigenom styrka antalet sparade lastbilskilometrar.
- (9) FFG-ordningen innehåller en särskild bestämmelse om att staten har rätt att begära tillbaka en del av det utbetalade stödet om ett färre antal ton än beräknat överflyttas från väg- till sjötransport. I händelse av ett sådant minusresultat granskas omständigheterna kring detta för att avgöra om den planerade tidsperioden bör förlängas för att den fullständiga miljöeffekten ska uppnås eller om en del av anslaget ska krävas tillbaka. Att antalet ton ska kunna återhämtas är osannolikt i de fall där minusresultatet ligger bortom stödmottagarens kontroll och denne har gjort rimliga ansträngningar för att säkra transporten.
- (10) I kommissionens beslut av den 20 december 2001 fastslogs att stödnivån inte får överskrida 50 procent av de sammanlagda projektkostnaderna för anläggningar som är tillgängliga för alla befintliga och potentiella operatörer på samma villkor. Om tillgång till infrastrukturen skall begränsas till en eller flera specifika operatörer skall dessa väljas ut genom ett öppet, rättvist och icke-diskriminerande anbudsförfarande. I undantagsfall, där myndigheterna kan bevisa att avtalet mellan Förenade kungarikets myndigheter och stödmottagaren inte kan uppfyllas genom de stödbelopp som nämns ovan, kan en högre stödnivå beviljas om den föregås av en anmälan och kommissionens godkännande.

B. Det anmälda stödet

- (11) Clydeboyd vill, i linje med FFG-ordningens målsättning att säkra en formell övergång från väg- till sjötransport, sörja för en större hamnplats och anordningar för frakthantering vid Corpach Pier i närheten av Fort William, Skottland. Clydeboyd är ett aktieföretag. Aktieägare är Boyd Brothers Ltd (vägtransportföretag) och Clydeport Plc (hamnoperatör) som äger 50 procent var. Clydeport Plc äger och sköter också driften av flera hamnar vid floden Clydes mynning (Clyde Estuary) och i Clydefjärden (Firth of Clyde), nämligen Hunterston, Ardrossan, Greenock och Glasgow.

- (12) Den befintliga anläggningen är kraftigt begränsad på grund av kajens storlek (31 m) och bristen på angränsande möjligheter till förvaring och manövrering. Clydeboyd menar att ytterligare förluster av de aktuella volymerna skulle göra den nuvarande anläggningen olönsam och leda till en nedläggning. Under sådana omständigheter skulle Clydeboyd tvingas slå igen anläggningen och cirka 40 000 ton timmer, massa och träflis per år skulle transporteras på vägarna igen. Det arbete som kunde utföras med stödets hjälp skulle inte bara rädda den nuvarande trafiken utan även göra det möjligt att säkra transporten av ytterligare 50 000 ton per år.
- (13) För att detta ska vara möjligt måste hamnen breddas så att fartyg på upp till 6 000 ton dödsvikt kan förtöjas säkert. Kajen måste också byggas ut så att två fartyg rymms där samtidigt. Intill kajkanten krävs det större ytor för hantering och avställning av gods under lastning och lossning samt ett övertäckt utrymme för kortare tids förvaring av ömtåliga produkter. Slutligen krävs en flyttbar utrustning för frakthantering för en snabb och effektiv lastning och lossning av de större fartygen.
- (14) Bortsett från stödnivån uppfyller förslaget samtliga villkor i den godkända FFG-ordningen (N 649/2001).

C. Stödnivå

- (15) Stödet kommer att ges i form av ett icke återbetalningsbart bidrag. En finansiell analys av fallet i enlighet med bestämmelserna i FFG-ordningen visar att det krävs ett stöd på 85 procent (3,332 miljoner pund sterling) av de stödberättigande kostnaderna i Corpach (3,92 miljoner pund sterling). Enligt beräkningar som gjorts av Förenade kungarikets behöriga myndighet i enlighet med stödordningens bestämmelser uppgår de positiva miljöeffekterna till 5,4 miljoner pund sterling.

KOSTNADER FÖR INFRASTRUKTUR

(miljoner pund sterling)

Kajstruktur	2,19
Konstruktion och montering av anordning för frakthantering	0,64
Flyttbar utrustning	1,02
Projektledning och juridiska omkostnader	0,07
Totala kostnader	3,92
Stöd	3,332
Stödnivå	85 %

D. Marknadsanalys

Transportvolym som passerar Corpach

År	1999	2000	2001	Prognos	Varav nya transporter
Timmer	8 180	15 155	14 379	23 000	8 600
Träflis	9 000	13 540	25 091	25 000	0
Massa	4 000	3 000	6 000	30 000	24 000
Salt	600	4 170	13 622	8 000	0
Övrigt	4 608	1 362	2 455		
Totalt	26 400	37 200	61 500	86 000	32 600

- (16) Timmerökningen består av inrikestransporter inom Förenade kungariket som annars skulle ha skett på vägarna. Massabalar har importerats till Förenade kungariket via ett antal olika hamnar men förs nu huvudsakligen in via Greenock (som ägs och drivs av Clydeboyd, en av Corpach-projektets partner). Den genomsnittliga massamängd som årligen hanteras i de olika hamnarna beräknas vara följande:

Greenock	12 000
Inverness	3 000
Montrose	2 500
Dundee	2 500
Aberdeen	2 000
Leith	2 000
Totalt	24 000

- (17) Projektet kommer även att kunna frigöra en potential för avsevärda volymökningar inom den närmaste framtiden. Clydeboyd har identifierat ett antal specifika trafikflöden som företaget aktivt förhandlar om med viktiga kunder, och kommer inom en snar framtid att vara i stånd att erbjuda vad som krävs. Det konstateras till exempel i det bekräftande brev som skickats av Scanfiber AS ⁽³⁾ att "om ni inte har möjlighet att erbjuda oss bättre/längre kajer ... befarar vi att det i framtiden blir svårt för Corpach att konkurrera med andra exportanläggningar, som till exempel Belfast och andra irländska hamnar".

⁽³⁾ Oslo, 1 mars 2001.

- (18) Trots att det inte ingår i hamnens första utvecklingsfas beräknas dessutom export av rundvirke ske till olika platser på Irland och i Skandinavien. Clydeboyd för diskussioner med Arjo Wiggins angående möjligheten att skeppa papper direkt från Corpach till Belgien. Slutligen planeras att Clydeboyd ska nyttja anläggningen för alla typer av transporter (förutom transport av timmer/papper ⁽⁴⁾).

E. Skälen till att förfarandet inleddes

- (19) Kommissionens beslut att inleda förfarandet enligt artikel 88.2 i fördraget, och att begära klarlägganden från Förenade kungarikets myndigheter, fattades till följd av en första granskning av det anmälda projektet. Visst tvivel uttrycktes beträffande stödets proportionalitet. I regel anser kommissionen att statligt stöd till transportinfrastrukturen med en stödnivå som överstiger 50 procent inte är förenligt med fördraget, om inte en detaljerad och objektiv kommersiell och finansiell analys visar att den huvudsakliga stödmottagaren saknar möjlighet att själv finansiera ett högre belopp utan statligt ingripande ⁽⁵⁾. Det bör påpekas att Clydeboyd har tackat nej till ett 50 procentigt stöd på 1,96 miljoner pund sterling för att påbörja projektet.
- (20) Kommissionen har i synnerhet uttryckt tvivel på följande punkter:

- Stödets proportionalitet och i vilken mån stödet behövs för att genomföra projektet. Dessutom måste upplysningar inhämtas som påvisar att det föreslagna stödet är det minsta som behövs för att inrätta sådana hamnanordningar samt att inga billigare alternativ erbjuds på den relevanta marknaden.
- Det understödda projektets inverkan på redan befintlig transportinfrastruktur i området.

3. KOMMENTARER FRÅN FÖRENADE KUNGARIKET

- (21) Förenade kungariket har uppgivit att projektet blivit föremål för granskning av både den skotska regeringen och transportministeriets tjänstemän samt av oberoende rådgivande ingenjörer utsedda av den skotska regeringen. De förklarar att det föreslagna stödet på 85 procent är både nödvändigt och proportionellt för ett genomförande av projektet som inte kommer att gå framåt utan stöd. Dessutom finns det ingen annan hamn som kan erbjuda samma service och förmåner till det område

⁽⁴⁾ Den skotska regeringen (Scottish Executive), mötesanteckningar – besök i Corpach, 31 augusti 2001.

⁽⁵⁾ Kommissionens beslut av den 31 januari 2001, N 597/2000 – Nederländerna; kommissionens beslut av den 14 september 2001, N 208/2000, Nederländerna – SOIT; kommissionens beslut av den 15 november 2000, N 755/1999 Italien – Bozen.

som Corpachs förslag gäller, oberoende av stödnivå. Sågverket BSW ligger bredvid hamnen i Corpach, och nyttjandet av en annan hamn skulle innebära ytterligare vägtransporter till Corpach och motverka syftet med stödet genom negativa miljöeffekter i detta känsliga område i gemenskapens periferi.

- (22) Vad en eventuell snedvridning av konkurrensen beträffar, hävdar Förenade kungariket att en sådan skulle vara obetydlig och inte inverka på handeln mellan medlemsstaterna. Vidare skulle det inte leda till några ofördelaktiga effekter på järnvägsindustrin, eftersom det saknas järnvägsförbindelser till de flesta av transporternas ursprungsor. Denna uppfattning bekräftas av skrivelser från UK Strategic Rail Authority och den största järnvägsfraktoperatören inom den privata sektorn, English, Welsh and Scottish Railways. Vad sjöfartskonkurrensen beträffar skulle ett moderniserat Corpach sträva efter att expediera en mindre mängd massabalar, som för närvarande inte handhas vid hamnar ägda av Clydeport (en av delägarna i det gemensamma företaget Clydeboyd). Denna trafik motsvarar endast ungefär ett fartyg vartannat år.

4. BEDÖMNING AV STÖDET

A. Förekomsten av stöd enligt artikel 87.1 i fördraget

- (23) Enligt artikel 87.1 i fördraget "är stöd som ges av en medlemsstat eller med hjälp av statliga medel, av vilket slag det än är, som snedvrider eller hotar att snedvrider konkurrensen genom att gynna vissa företag eller viss produktion, oförenligt med den gemensamma marknaden i den utsträckning det påverkar handeln mellan medlemsstaterna".
- (24) Fördragets bestämmelser om statligt stöd gäller endast företag. Företagsbegreppet avser varje enhet som utövar ekonomisk verksamhet, oavsett enhetens rättsliga form och sättet för dess finansiering⁽⁶⁾. All verksamhet som innebär att varor och tjänster tillhandahålls på en viss marknad är att betrakta som ekonomisk verksamhet⁽⁷⁾.
- (25) Det är uppenbart att Clydeboyd Ltd är ett företag som bedriver ekonomisk verksamhet genom att tillhandahålla tjänster på en viss marknad.

⁽⁶⁾ Dom i mål C-41/90, Höfner och Elser mot Macrotron, Rec. 1991, s. I-1979, punkt 21; dom i mål C-35/96 kommissionen mot Italien REG 1998, s. I-3851, punkt 36.

⁽⁷⁾ Dom i mål 118/85, kommissionen mot Italien, Rec. 1987, s. 2599.

- (26) Bestämmelserna i fördraget innebär dock inte att alla former av statlig finansiering är att betrakta som "statliga medel" enligt artikel 87.1. Gemenskapens regler för statligt stöd gäller endast åtgärder som uppfyller alla kriterier som nämns i artikel 87.1 i fördraget. Det finns inte två hamnar som är identiska vad gäller yttre kännetecken, ansvarsområden och ledningsgruppens affärsverksamhet, och därför bör det i varje enskilt fall granskas om kriterierna är tillämpliga eller ej.

Överföring av statliga medel

- (27) Begreppet statligt stöd gäller alla förmåner som beviljas direkt eller indirekt och finansieras med statliga medel. Clydeboyd Ltd kommer att få ett statligt anslag till det anmälda projektet för färdigställandet av en större kaj och anordningar för frakthantering vid Corpach Pier. Därför är det uppenbart att det anmälda stödet innebär en överföring av statliga medel.

Beviljade fördelar

- (28) Hamnarnas rättsliga status varierar avsevärt mellan de olika medlemsstaterna. Privata företag som ägare till hamnar är ett särdrag för Förenade kungariket där en privatisering av ett stort antal hamnar har ägt rum, huvudsakligen på 1980-talet. Oberoende av rättslig status har hamnarna till största delen utformats som separata och helt kommersiella enheter. Därför måste de i allmänhet finansiera investeringar i hamnens infrastruktur med hjälp av egna intäkter.
- (29) Målsättningen med det anmälda projektet är färdigställandet av en större kaj samt anordningar för frakthantering vid Corpach Pier. Den aktuella stödåtgärden ger ett visst företag som bedriver ekonomisk verksamhet mätbara ekonomiska fördelar i förhållande till dess konkurrenter, trots att den understödda infrastrukturen kommer att vara tillgänglig för alla eventuella operatörer på icke-diskriminerande villkor.

Selektivitet

- (30) Stödåtgärderna gynnar Clydeboyd och är därför selektiva till sin natur.

Påverkan på handeln och snedvridning av konkurrensen

- (31) Inom ramen för det anmälda projektet kommer hamnen i Corpach i första hand att bygga en central hamn för timmer. Erfarenheten visar att mindre hamnar som nyttjas för lokal kusthandel som gynnar lokala intressen inte hotar att snedvrider konkurrensen eller påverka handeln mellan medlemsstaterna i någon större utsträckning.

- (32) Clydeboyd räknar dock med att nyttja anläggningen för alla former av transport, inte bara sådana som är kopplade till timmer- och pappersindustrin. Med tanke på Clydeboyds avsikter att verka på olika godstransportområden samt förekomsten av en gränsöverskridande sjöfartshandel kan det inte uteslutas helt att detta påverkar handeln mellan medlemsstaterna.
- (33) Påverkan på handeln mellan medlemsstaterna kan inte uteslutas inom en sektor med särskilda svårigheter och en hög konkurrensnivå⁽⁸⁾ samt inom sektorer som är särskilt utsatta för internationell konkurrens.
- (34) Den aktuella åtgärden utgör därför ett statligt stöd enligt definitionen i artikel 87.1 i fördraget och är oförenligt med den gemensamma marknaden, om det inte uppfyller villkoren för undantag enligt artikel 87.2 eller 87.3 i fördraget.

B. Rättslig grund för bedömningen

- (35) Målsättningen med det anmälda stödet är anskaffandet av en större kaj och anordningar för frakthantering vid Corpach Pier för att göra det ekonomiskt möjligt för kust- och närsjöfarten att konkurrera med vägtransporter genom att tillhandahålla den nödvändiga infrastrukturen. Kommissionen anser att inget av undantagen i artikel 87.2 i fördraget är tillämpligt på projektet. Syftet med det aktuella statliga stödet är inte heller att främja genomförandet av ett omfattande projekt i unionens intresse eller åtgärda allvarliga störningar i en medlemsstats ekonomi enligt artikel 87.3 b i fördraget, inte heller att främja ett bevarande av kulturen och kulturarvet enligt artikel 87.3 d.
- (36) I artikel 73 i fördraget konstateras att stödet är förenligt med fördraget om det tillgodoser behovet av samordning av transporter. Begreppet samordning i artikel 73 innebär mer än att bara underlätta utvecklingen av en industri, det innebär även någon form av planering från statens sida. Samtidigt begränsar artikel 80 i fördraget bestämmelserna i transportkapitlet genom att fastslå att "bestämmelserna i denna avdelning ska gälla transporter på järnväg, landsväg och inre vattenvägar...". Därför är artikel 73 inte tillämplig på sektorn för transporter till havs.
- (37) Utvecklingen av sådan verksamhet som innebär att trafiken flyttas från vägarna till andra transportmedel strider

inte mot det gemensamma intresset enligt artikel 87.3 c i fördraget. Därför är artikel 87.3 c i fördraget en lämplig rättslig grund för att analysera stödet till investeringar i infrastrukturen för kust- och närsjöfart och bedöma dess förenlighet med den gemensamma marknaden.

- (38) I artikel 87.3 c fastställs att stöd till att underlätta utvecklingen av vissa näringsverksamheter eller regioner kan anses vara förenligt med den gemensamma marknaden när stödet inte påverkar handeln i negativ riktning i en omfattning som strider mot det gemensamma intresset.
- (39) Det är därför nödvändigt att ta ställning till om dessa krav är uppfyllda, för att kunna tillämpa artikel 87.3 c i fördraget.

C. Bedömningen av stödets förenlighet

1. Behovet av stöd

- (40) Gemenskapen antog för en tid sedan en policy om att främja ett balanserat intermodalt transportsystem och en policy om att stödja en överföring av gods från vägar till andra mer miljövänliga alternativ⁽⁹⁾. I kommissionens vitbok om transportpolitik⁽¹⁰⁾ konstateras att vatten-transporter inte är dyra och dessutom åsamkar mindre skada på miljön än vägtransporter. Sjötransporter inom gemenskapen är en avgörande faktor för intermodaliteten, som måste tillhandahålla ett sätt att hantera de ökande trafikstockningarna på vägarna. Dessa bör betraktas som ett riktigt konkurrenskraftigt alternativ till vägtransporter. Därför krävs det insatser för att fördelarna med närsjöfarten ska kunna nyttjas, till exempel att utrustning för omlastning av gods installeras och att bildandet av ett nät av fartygsrutter mellan de europeiska hamnarna uppmuntras.
- (41) Syftet med det nya Marco Polo-förslaget⁽¹¹⁾ är att den beräknade ökningen av de internationella vägtransporterna med 12 miljarder tonkilometer per år ska föras över från de överbelastade vägarna till närsjöfart, järnvägar och inre vattenvägar.

⁽⁸⁾ Dom i mål C-305/89 Italien mot kommissionen, Rec. 1991, s. I-1603 punkt 26 och dom i de förenade målen C-278/92, 279/92 och 280/92, Spanien mot kommissionen, Rec. 1994, s. I-4103, punkt 41.

⁽⁹⁾ Se kommissionens grönbok *För korrekta och effektiva priser på transportområdet*, KOM(95) 691, av den 20 december 1995; kommissionens vitbok *Rättvisa trafikavgifter: en modell för ett stegvist införande av gemensamma avgiftsprinciper för transportinfrastruktur i EU*, KOM(1998) 466, av den 22 juli 1998 och rådets resolution av den 14 februari 2000 om främjande av intermodalitet och intermodal godstransport i Europeiska unionen, EGT C 56, 29.2.2000, s. 1.

⁽¹⁰⁾ *Den gemensamma transportpolitiken fram till 2010: Vägval inför framtiden*, KOM(2001) 370.

⁽¹¹⁾ Förslag till Europaparlamentets och rådets förordning om beviljande av ekonomiskt gemenskapsstöd till förbättring av godstransportsystemets miljöprestanda, KOM(2002) 54 slutlig.

- (42) Kommissionen anser att investeringar i infrastrukturen bör prioriteras för att ett intermodalt och hållbart transportsystem ska kunna skapas för framtiden.
- (43) Att skeppa gods kan kräva dyrbar specialutrustning som inte skulle behövas om godset fraktades på vägarna. Genom att bidra till kostnaden för sådana anordningar kan kust- och närsjöfarten i ekonomiskt avseende konkurrera med vägtransporter. Om inte den offentliga sektorn skulle bidra till finansieringen av den intermodala slutliga infrastrukturen skulle inte näringslivets aktörer investera i denna, eftersom genomförbarheten inte kan garanteras utan statlig finansiering.
- (44) Målsättningen med det anmälda projektet är att skydda de nuvarande sjötransporterna vid hamnen i Corpach. Om inte hamnen förbättras kommer alla sjötransporter till Corpach att upphöra och återgå till vägtransporter, eftersom en minskning av den nuvarande volymen skulle göra verksamheten olönsam. Förutom att de nuvarande sjötransporterna säkras kan ytterligare volymer från vägtransporterna överföras till sjön.
- (45) Ingen annan hamn kan erbjuda samma service och förmåner till denna region, oberoende av stödnivå, eftersom ett antal industrier inom skogssektorn ligger alldeles intill hamnen i Corpach. Nyttjandet av en annan hamn skulle innebära ytterligare vägtransporter till Corpach och strida mot stödets målsättning genom att negativa effekter på miljön skulle uppstå i detta känsliga område i gemenskapens periferi. Därför är förslaget av intresse för gemenskapen.

2. Proportionalitet

- (46) Corpach-projektet är ett exempel på att en formell förändring inte kan äga rum vid en stödnivå på 50 procent. De konkreta positiva miljöeffekterna (5,4 miljoner pund sterling) kan endast uppnås genom betydande investeringar i hamnens nya infrastruktur.
- (47) Kommissionen har tidigare ⁽¹²⁾ medgett möjligheten att bevilja en högre stödnivå när marknaden inte förser samhället med den infrastruktur för offentliga transporter som krävs för en hållbar rörlighet.
- (48) Förenade kungarikets myndigheter har genom en marknadsanalys bekräftat att målet med en utjämning av kostnaderna för väg- och vattentransporter inte kan uppnås med ett lägre stödbelopp. Kostnaderna för

utvecklingen påvisas i ekonomiska kalkyler från mars 2001 av ekonomer från den skotska regeringen och tjänstemän från transportministeriet samt en tredje part utsedd av den skotska regeringen (Scott Wilson Kirkpatrick & Co Ltd).

- (49) Ett villkor för att stöd ska utgå enligt bestämmelserna i den övergripande FFG-ordningen är åtagandet att 90 000 ton per år ska fraktas på vattnet under tio års tid. Om inte målet uppnås eller om stödmottagaren inte uppfyller villkoren för stödet kan det återkallas.
- (50) Kommissionen anser att stödet på 3,92 miljoner pund sterling är nödvändigt för att projektet ska kunna genomföras och att detta rättfärdigas med de positiva miljöeffekter (5,4 miljoner pund sterling) som ligger i gemenskapens intresse.

3. Ingen snedvridning eller konkurrens

- (51) För att garantera att ingen otillbörlig snedvridning av konkurrensen förekommer är det viktigt att konkurrensen analyseras mellan det anmälda projektet och vägtransporter, andra former av transporter och redan befintliga tjänster.

a) Konkurrens mellan det anmälda projektet och vägtransporter

- (52) Vägtransporter och kust- och närsjöfart har av traditionen tillgodosett olika användarkrav. Godstransporter på vägar är mer flexibla och snabbare än transporter med kust- och närsjöfart. De används därför till värdefullt styckegods som är tidskänsligt, består av mindre mängder och är heterogent. Eftersom transporter med kust- och närsjöfart är långsammare kan inte samma priser begäras för dessa som för transport på vägarna och de anlitas i regel för mindre tidskänsliga och reguljära transportflöden av större volymer.

- (53) En målsättning med stödet är att utjämna kostnaderna för väg- och vattentransporter. Operatörer som väljer att skicka godset sjövägen vinner inga kommersiella fördelar gentemot de konkurrenter som använder sig av vägarna.

b) Konkurrens mellan det anmälda projektet och andra transportmedel

- (54) En ogynnsam effekt på järnvägstrafiken kan uteslutas eftersom det saknas järnvägsförbindelser till de flesta av

⁽¹²⁾ N 464/99 – Nederländerna: "Beviljande av stöd till uppbyggnaden och driften av 'Pilot Transferium Sittard'".

transporternas ursprungsorter. Det skotska järnvägsnätet utnyttjas för transport av timmer till avlägset belägna marknader inom landet, medan distributionen av timmer som ska transporteras vattenvägen för närvarande sker lokalt.

- (55) Den ursprungliga FFG-ordningen utökades 1993 ⁽¹³⁾ till att omfatta även operatörer av kombinerade transporter och internationella järnvägsgrupperingar.
- (56) Kommissionen noterar att inga synpunkter har inkommit från järnvägsbolagen efter offentliggörandet av det formella granskningsförfarandet. Dessutom fastslog den största brittiska järnvägsfraktoperatören inom den privata sektorn, English, Welsh and Scottish Railways i en skrivelse av den 17 oktober 2002 att man inte hade några invändningar mot projektet.

c) Konkurrens mellan det anmälda projektet och redan befintliga tjänster

- (57) Den transportvolym som passerade Corpach år 2001 var 61 500 ton. I och med förbättringar av hamnen kommer volymen att öka till 86 000 ton, varav endast 32 600 ton kommer att vara nya transporter. Dessa nya transporter skulle till största delen komma från interna transporter inom Förenade kungariket som för närvarande passerar skotska hamnar. Massabalar kommer att stå för den största ökningen av transportererna, vilket för Port of Greenock innebär 12 000 ton per år. Den ringa betydelsen av dessa transporter framgår av en jämförelse mellan Corpachs transportvolym och den i andra hamnar inom gemenskapen ⁽¹⁴⁾:
- a) Rotterdam (Nederländerna): 320 000 000 ton,
- b) Le Havre (Frankrike): 67 500 000 ton,
- c) Tees-Hartlepool (Förenade kungariket): 51 500 000 ton,
- d) Forth Port (Skottland): 41 100 000 ton,
- e) Liverpool/Mersey-side (Förenade kungariket): 30 600 000 ton.

(58) Inga synpunkter har inkommit från berörda parter. Kommissionen utgår därför från att de konkurrenter som erbjuder redan befintliga tjänster inte betraktar det planerade projektet som ett hot för marknaden.

(59) De positiva miljöeffekterna av projektet kommer att bli betydligt större än den eventuella påverkan på konkurrensen. Kommissionen anser att påverkan på konkurrensen kommer att vara begränsad och att denna är godtagbar.

5. SLUTSATSER

(60) Kommissionens slutsats är att stödet är förenligt med EG-fördraget i enlighet med artikel 87.3 c i detta.

HÄRIGENOM FÖRESKRIVS FÖLJANDE.

Artikel 1

Det stöd för särskilda ändamål som Förenade kungariket planerar att genomföra till förmån för Clydeboyd (Fort William) Ltd inom ramen för stödordningen Freight Facilities Grant scheme är förenligt med den gemensamma marknaden enligt artikel 87.3 c i fördraget. Genomförandet av detta stöd godkänns följaktligen.

Artikel 2

Detta beslut riktar sig till Förenade kungariket Storbritannien och Nordirland.

Utfärdat i Bryssel den 5 februari 2003.

På kommissionens vägnar
Loyola DE PALACIO
Vice ordförande

⁽¹³⁾ Statligt stöd N 162/93.

⁽¹⁴⁾ Källa: Institute of Shipping Economics and Logistics, Bremen, *Shipping Statistics Yearbook 2001*.